

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Filozofická fakulta

Ústav informačních studií a knihovnictví

Studijní program: informační studia a knihovnictví

Studijní obor: informační studia a knihovnictví

Diplomová práce

Bc. Lucie Daňková

Americké a české pojetí informační politiky – analýza a srovnání

American and Czech conception of information policy – analysis and comparison

Praha 2010

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Rudolf Vlasák

Oponent diplomové práce:

Datum obhajoby:

Hodnocení:

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Olomouci, dne 15. srpna 2010

.....
podpis diplomanta

Poděkování:

Děkuji za konzultace, rady a připomínky, které mi během psaní této práce poskytl
Doc. PhDr. Rudolf Vlasák.

Identifikační záznam

DAŇKOVÁ, Lucie. *Americké a české pojetí informační politiky – analýza a srovnání* = *American and Czech conception of information policy – analysis and comparison*. Olomouc, 2010. 125 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví 2010. Vedoucí diplomové práce Rudolf Vlasák.

Abstrakt

Tématem diplomové práce je srovnání vývoje informační politiky Spojených států amerických a České republiky po roce 1989. Práce identifikuje zásadní aspekty, které informační politika v obou zemích formovala. Text obsahuje porovnání zásadního zákona, který tvoří základ informační politiky v USA se zákonem v ČR, Zákona o svobodném přístupu k informacím a jeho uplatňování v praxi obou zemí. Práce se zabývá informatizací společnosti a její podporou konkrétními zákony, elektronizací přístupu k informacím s využitím nových technologií, vytvářením globální informační infrastruktury v obou zemích, vytvářením podmínek pro liberalizaci trhu telekomunikací. Text popisuje kroky v oblasti ochrany dětí na internetu, podporu počítačové gramotnosti, vývoj e-Governmentu a zabývá se vysokorychlostním přístupem k internetu. V závěru jsou konstatovány hlavní rozdíly informační politiky v těchto dvou analyzovaných zemích.

Abstract

The purpose of the thesis is a comparison of the US information policy and information policy of the Czech Republic and its specific features after 1989. It defines key aspects, which they form the character of information policy both countries. The work contains comparison of the basic act for information policy in the US – Freedom of information Act with the act from the Czech republic. The thesis describes implementing new technologies in the society, dissemination of electronic access to information, development of global information infrastructures, creation conditions for the liberalisation of the telecommunications. Furthermore, the thesis concerns also topics about safe internet for children, support computer literacy, development of e-Government and broadband. In conclusion It considers main different features of information policy in both countries.

Klíčová slova

informační politika, informační společnost, informační infrastruktura, informační gramotnost, informatizace, svobodný přístup k informacím, elektronická demokratizace, Spojené státy americké, elektronická komunikace, legislativa, veřejná správa, vládní informace, státní informační systém

Key words

information policy, information society, Information Infrastructure, information literacy, informatization, freedom of information access, e-democracy, United States of America, electronic communication, legislativ, public administration, government information, national information system

Obsah

Předmluva	10
1. Úvod.....	11
1.1 Vymezení pojmu informační politika.....	11
1.2 Oblasti informační politiky.....	12
1.3 Informační politika jako proces.....	14
1.4 Vývoj pohledu na informační politiku a pohled do budoucnosti.....	15
1.5 Informační společnost.....	16
1.6 Mezioborové souvislosti.....	16
1.6.1 Ekonomika	16
1.6.2 Politika	17
1.6.3 Ekologie	17
1.7 Rozdíly ve formování informační politiky v USA a ČR	18
1.8 White House Conference on Libraries and Information services (WHCLIS).....	19
2. Svobodný přístup k informacím.....	24
2.1 Freedom of Information Act.....	24
2.2 Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím	26
3. Informatizace společnosti	31
3.1 High-Performance Computing Act (HPCA)	31
3.2 Information Superhighway	32
3.3 Information Infrastructure Task Force	33
3.4 Budování státního informačního systému jako symbolu informatizace ČR.....	34
3.5 Veřejné informační služby v ČR	45
3.6 Veřejné informační služby knihoven (VISK).....	47
4. Elektronizace přístupu k informacím	49
4. 1 Clintonova prezidentská kampaň na internetu.....	49
4. 2 Srovnání s Českou republikou.....	49
4. 3 Využívání elektronické komunikace	50
4. 4 Přístup k vládním informacím	50
4. 5 Situace v ČR - přístupnost politiků skrze e-mail	50
4. 6 GPO Access.....	51
4. 7 Government Performance Results Act (GPRA).....	52
4. 8 MARVEL	52
4. 9 THOMAS	53
4. 10 White House Web Pages	53
4. 11 Webové stránky českého prezidenta.....	54
4. 12 Government Information Locator Service (GILS)	55
5. Globální informační infrastruktura (GII)	56

5.1	Globální informační infrastruktura a Česká republika	57
5.2	Internetové připojení v České republice	58
6.	Rozšíření elektronizace	59
6.1	Americans Communicating Electronically (ACE)	59
6.2	Paper Reduction Act (PRA)	60
6.3	Clinger – Cohen Act	61
6.4	Library Bill of Rights	62
6.5	Internetizace knihoven v České republice	63
7.	Telekomunikace	65
7.1	Telecommunications Act	65
7.2	Communications Opportunity, Promotion, and Enhancement Act (COPE)	66
7.3	Telekomunikační zákon v České republice	66
8.	Ochrana dětí na internetu	70
8.1	Ochrana dětí na internetu v USA	70
8.2	Platform for Internet Content Selection (PICS)	71
8.3	Ochrana dětí na internetu v ČR	71
9.	Počítačová gramotnost	73
9.1	Počítačová gramotnost v USA	73
9.2	Počítačová gramotnost v ČR	73
9.3	Národní program počítačové gramotnosti (NPPG)	76
10.	Státní informační politika ČR po roce 2000	78
11.	e-Government	83
11.1	e-Government v USA – vývoj	83
11.2	e-Government v ČR – vývoj	88
11.3	Elektronický podpis	92
11.3.1	Elektronický podpis v USA	92
11.3.2	Elektronický podpis v ČR	93
11.4	Portál veřejné správy	93
11.4.1	Portál veřejné správy USA	94
11.4.2	Portál veřejné správy ČR	94
12.	Vysokorychlostní přístup k internetu	97
12.1	Vysokorychlostní přístup k internetu – situace v USA	97
12.2	Vysokorychlostní přístup k internetu – situace v ČR	98
	Závěr	100
	Seznam použité literatury	102
	Seznam zkratek	122
	Evidence výpůjček	125

Předmluva

Diplomová práce se zabývá informační politikou ve Spojených státech amerických v porovnání s informační politikou v České republice po roce 1989. Cílem práce je porovnat a analyzovat důležité aspekty informační politiky obou států.

V obou státech jsou vybrány jen ty nejdůležitější etapy a oblasti, které formovaly směr informační politiky. V práci bylo rozebráno 12 základních oblastí, kterými informační politika procházela od roku 1989 po současnost. V úvodu je vymezen pojem informační politika. Druhá kapitola rozebírá svobodný přístup k informacím. Třetí kapitola se zabývá informatizací společnosti. Elektronizaci přístupu k informacím popisuje čtvrtá kapitola. Téma globální informační infrastruktury obsahuje pátá kapitola. Další kapitola pojednává o rozšíření elektronizace. V sedmé kapitole se zmiňuji o problematice telekomunikací. Na osmou kapitolu o ochraně dětí před nebezpečným obsahem na internetu navazuje kapitola o počítačové gramotnosti. Následující kapitola vysvětluje podniknuté kroky státní informační politiky k vytvoření informační společnosti. Závěrečné dvě kapitoly uvádí nejnovější problematiku e-Governmentu a vysokorychlostního přístupu k internetu. Každá kapitola obsahuje shrnutí.

V rámci porovnání a analýzy jsem zvolila metodu srovnání daných oblastí v USA se stavem v ČR v každé kapitole po dohodě s vedoucím mé diplomové práce.

V diplomové práci používám metodu citování literatury podle „harvardského systému“. Bibliografické záznamy citovaných zdrojů jsou abecedně řazeny a citovány podle normy ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690-2.

1. Úvod

1.1 Vymezení pojmu informační politika

Definice pojmu informační politika existuje mnoho. Pro srovnání jsem vybrala definici informační politiky z českého prostředí a ze zahraničních encyklopedií informační vědy a knihovnictví. V České terminologické databázi knihovnictví a informační vědy je pojem informační politika definován takto: „Strategie vytváření podmínek, cílů a priorit v oblasti informačních procesů zejména zdokonalováním informačních technologií, kterou se má dosáhnout zlepšení kvality života občanů, úrovně státní správy a podnikatelské sféry na úrovni národní (státní), regionální nebo celosvětové“ (Národní knihovna : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV); termín "informační politika").

V online slovníku pro informační vědu a knihovnictví ODLIS je informační politika definována takto: „Řídící principy, plán nebo kurz zabývající se informačními zdroji a technologiemi přijímány organizací, firmou, institucí nebo vládou, na příklad politické rozhodnutí využít veřejných fondů, podpořit přístup k internetu pro školy a veřejné knihovny“ (Reitz, 2004).

Mezinárodní encyklopedie Informační a knihovnické vědy se odkazuje na dokument o Národních informačních politikách z roku 1990 vydaný Mezinárodní organizací UNESCO, který definuje informační politiku jako „soubor principů a strategií, které udávají směr k uskutečňování takových akcí, aby bylo dosaženo daných cílů“ (Oppenheim, 1997, s. 198). V této oblasti jsou cíle definovány v obecné úrovni.

Dosažení cílů podle předchozí definice má vliv nejen na oblast informací, šíření a přístup k informacím, ale také na oblast ekonomickou a sociální. Informační politika působí na růst a rozvoj informačního průmyslu. Ten zahrnuje oblast informačních technologií, tradičního i elektronického publikování, informační služby a především telekomunikace a rozhlasové vysílání. V těch zemích, kde jsou rozvinuté telekomunikace, mají obyvatelé přístup k nástrojům a službám, které odpovídají efektivnímu využití informačních zdrojů. Příkladem mohou být přístupy k informacím o zdraví, přeměně školství nebo informace z úřadů. Přístup k informacím je znakem otevřené demokratické společnosti. Informační politika může ovlivnit efektivní využívání informací z veřejného i soukromého sektoru.

Tento zásah může mít rozhodující vliv na celou ekonomiku státu. Potvrzení tohoto výroku můžeme najít v *Bílé knize* Evropské komise z roku 1993, kde je uvedeno: „...bohatství národů je stále více závislé na vytvoření a využití znalostí“ (Oppenheim, 1997, s. 198) nebo také v Americké zprávě *National Information Infrastructure : Agenda for Action* také z roku 1993 (tamtéž).

Problémy informační politiky jsou rozebírány v mnoha oborech. Nejen v oboru knihovnictví a informační vědy, ale také v ekonomice, právu a mediálních studiích. Problematika informační politiky se dotýká mnoha oborů a zahrnuje mnoho oblastí, u kterých nelze jednoznačně určit hranice. Informační politika se dotýká všech práv a regulací, které se týkají veřejné politiky tvorby, využívání a komunikace informací. Z tohoto pojetí bylo odvozeno pět oblastí informační politiky, které je možno dále členit v menší tematické části (Information policy, 2003, s. 283). Ve své diplomové práci analyzuji některé z těchto oblastí v kontextu České republiky a Spojených států amerických.

1.2 Oblasti informační politiky

První okruh s názvem **Informační ochrana** zahrnuje informační bezpečnost, ochranu dat, ochranu osobních údajů, ochranu duševního vlastnictví, národní informační bezpečnost a bezpečnost informačních systémů. Cílem v této oblasti je zabezpečení dat soukromých i veřejných tak, aby nebyly zneužity a nestaly se nástrojem zločinnosti. Každá osoba má právo na ochranu osobních údajů. Ochrana dat a příslušná legislativa je základní oblastí informační politiky.

Zákony a regulace obsahují ve druhé oblasti informační trh, problematiku copyrightu, legislativu oblasti informací, přístupů a ochrany, standardizaci a normy.

Třetí oblast, **vysílání a telekomunikace**, obsahuje související problematiku veřejné informační služby, vysílání, médií, komunikace a kultury. Telekomunikační průmysl dynamicky vzrostl. Aby mohly být provozovány jeho služby, bylo nutné vybudovat telekomunikační infrastrukturu. Občanům měl být poskytnut základní servis, tedy přístup k telekomunikačním sítím za určité poplatky. Zde platí, že telekomunikační průmysl napomáhá konkurenceschopnosti. Přístup k nejrozumnějším informacím nejrozumnějších forem uspokojuje nejen širokou veřejnost, ale v tomto případě především profesionální potřeby. Dříve existoval spíše monopol v telekomunikacích,

současným trend umožňuje získání lepších služeb, nižších cen a nových produktů a služeb od různých dodavatelů. V devadesátých letech dvacátého století si mnoho domácností pořizovalo kabelovou či satelitní televizi. Přes tento komunikační kanál získávaly informace, vzdělání i zábavu. Média se stala mocnou silou a bylo zapotřebí tuto novou skutečnost ošetřit na úrovni státu.

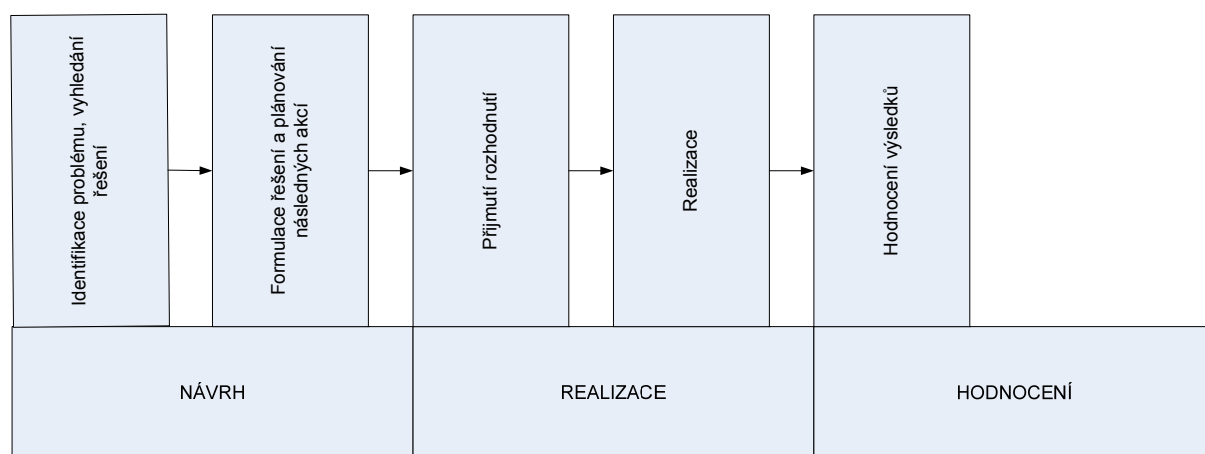
Čtvrtá oblast nazvaná **Veřejný přístup k oficiálním informacím** zahrnuje problematiku svobodného přístupu k informacím a zveřejňování vládních informací. Vlády jednotlivých zemí hrají v oblasti informací důležitou roli. Jako největší sběratelé, poskytovatelé a šířitelé informací v zemi by měly zajistit, aby tyto informace byly řízeny a šířeny pomocí telekomunikačních a informačních technologií tak, aby byly přístupné nejširším vrstvám, všem obyvatelům bez rozdílu. Stát tak může identifikovat informační požadavky nebo zlepšit a zjednodušit procesy řízené v oblastech, jako jsou na příklad zdravotní péče či povinnost platit daně. Vládní instituce mohou působit v oblasti blízké informační politice nebo nových technologií jako příklad pro soukromou sféru. Členské státy Evropské unie musely nalézt společné standardy a mechanismy, aby byly schopny propojit administrativní úkoly a fungovat tak společně na základě národních informačních politik. Velké diskuse rozpoutává také téma poskytování informací veřejnosti. Mnoho států se zabývalo otázkou, jakým způsobem šířit informace, v jaké formě a jakým nejefektivnějším způsobem řešit využití nových technologií. Dnes již jako standard informovanosti občanů fungují vládní webové stránky, s jejichž pomocí má občan možnost nahlédnout do aktuálních rozhodnutí vlády. Otevřená politika vede k lepší vládě a umožňuje občanům podílet se tak na rozhodování o aktuálních otázkách.

Součástí páté oblasti, **informační infrastruktura**, jsou témata jako národní informační infrastruktura, podpora vzdělání, výzkumu a vývoje informačních technologií, informační společnost a informační průmysl. Všechna tato témata se týkají konkurenceschopnosti státu. Stát sám o sobě se snaží rozvíjet informační společnost, podporovat informační průmysl a co nejefektivněji využívat technologie. K tomu je zapotřebí umět tyto technologie ovládat. Proto by měl každý stát věnovat značnou pozornost vývoji, výzkumu a vzdělání v této oblasti pomocí vládních programů, a to nejen ve sféře vědecké, ale také pro širokou veřejnost. Informační gramotnost je v tomto ohledu základem.

1.3 Informační politika jako proces

O informační politice by se mělo smýšlet jako o dynamickém procesu (Information policy, 2003 , s. 280). Tak můžeme lépe pochopit přeměnu dat v informace a poté znalosti. Proto by informační politika měla být spíše procesem, než-li stavem společnosti (tamtéž, s. 281). Pomocí systémového přístupu k informační politice je možné jí efektivně porozumět jako procesu. Tento pohled umožňuje identifikovat soubor vstupů, jako jsou na příklad ideologie, informace, výzkum, účelnost výstupů, jako jsou vytváření bohatství, lepší zdravotní péče nebo demokratické přístupy k informacím (tamtéž). Pomocí tohoto vzoru vstupů a výstupů je možné popsat přeměnu dat v informace a následně ve znalosti a také porozumět, jak se vyvíjí a je formována organizačními a sociálními faktory a ekonomickými a kulturními vlivy.

Teoretický model začíná rozpoznáním problému a jeho definováním, viz obrázek č. 1. Dále je nutné najít řešení a na jeho základě učinit rozhodnutí. Samotné řešení se rozvíjí a poté je prezentováno. Je-li toto rozhodnutí nejvýhodnější, pak je obecně přijato. Následně se rozhodnutí přemění v plánovanou akci. Následuje implementace a hodnocení výsledků. Z tohoto modelu vyplývá, že je nutné aktivity informační politiky plánovat. Navzdory abstrakci tohoto teoretického modelu může mít velký vliv ve skutečném světě.

Obrázek č. 1 Teoretický model procesu vytváření informační politiky (Information policy, 2003, s. 280)

1.4 Vývoj pohledu na informační politiku a pohled do budoucnosti

Stejně jako se vyvíjí každý obor, tak i informační politika během let musí reagovat na okolní změny. Společnost se vyvíjí (podle A. Tofflera) od agrární přes industriální až po informační společnost. Některé země musely reagovat na změny povahy ekonomiky a naučit se využívat nových technologií tak, aby byly schopny konkurence s jinými vyspělejšími státy. Některé otázky informační politiky se řeší trvale již od dob, kdy se tato oblast začala rozvíjet. Tyto problémy se řeší v nových souvislostech, např. ochrana osobních údajů v rámci informačních technologií. Někdy je nutné některé oblasti přehodnotit tak, aby byly stále efektivní, a tak vznikají nové, většinou spojené s novými technologiemi doby. Řešitelé státních informačních politik jsou nuceni reagovat na fenomény doby, jako je na příklad internet, elektronické prostředí atd. Ještě jednou proměnou informační politika prošla. Dříve byla formulována v kontextu práv a demokracie. Tento směr pokračuje a přidávají se k němu další významné hodnoty, jako je dosažení informační ekonomiky, tvorba celosvětové a národní bezpečnosti a šíření vládních informací v digitální podobě (Braman, 2006, s. 1- 8).

1.5 Informační společnost

Jedním z cílů moderní informační politiky je vybudovat informační společnost v rámci vládních programů všech rozvinutých zemí světa. Slovník TDKIV definuje informační společnost takto: „Společnost založená na integraci informačních a komunikačních technologií do všech oblastí společenského života v takové míře, že zásadně mění společenské vztahy a procesy. Nárůst informačních zdrojů a komunikačních toků vzrůstá do té míry, že ho nelze zvládat dosavadními informačními a komunikačními technologiemi“ (Národní knihovna : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV); termín "informační společnost.")

O významu informační společnosti se u nás vedly diskuse již před rokem 1989. Autoři článků na toto téma vyslovovali obavy z charakteru a důsledků informačních procesů, z přeměny výrobních sil a způsobu života a vztahů mezi lidmi v důsledku rozšiřování počítačových technologií na zpracování, uchování, přenos a využívání informací. Avšak ve stejné době z dostupných článků zahraničních autorů, které byly českým odborníkům poskytnuty, můžeme vyčíst také pozitivní tvrzení. Je např. dokladováno, že rozvoj informačního průmyslu, informačních systémů a informačních technologií vyvolává řadu pozitivních změn nejen v sociální struktuře společnosti, ale také při odstraňování rozdílů mezi vyspělými a rozvojovými státy. Pozitivní příklady ze západních zemí časem vyvrátily negativní postoje (Cumpl, 1988, s. 155).

1.6 Mezioborové souvislosti

Informační politika ovlivňuje mnoho jiných oblastí. Následující kapitola popisuje mezioborové souvislosti s informační politikou.

1.6.1 Ekonomika

Informace hrají v ekonomice důležitou roli. Jsou zdrojem rozhodování a slouží jako obraz dění v okolním světě. Významnou roli mají v obchodní činnosti. Jsou esencí vzdělání a slouží jako podstata kulturního obohacení, zábavy a sebevzdělávání. Informace zprostředkovávají různá databázová centra. I tento pouze malý výčet rolí

informací v ekonomice poukazuje na zásadní vliv efektivního využívání informací, na dopad informační ekonomiky jako jeden z nástrojů informační politiky.

1.6.2 Politika

Odborníci zabývající se studiem informační politiky zkoumali, jaký je rozdíl mezi informační politikou a jinými politikami (Rowlands, 1997, s. 11):

- informační politika je poměrně nová
- obvykle zahrnuje velké množství rozdílně motivovaných skupin
- rozhodnutí o informacích může mít enormní dopad na události a politiky v jiných oblastech
- informace nespádají mezi tradiční kategorie politických analytiků
- informační politika je tvořena různými úrovněmi politické a sociální struktury, od lokální ke globální

Autor podotýká, že vyjmenované odlišnosti jsou relativní, mohou se projevovat rozdílně, ale od ostatních oblastí veřejné a organizační politiky se liší.

1.6.3 Ekologie

Informační politika zasahuje i do oblastí životního prostředí. Informace, které nám jsou prezentovány, představují základní faktor našeho individuálního a společenského chápání životního prostředí (Felleman, 1997, s. 25). V Informační společnosti informační politika přímo ovlivňuje kvalitu a výstupy většiny rozhodnutí o životním prostředí. Významným znakem informační společnosti je strategická orientace na trvale udržitelný rozvoj. Ohleduplné a šetrné využívání všech přírodních zdrojů, jako jsou energie, suroviny, vodní toky, flora i fauna by mělo být samozřejmostí. Komplexní informační systémy o životním prostředí by měly zpřístupňovat informace z této oblasti o legislativě, organizačním a technologickém zajištění. Systémy by tak přispěly ke zvýšení prevence, zdůraznění ochrany životního prostředí a k citlivému využívání všech zdrojů. Různé systémy popisující životní prostředí umožňují přístup k těmto informacím a slouží jako zdroj informací pro rozhodování v této oblasti.

1.7 Rozdíly ve formování informační politiky v USA a ČR

Pojetí informační politiky Spojených států amerických a informační politiky České republiky se liší. Principy ústavy, důležitost prezidentského úřadu a činnost kongresu vymezují oblast působnosti americké informační politiky (Vlasák, 2001, s. 167). V čele informační politiky stojí vlivné politické osobnosti, které si jsou vědomy důležitosti a dopadů informační politiky na celý rozvoj státu, a tak se snaží prosazovat své myšlenky na místech, kde mohou být vyslyšeny. Samotný název této disciplíny v Americe „Národní informační politika“ (National information policy) se odlišuje od našeho „Státní informační politika“. Kroky, které byly v této oblasti v USA podniknuty, měly dopady na celý kontinent. Američané se nesoustředí v oblasti informační politiky pouze na svůj stát, ale myslí globálně v rámci celého světa.

Pro vytváření informační politiky ve Spojených státech amerických a v České republice se značně lišily podmínky. Tradice informační politiky ve Spojených státech sahá do osmnáctého století. „Dalo by se říci, že informační politika Ameriky začala s příchodem prvních evropských kolonistů, kteří s sebou přivezli informační politiku jejich zemí“ (Hernon, 2010, s. 2505). Na její úroveň informační politiky Československo až do roku 1990 nedosáhlo (např. Matoušová, 1991, s. 226). Programy P18 a P13 v rámci technického rozvoje, nazvané „SIP“ (Státní informační politika) a plněné v 70. a 80. letech minulého století, byly orientovány pouze na vědecko-technické a ekonomické informace. „Po sametové revoluci měli politici a odborníci v České republice mnoho práce. Bylo nutné přepracovat nejen právní řád, ale také celou koncepci hospodářství a informační politika se stala jednou ze součástí hospodářské politiky České republiky“ (Matoušová, 1991, s. 228).

1.8 White House Conference on Libraries and Information services (WHCLIS)

V roce 1991 se konala konference, která měla velký vliv na informační politiku ve Spojených státech amerických a je považována za jedno z východisek moderní informační politiky. Národní komise pro knihovny a informační vědu - *The National Commission on Libraries and Information Science (NCLIS)*¹ uspořádala ve dnech 9. - 13. července 1991 v pořadí již druhou konferenci v Bílém domě ve Washingtonu - *White House Conference on Libraries and Information services (WHCLIS)*. Konference se konala na základě ojedinělého zákona *Public Law 100-382*, který nařizuje prezidentovi dohled nad rozvojem knihovnicko-informačních služeb a který mu dává právo svolat konferenci s cílem diskuse nad aktuálními otázkami amerického knihovnictví a informačních služeb (Vlasák, 2001, s. 171). Heslem konference toho roku bylo: Informace 2000, knihovnické a informační služby pro 21. století - „*Information 2000: Library and information Services for the 21st Century*“. Po skončení konference byla tehdejšímu prezidentu Bushovi a Kongresu předána zpráva o průběhu jednání, obsahu konference a její závěry. Závěrečná zpráva obsahovala 95 doporučení pro zlepšení knihovnických a informačních služeb a přístupu občanů k informacím (White House Conference on Library and Information Services, 1991, s. 6). Doporučení se týkala otázek dostupnosti informací, zdokonalení knihovnických a informačních sítí pomocí dostupných technologií a úlohy vzdělávání (WHCLIS, 1992, s. 162). Soubor přijatých doporučení byl uspořádán do třístupňové hierarchie. Na první úrovni byl rozčleněn do 9 základních kategorií a každá z nich obsahuje další podkategorie s doporučeními (Vlasák, 2001, s. 85-87).

¹ Americká Národní komise pro knihovny a informační vědy (NCLIS) je stálá, nezávislá agentura federální vlády. Úkolem této komise bylo radit prezidentovi a Kongresu v oblasti knihovnických a informačních politik. Komise měla posuzovat a hodnotit nedostatky knihovnických a informačních zdrojů a služeb. Komise byla zodpovědná za řešení informační a vzdělávací potřeby Američanů (Spojené státy Americké. U.S. Departement of State. About NCLIS, 1999.)

První dvě úrovně celkové soustavy obsahují:

I. Dostupnost a přístup k informacím

- a) posílení procesu budování fondů
- b) odstraňování fyzických bariér pro handicapované
- c) zajištění osobního soukromí a důvěryhodnosti
- d) rozšiřování informačních zdrojů
- e) zajištění bezplatného přístupu k informacím pro veřejnost a zejména pro minoritní skupiny
- f) snižování bariér pro určité skupiny obyvatel (podpora programů orientovaných na handicapované občany a programů zabývajících se multikulturní a multijazykovou problematikou)
- g) stanovování nových cílů zaručujících rozvoj knihoven a informačních služeb

II. Národní informační politika

- a) zvýšení účinnosti procesů šíření informací
- b) aktualizace copyrightu pro podmínky elektronického šíření dokumentů
- c) zajištění bezplatného přístupu k informacím skrze vládu Spojených států amerických
- d) rozvoj vládních iniciativ týkajících se zejména podpory knihoven a informačních služeb
- e) prohloubení intelektuálních svobod (pomocí legislativy)
- f) výstavba a rozšiřování sítí a jejich přístupových míst – vytváření Národní informační infrastruktury
- g) zajištění dalších konferencí a posílení tradic konferencí tohoto typu pomocí legislativy
- h) překlenutí etnických a sociálních rozdílů
- i) začlenění knihoven do vzdělávacího procesu
- j) podpora obchodního sektoru

- k) uzákonění federálních knihovnických služeb a vytváření informačních středisek plnících vládní funkce

III. Informační sítě a jejich technologie

- a) plánování a koordinování rozvoje sítí s účastí knihoven
- b) podpora a rozšiřování informačních zdrojů
- c) rozšiřování přístupu k informačním databázím
- d) prosazování spolupráce mezi soukromým a veřejným sektorem
- e) kombinování a sdílení informačních zdrojů
- f) zlepšení služeb občanům v málo osídlených oblastech
- g) propojování školních knihoven do informační sítě
- h) vytváření norem pro sjednocení práce v sítích
- i) sdílení profesionálních, právních informací; posílení informačních služeb v legislativě – vybudování Národní právnické knihovny
- j) rozšíření spektra druhů informačních služeb – přístup k vládním informacím ve všech formátech
- k) výstavba vzdělávací informační sítě

IV. Organizace a správa

- a) formování celostátních orgánů pro správu a podporu americké sféry knihoven a informačních služeb – zavedení výborů Kongresu
- b) revize rozpočtové politiky ve prospěch knihovnictví (např. speciální poštovní sazby pro knihovny)
- c) zvyšování využívání stávajících vládních podpůrných prostředků (používání prostředků vkládaných do výchovy a vzdělávání v USA k rozvoji informačních služeb)

V. Služby na základě diverzifikace potřeb

- a) vyhodnocení efektivity stávajících programů
- b) zvýšení účinnosti působení knihoven ve vzdělávání a školní výuce

- c) začlenění knihoven do vzdělávacího a výukového procesu (i z institucionálního hlediska)
- d) zvýšení míry využívání lidských zdrojů (služby orientované na občany)
- e) podpora vstřícnosti knihoven a informačních služeb k potřebám specifických skupin obyvatelstva (handicapovaní apod.)
- f) rozšiřování informačních služeb mezi skupiny obyvatel, jejichž informační potřeby nebyly dosud naplněny

VI. Výcvik s cílem přímého přístupu koncových uživatelů

- a) výcvik ve využívání nových technologií
- b) posilování prestiže odborných znalostí v informačních službách
- c) prohloubení programů celoživotního vzdělávání
- d) podpora výukových a vzdělávacích programů v informační vědě a knihovnictví na vysokých školách
- e) zlepšení výcviku koncových uživatelů v oblasti využívání informačních technologií

VII. Personální vybavení a jeho rozvoj

- a) možnost dalšího profesního růstu, rozšíření vzdělání informačních pracovníků a knihovníků
- b) podpora stávajících výukových programů (stipendia, granty apod.)
- c) multikulturní přístup k informačním systémům a knihovnám

VIII. Ochrana informačních fondů

- a) vytváření prostředků vládní politiky v oblasti ochrany informačních fondů
- b) zachování a rozšiřování výsledků dané konference.

IX. Tržní vztahy

- a) ohodnocení a marketing knihovnických služeb

Ve stejném roce u nás probíhaly názorové diskuse o roli státu a jeho orgánů v oblasti knihovnictví a veřejných informačních službách. Čeští knihovníci, kteří se podíleli

na přípravě nového knihovnického zákona, si tak mohli pouze povzdechnout, nad možností obrátit se s nově vypracovanou koncepcí na prezidenta republiky, neboť i materiály adresované resortně příslušnému ministerstvu kultury zůstaly bez adekvátní odezvy (WHCLIS, 1992, s. 162).

2. Svobodný přístup k informacím

Svobodný přístup k informacím je v koncepci informační politiky Spojených států amerických základním prvkem.

2.1 Freedom of Information Act

V roce 1966 podepsal tehdejší prezident Lyndon B. Johnson zákon o svobodném přístupu k informacím **Freedom of Information Act**, známý pod zkratkou *FOIA*, který lze najít v zákoníku Spojených států. Zákon vešel v platnost o rok později. Tento zákon stanovuje, že každá osoba má právo na přístup k záznamům vládní agentury a právo na informaci. Na základě písemné žádosti jsou agentury Spojených států povinny zveřejňovat svoje záznamy. Zákon definuje devět výjimek tohoto statutu. Toto právo na přístup k vládním informacím je vymahatelné (National Security Archive, 1995).

Prezident Reagan v roce 1982 nařídil, aby vládní agentury zadržely velké množství informací na základě výjimky, která se týkala národní bezpečnosti informací. Toto rozhodnutí učinil ve snaze o lepší ochranu země a pro posílení národní bezpečnosti (Federation of American Scientist, 2008). Fakt, že prezident Reagan toto zadržování informací prosadil na základě zákona o svobodném přístupu k informacím *FOIA*, přimělo pozdějšího prezidenta, Billa Clintona, v roce 1995 změnit kritéria posuzování tohoto zákona (Reporters Committee for Freedom of the Press, 1999).

Jedním z cílů Clintonovy administrativy během jeho prezidentského období (1993 – 2001) bylo rozšíření přístupu k vládním informacím a zajištění rozšiřování dostupnosti informací pro veřejnost vládními orgány v rámci národní informační politiky.

První rok ve svém úřadu vydal Bill Clinton memorandum vedoucím exekutivy a vládním agenturám, které se týkalo svobodného přístupu k informacím (White House. Presidential Memorandum, Administration of Freedom of Information Act). Prezident vyzval všechny vládní agentury a oddělení k obnovení závazku k zákonu o svobodném přístupu k informacím. Zdůraznil, že zákon je důležitým prvkem vládního systému a posiluje demokratickou formu vlády a z pozice prezidenta je odhodlán posílit jeho účinnost. Od vládních agentur očekával více než pouhé

zodpovězení dotazů z řad veřejnosti. Povinností každé agentury bylo šířit informace z vlastního podnětu a zlepšit přístup veřejnosti prostřednictvím elektronických informačních systémů.

V roce 1996 byl *FOIA* přenesen do informačního a digitálního věku. V platnost vešel dodatek k zákonu o svobodném přístupu k elektronickým informacím - **Electronic Freedom of Information Act Amendments of 1996** známý pod zkratkou *E-FOIA*. Na základě tohoto zákona jsou všechny agentury povinny zhotovovat vymezené typy záznamů také v elektronické podobě. Agentury musí občanům poskytnout speciální studovny, kde budou tyto záznamy zpřístupněny (Spojené státy americké. Department of justice, 1996). Při podpisu Bill Clinton uvedl, že E-FOIA se stala dalším důležitým spojovacím článkem mezi vládou Spojených států a americkým lidem (tamtéž).

Krátce po teroristických útocích 11. září 2001 vydal prezident Bush **Executive Order 13233** (Executive Order 13233 of November 1, 2001). Toto prezidentské nařízení, platné od 1. listopadu 2001, omezovalo přístup veřejnosti k záznamům bývalých prezidentů. Nařízení, které vypracoval Alberto R. Gonzales – bývalý ministr spravedlnosti Spojených států, vzalo archivářům pravomoc rozhodnout o povolení nebo zamítnutí přístupu k prezidentským záznamům. Tuto pravomoc ponechal prezident ve svých rukou. Nařízení bylo kritizováno nejen ze strany Společnosti amerických archivářů, ale také ze strany členů Americké knihovnické asociace – *American Library Association (ALA)*, kteří byli přesvědčeni, že nařízení vede k podkopání jednoho ze samotných základů národa. Noviny *The Washington Post* v roce 2006 otiskly kritický článek Johna Wertmana, bývalého člena personálu Bílého domu za vlády Billa Clintona. Wertman v článku tvrdí, že „toto nařízení značným způsobem ovlivňuje to, jakým způsobem federální vláda chrání a podporuje naše národní veřejné paměti“ (Wertman, 2006).

O rok později, v roce 2007, bylo nařízení částečně zrušeno a současný prezident Barac Obama jej exekutivním nařízením – **Executive Order 13489** zrušil úplně v první den nástupu do úřadu (White House, 2009).

V roce 2007 podepsal prezident Bush zákon známý jako **OPEN Government Act of 2007** neboli *Openness Promotes Effectiveness in our National Government Act of 2007* (Spojené státy americké. Congress. 2007). Tento zákon podpořil dostupnost,

spolehlivost a otevřenost vládních informací. Cílem bylo pozměnit zákon, aby už nedocházelo k některým problémům v systému *FOIA*. Na příklad zbytečné odklady vyřízení žádostí o informaci nebo neadekvátní chování některých vládních agentur.

2.2 Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

Problematika svobodného přístupu k informacím v České republice musela být po sametové revoluci znovu zakotvena v právním řádu, protože v období komunistické vlády zákony a nařízení omezovaly svobodu projevu a tisku pod hrozbou různých trestů.

„Legislativa je – vedle technologií, standardizace a organizace – pilířem státní informační politiky“ (Maštalka, 1991a, s. 34). Již v roce 1991 byl zveřejněn článek a nastíněny legislativní opatření v oblasti nakládání s informacemi. Jeden z nejdůležitějších vztahů byl definován jako „poskytnutí určitých služeb informačních institucí, jejichž cílem je zpřístupnění informací uživateli“ (tamtéž). Avšak ve výčtu nejdůležitějších legislativních aktivit v oblasti nakládání s informacemi návrh pro nový zákon o svobodném přístupu k informacím chyběl.

Informační problematiku řeší částečně **Listina základních práv a svobod** (Česko. Listina základních práv a svobod, 1992), která se stala součástí Ústavy České republiky v roce 1992. *Listina základních práv a svobod* obsahuje právo na informace, tedy právo získat a šířit informace, avšak v ní není přesně specifikována povinnost subjektu tyto informace poskytovat (Maštalka, 1991b, s. 150). Z článku 2 odstavce 3 Listiny základních práv a svobod vyplývá, že v právu jednoho subjektu není automaticky dána povinnost něco aktivně činit. V listině stojí: „...nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá“ a v článku 4 odstavci 1 je napsáno, že povinnosti mohou být ukládány jen na základě zákona a v jeho mezích jen při zachování základních práv a svobod. V článku 17 odstavec 5 listina říká, že „Státní orgány a orgány územní samosprávy jsou povinny přiměřeným způsobem poskytovat informace o své činnosti. Podmínky a provedení stanoví zákon“. Dále je v článku 35 odstavci 2 uvedeno: „Každý má právo na včasné a úplné informace o stavu životního prostředí a přírodních zdrojů“ a v článku 17 odstavci 4: „...právo vyhledávat a šířit informace lze omezit zákonem“ a článek 10 odstavec 3 stanovuje

:“ Každý má právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě“.

Z tohoto rozboru vyplývá, že právo na informaci je zaručené tehdy, pokud je dodržována *Listina základních práv a svobod* a jsou vytvořeny k tomuto účelu zákony či předpisy, protože právo na informaci v pojetí *Listiny základních práv a svobod* neřeší lokální problémy (Maštálka, 1991b, s. 150).

Jiří Cejpek upozorňoval na nutnost rozlišovat právo, zákony a informace jako takové (Cejpek, 1991, s. 65). Informace nejsou hmotný objekt, ale vytváří vztah mezi příjemcem a informací. Každý danou informaci může chápat rozdílně na základě svých znalostí, zkušeností. Právo na informace samo nezaručuje, že tyto informace budou opravdu dostupné, což také deklaruje naše historie. Každý má právo být objektivně, pravdivě a co nejúplněji informován (tamtéž).

Prvním krokem k zákonu o svobodném přístupu k informacím bylo v roce 1998 projednávání návrhu Oldřicha Kužílka na vydání zákona o svobodě informací a o změně a doplnění **Zákona České národní rady č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákona České národní rady č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů**. Vláda České republiky podpořila návrh i přesto, že obsahoval určité nedostatky a vláda stála před předčasnými volbami. Ve třetím čtení v Poslanecké sněmovně nehlasoval nikdo proti přijetí zákona. Tato skutečnost svědčí o tom, že politici přikládali tomuto tématu velký význam. Odborná veřejnost byla tímto faktem velmi potěšena, jelikož dříve nebylo zvykem, aby se na významu některých témat shodla s politiky.

Svoboda informací je závislá na veřejné odpovědnosti, ta je podle Matoušové vymezena pěti zásadami:

- fungování státní správy musí být transparentní
- struktura veřejné správy musí umožňovat pravidelnou vzájemnou komunikaci s veřejností
- existuje formalizovaný proces oznamování a připomínkování
- mechanismus rozšiřování informací zahrnuje povinnost zveřejňovat určité informace
- vláda musí být přístupna těm, kterým vládne.

Demokratická společnost by měla mít právo na informace z veřejné správy, což je přirozené ve všech demokratických zemích. Veřejná správa může reagovat otevřeně, jako např. v USA, nebo diskrétně, což dokládala situace u nás do roku 1998.

V článku 17 *Listiny základních práv a svobod* je zakotven princip publicity veřejné správy, avšak k jeho provedení byl schválen zákon, který zajišťuje právo veřejnosti na informace. Zákon, který byl ratifikován 21. května 1998 Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR, určuje povinnost státních orgánů a orgánů územní samosprávy poskytovat informace o své činnosti tím, že stanoví způsob a podmínky, za kterých umožňuje vyhledávat a získávat informace, které mají tyto orgány k dispozici. Určené subjekty musí zveřejňovat informace o své činnosti pomocí klasických výstupů a elektronických sítí. Ostatní informace měly být vydávány na požádání, s výjimkou těch, jejichž poskytování je omezeno nebo vyloučeno. Zákon stanovuje postup při podávání žádosti a jejím vyřízení. Také vymezuje lhůty pro vyřízení žádosti a odvolání. Poskytování informací je zpoplatněné. Tento zákon byl inspirován mezinárodními dokumenty a doporučeními.

Zákon o svobodném přístupu k informacím č. 106/1999 Sb. (Česko. Zákon č. 106 ze dne 11. května 1999 o svobodném přístupu k informacím, 1999) byl schválen 11. května 1999 a v platnost vešel 1. ledna 2000. Bývalý senátor Michael Žantovský, obhájce tohoto zákona, byl přesvědčen o tom, že smyslem zákona je „stanovit procedurální pravidla jednání mezi občany a úřady, jejichž postup nezřídka evokuje zacházení s poddanými, a vymezit informace, k nimž nemůže mít nikdo odepřen přístup“ (Vojtášek, 1999). Hlavní účel zákona je možnost získání informací od správních orgánů. Zákon měl zabránit zneužívání moci a bojovat proti korupci. Jsou definovány ty subjekty, které mají povinnost poskytovat informace i přes "dálkový přístup", tj. internet. Informace musí tyto subjekty podávat aktivně. Některé informace, podle stanovených podmínek, nejsou subjekty poskytovány. Žádost o poskytnutí informace se podává ústně nebo písemně a subjekt je povinen žádost vyřídit do 15 dnů ode dne přijetí žádosti.

Realizace tohoto zákona byla problematická. Odbor informatizace veřejné správy Ministerstva vnitra ČR vystavil 16. prosince 1999 návod pro okresní úřady, jak tento zákon uvést do praxe (Veřejná správa online, 2000).

Pro instituce i fyzické osoby, které se zajímají o téma svobodného přístupu k informacím, vydali Oldřich Kužílek a Michael Žantovský v roce 2002 knihu „*O právech a povinnostech vyplývajících ze zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím*“. Monografie obsahuje i judikaturu z této oblasti (Kužílek, 2002).

V roce 2001 uložila Vláda ČR orgánům veřejné moci nařízením č. 304/2001 zřídit elektronické podatelny (Vlasák, 2008, s. 11).

K zatím poslední úpravě zákona o svobodném přístupu k informacím došlo v roce 2006. Hlavním důvodem, proč byla předložena novela zákona **Zákon ze dne 3. února 2006, kterým se mění zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů autorský zákon, ve znění zákona č. 81/2005 Sb., a zákon č. 128/2000 Sb., o obcích obecní zřízení, ve znění pozdějších předpisů** byla nutnost zavést do našeho právního řádu směrnici Evropského parlamentu a rady 2003/98/ES ze dne 17. listopadu 2003, o opakovaném použití informací veřejného sektoru. Novela stanoví minimální požadavky na poskytování informací veřejnou správou široké veřejnosti. Cílem má být spravedlivé, průhledné a nediskriminační poskytování informací (Brožek, 2006). Ministerstvo informatiky předložilo novelu parlamentu, kam byla začleněna evropská směrnice, ale také změny po pětileté zkušenosti se *Zákonem č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím*. Některé resorty si chtěly prosadit velká omezení přístupu k informacím, avšak Poslanecká sněmovna tato omezení zamítla a doplnila normu o zpřesnění a rozšíření práva na informace. 3. února 2006 byla novela zákona schválena a nabyla účinnosti dnem 23. března 2006.

Shrnutí

Svobodný přístup k informacím upevňuje demokracii. Spojené státy americké, které svůj zákon o svobodném přístupu k informacím měly již od roku 1967, byly svobodné a občané USA jsou zvyklí na přísun informací. Zároveň také úřady během let vypracovaly postupy, jak zveřejňovat informace a tento proces se zautomatizoval. Česká republika a její úřady nebyly na zveřejňování informací dosud zvyklé, spíše

byla realizace zákona z roku 1999 pro většinu institucí, kterých se tento zákon týkal, dosti problematická.

Během let, co zákon v USA existuje, se projevily snahy některých politiků účinnost tohoto zákona omezit na základě výjimek, které zákon stanovuje. Toto omezení bylo vždy vysvětlováno tím, že jde o bezpečnost země, jak v případě omezení tehdejšího prezidenta Raegana v roce 1982, tak později u tehdejšího prezidenta Bushe v roce 2001. Tyto restrikce ale netrvaly dlouho a většinou následovalo upevnění a rozšíření zpřístupňování informací.

Přístup k informacím se měnil spolu s technologiemi, které celý proces přístupu k informacím urychlily a zjednodušily.

I přesto, že v České republice nebyl tento zákon tak upevněn léty praxe, se z naší země stala poměrně rychle otevřená demokracie.

3. Informatizace společnosti

Pojem informatizace ve smyslu „zavádění informačních a komunikačních technologií do sociálních procesů s cílem zvýšit poznatkový potenciál společnosti“, tak jak jej definuje TDKIV (Národní knihovna : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV); termín "informatizace"), byl chápán podobně ve Spojených státech amerických i v Československu. Počátkem 90. let byly procesy informatizace rozdílné. Oba státy vydaly zákony na podporu informatizace společnosti, ale dopady těchto zákonů byly také odlišné.

3.1 High-Performance Computing Act (HPCA)

V roce 1991 vešel v platnost zákon na podporu informatizace americké společnosti v USA **High-Performance Computing Act of 1991 - HPCA** (Spojené státy americké. Congress. High-Performance Computing Act of 1991, s.1 - 3). Zákon známý také jako „**Gore Bill**“ (Gorův zákon), vytvořil a představil senátor Albert Gore a vedl k rozvoji národní informační infrastruktury a ke zřízení sítě *NREN - National Research and Education Network*. Cílem tohoto zákona bylo rozvíjení technologií k vybudování národní informační infrastruktury.

Senátor Gore rozvíjel zákon na základě zprávy z roku 1988 *Toward a National Research Network* (National Research Network Review Committee a kolektiv, 1988), která byla předložena Kongresu skupinou vědců z počítačové vědy pod vedením profesora Leonarda Kleinrock, jednoho z tvůrců experimentální sítě ARPANETu, která je považována za předchůdce internetu. Zákon vedl k vytvoření Národní informační infrastruktury, kterou Gore nazýval jako superhighway.

Zákon se skládá ze dvou částí.

První část s názvem *National High-Performance Computing Program - HPC and National Research Education Network - NREN* (Spojené státy americké. Congress. 1991) stanovuje prezidentovi zřídit program *National High-Performance Computing Program*. Tato sekce určuje programové a síťové požadavky programu. Zahrnuje např. podporu konkurence a soukromého sektoru v oblasti vysokorychlostních sítí, ochranu duševního vlastnictví atd. Všechny agentury mají podporovat vybudování

Národní síť pro výzkum a vývoj² tak, aby mohla vzniknout síť mezi výzkumnými pracovišti, vzdělávacími institucemi, vládou a soukromým sektorem. Zákon se dále zabývá financováním těchto projektů a zodpovědností za tyto projekty.

Druhá část s názvem *Agency Activities* určuje povinnosti vládních a mimovládních organizací. Zákon definuje požadavky na tyto orgány:

- Národní nadaci pro vědu - *National Science Foundation (NSF)*
- Národní úřad pro aeronautiku a kosmický prostor - *National Aeronautics and Space Administration (NASA)*
- Ministerstvo energetiky - *Secretary of Energy*
- Národní systém pro vědu a techniku- *National Information System for Science and Technology (NIST)*
- Národní úřad pro oceán a atmosféru - *National Oceanic and Atmospheric Administration*
- Ministerstvo obchodu - *Secretary of Commerce*
- Agenturu pro ochranu životního prostředí - *United States Environmental Protection Agency (EPA)*
- Ministerstvo školství - *Secretary of Education*

Na základě tohoto zákona byl v roce 1993 vybudován webový prohlížeč *Mosaic*, který předurčil rozvoj samotného internetu.

3.2 Information Superhighway

Ve Spojených státech prosadil Albert Gore v roce 1992 přijetí pětiletého plánu na výstavbu americké informační superdálnice Kongresem, která souvisela s rozvojem internetu. Rozpočet pro výstavbu byl 5 miliard dolarů (Vlasák, 2001, s. 175). Albert Gore byl jedním z politiků, kteří pochopili význam internetu pro budoucnost Ameriky. Pojem „Information superhighway“, neboli informační superdálnice se poprvé objevil v jeho spisech a označuje „metaforický výraz pro vytváření nejefektivnějšího a nejrychlejšího spojení mezi stávajícími informačními centry s cílem zvýšit dostupnost informačních zdrojů z kteréhokoli místa na zemi. Informační dálnice vytváří páteřní celosvětovou informační síť spojující důležité

² National Research Education Network (NREN)

uzly, nejčastěji města, z nichž potom pokračuje tok informací do lokálních sítí“. (Národní knihovna : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV); termín "informační dálnice")

3.3 Information Infrastructure Task Force

V rámci zefektivnění fungování státní správy byl v březnu 1993 zřízen pracovní tým pro hodnocení výkonu - *National Performance Review* (dále jen *NPR*). Cílem tohoto týmu bylo vytvoření takové státní správy, která lépe funguje, méně stojí - *works better and costs less* a jejíž výsledky jsou pro Američany přínosné (Vice President Albert Gore's *National Performance Review*, 1993). V září tým předložil závěrečnou zprávu „*Creating a Government That Works Better and Costs Less*“ (*National Performance Review*, 1994a).

Zpráva obsahovala nejen doporučení pro vylepšení a zefektivnění práce ve státní správě, ale také konkrétní kroky k její realizaci. Podobná akce proběhla také v České republice v roce 1992, kdy byla zřízena komise mapující funkční a informační vazby ve státní správě ČR. Nicméně poznatky byly pouze nashromážděny a bohužel nevyužity. Nebyly z nich vypracovány konkrétní závěry, natož navrženy kroky ke zlepšení, tak jak tomu bylo v případě Spojených států amerických, kdy byla sepsána doprovodná zpráva ke konečné zprávě *NPR*, což byl koncepční dokument s názvem „*Přebudování skrze informační technologie - Reengineering Through Information Technology*“. Dokument upozornil na některé problémy spojené s informačními technologiemi a vybídl k využívání technologií ne nahodile a sporadicky, ale plánovaně s vizí a s cílem využít je ke zlepšení kvality života občanů a k oživení hospodářství. Za hlavní prioritu bylo označeno urychlení rozvoje národní informační infrastruktury pro vysokorychlostní telekomunikační sítě, pokročilé počítačové systémy a softwary. Zdůrazněna byla také myšlenka zavedení elektronické vlády *e-government* (*National Performance Review*, 1994b).

Ve stejné době zřídil Clinton zvláštní vládní skupinu pod názvem *Information Infrastructure Task Force (IITF)* s úkolem vytvořit a uskutečnit vizi pro Národní informační infrastrukturu. Tento tým tvořili představitelé federálních agentur, kteří hráli roli v rozvoji a aplikaci informačních technologií. Agentury měly spolupracovat

se soukromým sektorem na rozvíjení a propagování aplikací, které agentury potřebují (IITF, 1994).

IITF se skládalo ze tří výborů:

1. Výbor pro telekomunikační politiku, který formoval postoj státní správy ke klíčovým otázkám, týkajícím se telekomunikací. Tento výbor se skládal z univerzální pracovní skupiny, která zajišťovala přístup všech Američanů k Národní informační infrastruktuře.

2. Výbor pro informační politiku, který řešil zásadní politické otázky v oblasti informací. Tento výbor se skládal ze tří pracovních skupin:

Pracovní skupina pro práva duševního vlastnictví vypracovala návrhy na ochranu autorských práv a jiných práv duševního vlastnictví v elektronickém světě.

Pracovní skupina pro ochranu soukromí dohlížela na ochranu soukromí jednotlivců i přes rychlý nárůst sběru, skladování a šíření osobních údajů v elektronické podobě.

Pracovní skupina pro vládní informace se zaměřila na způsoby jak podporovat rozšiřování vládních údajů v elektronické podobě.

3. Výbor pro aplikace a technologie koordinoval podporu aplikace informačních technologií ve výrobě, školství, zdravotnictví, státních službách, knihovnách a dalších oblastech. Tato skupina úzce spolupracovala s programem *High-Performance Computing and Communications Program (HPCCP)*, který financoval rozvoj nových aplikací technologií. Výbor tvořila jedna pracovní skupina pro vládu v oblasti informačních technologií, která koordinovala snahy o zlepšení používání informačních technologií vládní agentury.

3.4 Budování státního informačního systému jako symbolu informatizace ČR

Stejně jako byl vydán ve Spojených státech amerických zákon na podporu informatizace *High Performance Computing Act*, stejně tak bylo v České republice v roce 1991 vydáno usnesení na podporu informatizace, avšak pojem informatizace v českých podmínkách tehdy představoval „proces implementace informační techniky a technologií s cílem dosáhnout určité technické úrovně a vytvoření

technické složky informačního sektoru“ (Komise vlády České republiky pro Státní informační systém, 1991, s. 98).

Zásady státní politiky České republiky v oblasti informatizace, které vláda ČR schválila dne 11. 4. 1991 **Usnesením č. 109/1999, o zásadách státní politiky České republiky v oblasti informatizace** (Česko. Usnesení č. 109/1991 o zásadách státní politiky České republiky v oblasti informatizace, 1991), připravilo ministerstvo pro hospodářskou politiku a rozvoj ČR. Před schválením návrhu měla odborná veřejnost, jako např. Česká informační společnost – ČIS, nebo Sdružení knihovníků a informačních pracovníků - SKIP, možnost se k němu vyjádřit. Ze zásad vyplývá následující:

- stát si ponechal přímé řídicí funkce při vymezování požadavků na informace z informačních subjektů ekonomiky a od občanů, které byly nezbytné pro Státní informační systém (dále jen SIS)
- nástroji informační politiky jsou legislativa, standardizace a výstavba základní telekomunikační infrastruktury
- stát v období 1991-1992 působil ekonomickými nástroji na rozvoj nových informačních technologií
- stát se zavázal rozšiřovat výuku informatiky ve školním i mimoškolním vzdělávání
- stát bude provádět antimonopolní politiku ve Státním informačním systému, což se projevovalo především ve vyhlašování konkursů
- koordinaci aktivit státu v oblasti informatizace ČR zajišťovalo Ministerstvo pro hospodářskou politiku a rozvoj ČR.

Nutnost informatizace společnosti se začala projevovat budováním Státního informačního systému (dále jen SIS). Ten měl být tvořen informačním systémem státní správy a systémem veřejně přístupných informačních služeb. Více o Veřejně přístupných informačních službách v kapitole Veřejné informační služby (VIS).

Cíle státního informačního systému byly tyto (Němec, 1991, s. 8):

1. zajištění výkonu služeb garantovaných státem občanům a hospodářským subjektům
2. zajištění prostředků pro státní rozpočet (tj. zajištění odvodu daní)

3. zajištění potřebných informací pro formulaci a realizaci státní politiky
4. stimulace hospodářského a sociálního rozvoje společnosti.

Hlavním uživatelem byl občan, daňový poplatník. Stát se měl věnovat pěti problémovým okruhům Státního informačního systému (Němec, 1991, s. 9):

- vytvořit příslušnou legislativu
- vyřešit věcnou náplň SIS
- vypracovat standardy a normy
- řešit způsob financování
- navrhnout způsob realizace.

Hlavní odpovědnost za celou informační politiku České republiky a tedy i za SIS mělo Ministerstvo pro hospodářskou politiku a rozvoj ČR.

V lednu roku 1991 vláda České republiky rozhodla na základě **Usnesení č. 13/1991, o nezbytných opatřeních pro výstavbu státního informačního systému České republiky** o projednání materiálu o „*Nezbytných opatřeních pro výstavbu státního informačního systému České republiky*“ (Jelínková, 1991, s. 131). A dále o zřízení *Komise vlády České republiky pro státní informační systém* (dále jen Komise). Cílem této Komise bylo odstranit dosavadní roztržičnost výstavby SIS v ČR a koordinovat jeho rozvoj pro potřeby orgánů státní správy a místní samosprávy (Komise vlády ČR, 1991, s. 162). Na prvním jednání Komise, které proběhlo v únoru, byli všichni členi seznámeni s hlavním úkolem, kterým bylo zpracovat návrh řešení SIS do 30. dubna 1991, a navrhnout potřebná legislativní opatření a materiálně technické zabezpečení. Následně byl schválen návrh na vytvoření pracovních skupin:

- pracovní skupina pro legislativu
- pracovní skupina pro organizaci a financování SIS
- pracovní skupina pro standardizaci
- pracovní skupina pro věcnou koncepci SIS
- pracovní skupina pro veřejně přístupné informační služby (VIS)

Schváleny byly také jednotlivé úkoly skupin. Později musel být datum zpracování návrhu řešení SIS posunut do 31. května 1991.

Návrh řešení SIS ČR byl schválen vládou ČR **Usnesením č. 208 ze dne 26. června 1991, o řešení státního informačního systému ČR**. V návrhu řešení SIS ČR bylo identifikováno několik klíčových funkcí SIS ČR (Komise vlády ČR, 1991, s. 166):

- napomáhá zajišťovat služby, jimiž je státní správa povinována svým obyvatelům – např. evidence vlastnických vztahů, zajištění bezpečnosti, sociální důchody, školské a zdravotnické služby
- informačně zajišťuje tok finančních prostředků
- umožňuje získávat a zpřístupňovat informace pro formulaci státní politiky v různých oblastech, včetně státní zdravotní politiky
- podporuje hospodářskou činnost a vzdělanost obyvatel zajišťováním a zpřístupňováním informačních služeb

Byly stanoveny základní entity SIS: obyvatel, nemovitost, hospodářský a správní subjekt, realizačním článkem se měl stát informační systém, legislativa a technická opatření. Dohlížet na celý projekt měla Komise vlády ČR pro SIS. Páteř systému měly tvořit registry vztahující se k definovaným entitám, tj.:

- registr obyvatel
- registr nemovitostí
- registr hospodářských a správních subjektů
- územně identifikační registr

Byla také navržena legislativní opatření: dopracování ústavního rámce informatiky, vypracování zákona o ochraně informací, vypracování zákona o ochraně informací ve vztahu k SIS, vypracování právních předpisů, které nově upraví SIS ČR, a novelizace řady předpisů, např. zákona o statistice, zákona o archivnictví aj.

Vláda po schválení návrhů řešení SIS dala za úkol příslušným ministrům a vedoucím ústředních úřadů zajistit rozhodující kroky při vytváření SIS. Komise vlády ČR měla tyto kroky koordinovat (Komise vlády ČR, 1992, s. 31).

Fakt, že se Česká republika maximálně soustředila na informatizaci prostřednictvím SIS, dokazují také vyhlášené programy výzkumu, rozvoje techniky a technologií Ministerstvem pro hospodářskou politiku a rozvoj ČR. Cílem těchto programů bylo urychlení implementace ve světě osvědčených informačních technologií a spolu s odpovídajícími technickými prostředky jejich aplikace především v SIS ČR. Předloženo bylo 133 návrhů a *Rada programu informatizace* vybrala 47 programů,

podle předem stanovených kritérií. Tyto programy následně finančně podpořila (Málek, 1991, s. 306).

Pracovní skupina pro datové standardy koordinována Komisí vlády ČR pro SIS předložila Komisi seznam základních datových prvků, který se týkal základních entit v SIS. V roce 1992 skupina navázala první kontakty se zahraničními institucemi, které se zabývaly standardizací dat. Již v tu dobu byla snaha rozvíjet standardizaci v ČR v souladu s vývojem v zemích Evropské unie (Geyer, 1993, s. 58) a v roce 1993 byly schválené technické standardy SIS (Kučera, 1993, s. 270).

Pro zjištění stavu situace a zmapování funkcí státní správy na všech úrovních bylo zahájeno zpracování základní studie funkčních a informačních vazeb ve státní správě ČR (Goldšmíd, 1993, s. 86).

V roce 1993 musela Česká republika opět čelit politickým změnám. Důsledkem vleklých národnostních sporů Československo k 1. lednu 1993 zaniklo a Česká republika a Slovensko se osamostatnily. S tím souviselo mnoho legislativních změn a přizpůsobení se novým podmínkám. Hlavní prioritou při budování SIS v roce 1993 byla ekonomická stránka projektu. I přesto, že podíl výdajů pro SIS na struktuře státního rozpočtu byl 2x nižší než „světový standard“, dalo se konstatovat, že vývojové trendy SIS jsou v souladu se základní koncepční představou o SIS (Matoušová, 1993, s. 174).

Na zasedání vlády dne 1. července 1993 byla Komise zrušena (Matoušová, 1993, s. 242). Nevyřešené nebo nedořešené problémy, které Komise řešila, např. dokončení rozpracovaných zákonů a předpisů, dokončení modelu SIS aj. měly přejít v ad hoc zřizované pracovní skupiny. Bylo stanoveno, že tyto skupiny bude zřizovat Ministerstvo hospodářství jako ústřední orgán státní správy pro SIS.

Již v roce 1994 začaly práce na vytvoření standardů, aby bylo dosaženo homogenizace IS. Standard SIS je závazný předpis, jehož obsah se může prolínat s mezinárodní technickou normou nebo doporučením. Všechny součásti SIS ČR byly předmětem standardizace. Proces zavádění standardu probíhal od 20. září 1995 (Havelda, 1996, s. 3). Následně návrh standardu prošel mezíresortním připomínkovým řízením.

I přes vynaložené úsilí SIS stále nebyl vyhovující. Informační podpora výkonu státní správy byla stále nedostatečná. Tuto situaci způsobilo mnoho chyb a problémů.

Základem neúspěchu byly chybějící nebo málo rozvinuté informační systémy státní správy. Ačkoliv na pořizování a provoz informačních systémů státní správy byly vynaloženy velké finanční prostředky, ne vždy s nimi bylo efektivně, účelně a racionálně nakládáno.

Chyby byly také v plánování SIS, které často nebylo realistické a nepočítalo s rychle se rozvíjejícími technologiemi.

I jiné oblasti byly problematické. Chyběl větší přehled o jiných informačních systémech a nedostatečná byla také komunikace v rámci spolupráce mezi jednotlivými orgány veřejné správy, což vedlo často k nekompatibilitě systémů. Nejen z pohledu technického, kdy systémy nebylo možné propojit, ale také legislativního, kdy nebyly jasné pravomoci a povinnosti při poskytování dat.

U samotných projektů Informačních systémů nebyly ujasněny požadavky, náklady překračovaly rozpočet, samotné systémy byly dokončovány se zpožděním a nakonec se zjistilo, že nezajišťují požadované funkce.

Tento havarijní stav měl vyřešit návrh standardu pro postup vývoje IS státní správy na kterém pracovala zvláštní pracovní skupina již od roku 1995. V roce 1996 byly vyhlášeny standardy SIS na základě **Usnesení vlády č. 91 k záměru a postupu výstavby státního informačního systému České republiky z 31. 1.1996.**

Standardy měly zajistit (Goldšmíd, 1997, s. 2):

- lepší komunikaci mezi jednotlivými informačními systémy
- přenositelnost aplikačních programů mezi informačními systémy
- výhodnější postavení gestorů a provozovatelů IS státní správy ve vztahu k dodavatelům
- základní podmínky pro atestaci.

V lednu 1996 byl dokončen návrh standardu SIS „*Postup a náležitosti vývoje informačních systémů státní správy*“. Obsahoval pět etap fází životního cyklu informačního systému.

Cílem samotného standardu pro vývoj IS státní správy bylo (tamtéž, s. 3):

- sjednotit postup státních orgánů při vytváření IS státní správy, odstranit neodůvodněné rozdíly a omezit závislost na konkrétních pracovnících

- zlepšit komunikaci gestorů a uživatelů s dodavateli IS, pomoci uživatelům při formulaci požadavků na IS
- zajistit řádnou dokumentaci IS ve všech vývojových fázích, a tím umožnit využití získaných zkušeností pro vývoj dalších systémů
- zvýšit kvalitu a efektivnost vývoje IS ve všech vývojových fázích, a tím umožnit využití získaných zkušeností pro vývoj dalších systémů
- zvýšit kvalitu a efektivnost vývoje IS s využitím postupů osvědčených ve vyspělých zemích, zejména v zemích EU
- zabránit přidělování finančních prostředků na nepřipravené projekty IS.

Snahou vyřešit všechny problémy a předchozí chyby vznikla nová instituce, která měla za úkol naplánovat a vybudovat Státní informační systém v České republice.

Zákonem ze dne 11. října 1996, kterým se provádějí některá opatření v soustavě ústředních orgánů státní správy České republiky a kterým se mění a doplňuje zákon České národní rady č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a mění a doplňuje zákon č. 97/1993 Sb., o působnosti Správy státních hmotných rezerv vznikl 1. listopadu 1996 Úřad pro státní informační systém (ÚSIS). Ten převzal kompetence v oblasti budování SIS od bývalého Ministerstva hospodářství ČR a Úřadu vlády ČR. Neschválením zákona, který měl ÚSISu přiřknout pravomoce, vznikl problém v tom, že úřad sám neměl kompetence k jakékoli činnosti. Situace byla napravena až **Zákonem č. 364/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy**, který stanovil práva a povinnosti, které souvisejí s vytvářením, užíváním, provozem a rozvojem informačních systémů veřejné správy (Informační Systémy Veřejné Správy, 1999).

Také pohled na obsah pojmu informatizace se změnil. Informatizace začala být chápána nejen jako oblast pronikání a uplatňování výpočetní techniky a informačních technologií, ale změna chování společnosti. „Informatizace není jen otázkou aplikace počítačových a informačních technologií v určitých realizačních směrech, ale je i vytvářením celospolečenských podmínek.“ ÚSIS měl být hlavním nástrojem (Hojdar, 1997, s. 7).

ÚSIS vytvořil komplexní materiál, který měl být základem pro rozvoj a aplikaci informačních technologií ve společnosti. Tento dokument dostal přívlastek „*základy strategie*“, protože mu zpracovatelé připisovali historickou důležitost. Materiál

ukazoval směr pro konkrétní kroky v oblasti informatizace. Dokument vyjadřoval záměry a priority v informační politice vlády ČR. Vyžadoval aktivní podíl vlády v řešení otázek nejen legislativních, ale také v přibližování České republiky k zemím Evropské unie. Tento materiál představoval studii o významu informačních technologií a jejich pozitivních účincích, která měla sloužit jako přesvědčovací materiál pro politiky. Bohužel tento záměr se zpracovatelům nepodařil a tehdejší vláda se sice s dokumentem seznámila, ale neinspirovala se jím.

K materiálu se vyjadřovala Komise pro informační systémy Vlády ČR ve dvou kolech. Po zapracování připomínek byl dokument zaslán k rezortnímu připomínkovému řízení. I přesto byl dokument na poradě ministrů 26. května 1998 zamítnut a ÚSISu bylo uloženo jej přepracovat. Materiál byl znovu přepracován a zásadně zestručněn. 1. července 1998 byly „*Základní teze rozvoje informačních systémů veřejné správy*“ a „*Teze zavádění účinné ochrany osobních údajů*“ schváleny **Usnesením č. 467, k Základním tezím rozvoje informačních systémů veřejné správy a Tezím zavádění účinné ochrany osobních údajů** (Česko. Usnesení vlády České republiky ze dne 1. července 1998 č. 467 k Základním tezím rozvoje informačních systémů veřejné správy a Tezím zavádění účinné ochrany osobních údajů, 1998).

Schválené teze tvořily základ pro rozvoj a aplikaci informačních a komunikačních technologií v prostředí veřejné správy ČR.

Za účelem vypracování návrhu strategického dokumentu Státní informační politika včetně návrhu koncepce budování informačních systémů veřejné správy, byla 19. října 1998 zřízena vládním **Usnesením č. 680, o zřízení Rady vlády České republiky pro státní informační politiku** (Česko. Usnesení vlády České republiky ze dne 19. října 1998 č. 680 o zřízení Rady vlády České republiky pro státní informační politiku, 1998) Rada vlády České republiky pro státní informační politiku (dále jen Rada). Fungovala jako poradní orgán vlády. Radu tvořili zástupci místopředsedy vlády a téměř všech ministerstev, dále předseda Českého statistického úřadu, Českého úřadu zeměměřického a katastrálního a Úřadu pro státní informační systém a vedoucí Úřadu vlády. Funkci sekretáře Rady vykonával předseda Úřadu pro státní informační systém. Úkolem Rady bylo zpracovat do 31. března 1999 návrh strategického dokumentu „*Státní informační politika*“.

Koncepce reformy veřejné správy a koncepce „*Státní informační politika – cesta k informační společnosti*“, se staly v roce 1999 východiskem pro dokument s názvem „*Koncepce budování informačních systémů veřejné správy*“ (dále jen Koncepce). Ta byla vypracována týmem odborníků pod vedením pana Kofránka. Význam tohoto dokumentu byl v jeho samotné existenci. Dokument byl vytvořen v době, kdy se informační a komunikační technologie (dále jen ICT) těšily velkému rozvoji. Mnoho institucí, včetně těch vedoucích, informační systémy a technologie zavádělo, avšak tento proces probíhal nekoordinovaně a chaoticky. Neexistovala závazná pravidla pro spolupráci mezi subjekty ve sdílení a výměně dat. Důsledkem toho byla existence mnoha rejstříků, seznamů a databází, které obsahovaly duplicitní data. ICT se staly pouhým prostředkem pro uchování dat, nebyly chápány jako možnost služby občanům. Tento stav měla napravit „*Koncepce budování informačních systémů*“.

Cílem celé Koncepce bylo navýšit efektivnost a důvěru veřejné správy a veřejného sektoru, zvýšit transparentnost a rozvoj ekonomického prostředí. Dílčím úkolem se stala informatizace veřejné správy, což znamenalo v této době především modernizaci a racionalizaci veřejné správy s využitím moderních technologií a procesů, zahrnující řízení veřejných služeb a zjednodušení rozhodovacích procesů veřejné správy.

Dokument zahrnul také analýzu důvodů, které byly příčinou neuspokojivého stavu Informačních systémů státní správy, jako byla neexistence koncepčního řešení veřejné správy, nepřítomnost závazných pravidel pro spolupráci stávajících resortních IS a pravidel pro výměnu a sdílení dat, nedostatečná informovanost veřejnosti o činnosti a hospodaření veřejné správy, nesystematické vzdělávání pracovníků veřejné správy zaměřené na využití nových technologií a v neposlední řadě nedostatečná legislativní podpora využití nových technologií.

Koncepce definovala základní podmínky pro vytvoření efektivního rozvoje ISVS. Navrhla změnu a vypracování nových legislativních podmínek, zkvalitnění obsahu ISVS. Bylo nutné vymezit služby, které se budou poskytovat prostřednictvím ISVS. Vybudovat tržní prostředí, ve kterém budou probíhat veřejné soutěže bez monopolního prostředí a kde bude zajištěn systém atestací a zkvalitnění veřejné kontroly. Nakonec mělo být využito poznatků a zkušeností v oblasti budování ISVS ze zahraničí, především z Evropské unie.

Prvním významným dokumentem, který byl přijat vládním **Usnesením č. 258, ke koncepci reformy veřejné správy** 30. března 1999, byla Koncepce reformy veřejné správy.

Na základě usnesení vlády o úkolech Rady pro státní informační politiku vypracovali její členové spolu s Úřadem pro státní informační systém zásadní dokument, který reagoval na nevyhnutelný trend nejen v Evropské unii, ale po celém světě - přiblížit se informační společnosti. Tato tendence byla vyjádřena v koncepci „*Státní informační politika – cesta k informační společnosti*“, která byla na základě **Usnesení vlády č. 525, k návrhu státní informační politiky**, schválena 31. května 1999. (Česká republika. Státní informační politika – cesta k informační společnosti, 1999) Tento dokument zahrnoval také dvě přílohy. První příloha pojednávala o obecných a mezinárodních aspektech informační politiky a druhá příloha definovala předpoklady realizace státní informační politiky.

Dokument „*Státní informační politika – cesta k informační společnosti*“ definoval osm prioritních oblastí informační politiky, které vláda považuje za nejdůležitější rozvíjet (tamtéž. s. 10):

- na prvním místě stála informační gramotnost. Autoři Koncepce si uvědomovali, že ICT dávají nové možnosti, ale zároveň kladou nároky na znalosti a schopnosti. Proto je nutné zvládnout práci s informacemi s využitím informačních a komunikačních technologií. Je nutné integrovat využívání ICT a internetu do škol všech typů a úrovní;
- druhou prioritou byla informatizovaná demokracie, jejímž cílem bylo realizovat práva občana na přímý přístup k informacím;
- třetí priorita, Rozvoj informačních systémů veřejné správy, zahrnovala využití informačních technologií pro zlepšení služeb poskytovaných občanům veřejné správy;
- cílem čtvrtého bodu komunikační infrastruktury bylo vybudování komunikační infrastruktury jako podstatného předpokladu rozvoje informační společnosti;
- pátá priorita se zabývala důvěryhodností a bezpečností informačních systémů a ochranou osobních dat, s cílem zabezpečit důvěryhodnost, bezpečnost a pořádek s využitím elektronických identifikátorů a zajištění ochrany osobních dat;

- šestá priorita definovala elektronický obchod, přičemž cílem bylo vytvoření předpokladů pro rozvoj elektronického obchodu jako nutné podmínky k zapojení do globální ekonomiky;
- sedmý bod priorit, transparentní ekonomické prostředí, mělo za cíl vytvořit průhledné ekonomické prostředí jak v soukromé, tak ve veřejné správě;
- poslední bod, informační společnost: stabilní a bezpečná, vyjadřovala realizaci předchozích sedmi bodů jako nutnou podmínku k existenci subjektů, zdrojů, institucí a systémů, služeb a informační a komunikační infrastruktury.

Ve výčtu priorit státní informační politiky chybí věda, výzkum a vývoj. Tyto oblasti nejsou ani součástí bodu jedna informační gramotnost. Vyskytují se až v příloze s názvem „*Předpoklady realizace státní informační politiky*“.

Součástí koncepce „*Státní informační politika – cesta k informační společnosti*“ byl také harmonogram realizace vybraných úkolů státní informační politiky, v rámci dokumentu nebylo definováno, kdo bude provádění těchto úkolů kontrolovat, což zásadně ovlivnilo průběh prací na úkolech. Problémy provázely také samotné schválení harmonogramu těchto úkolů. Na tento harmonogram navazovalo rozpracování jednotlivých aktivit v podobě tzv. *Akčního plánu*. Ten představoval souhrn konkrétních projektů a požadavků na jejich realizaci. Původně měl být *Akční plán* odevzdán do 30. září 1999, ale vzhledem k zamítnutí jeho finančního zajištění ministerstvem financí, byla realizace *Akčního plánu* odložena na konec února 2000. V únoru byl Radě vlády pro SIP předložený plán vládě vrácen zpět a termín odevzdání odložen do 30. dubna 2000. Samotné vyhotovení tzv. *Akčního plánu* bylo stále odsunováno z toho důvodu, že SIP nebyla chápána resorty jako závazný dokument, kterým se mají řídit, a tento fakt znamenal veškeré přípravné práce.

Nakonec byl 10. května roku 2000 *Akční plán* realizace státní informační politiky do roku 2002 předložen a 31. května 2000 schválen, avšak opět se vyskytly otázky ohledně financování. Z původně plánovaných 500 milionů zbylo pro realizaci akčního plánu bylo uvolněno pouze 250 milionů, rozdělených např. na projekt informačního systému katastru nemovitostí, veřejné informační služby knihoven (VISK), na vzdělávání pracovníků státní správy a minimum na zvyšování informační gramotnosti. Ani v dalších letech nebyla finanční realizace *Akčního plánu* jednoduchá a došlo k přerozdělování finančních prostředků mezi různými projekty.

3.5 Veřejné informační služby v ČR

V roce 1970 byla zřízena Americká národní komise pro knihovny a informační vědu - *The National Commission on Libraries and Information Science (NCLIS)*, která fungovala jako poradní orgán prezidenta a Kongresu USA pro oblast knihovnictví a informační politiky a uspořádala v roce 1991 zmíněnou konferenci udávající směr budoucího vývoje *White House Conference on Libraries and Information Services*. U nás byla zřízena stálá pracovní skupina pro tuto oblast na počátku 90. let., s názvem „*Skupina pro veřejně přístupné informační služby*“, která byla později přejmenována na „*Skupinu pro veřejné informační služby*“, která měla vytvořit koncepci transformace veřejných informačních služeb (dále jen VIS) a přiblížit je evropským kvalitám.

Tato skupina pracovala pod vedením Komise vlády ČR a byla vytvořena na základě **Usnesení č. 109 z 11. dubna 1991, o zásadách státní politiky České republiky v oblasti informatizace** (Česko. Usnesení vlády České republiky ze dne 11. dubna 1991 č. 109 o zásadách státní politiky České republiky v oblasti informatizace, 1991). Toto usnesení deklarovalo, „...že informatizace je nezbytným nástrojem hospodářského a společenského rozvoje republiky, včetně jejího zapojení do mezinárodní spolupráce“. Informatizace se měla realizovat budováním státního informačního systému, který tvořil informační systém státní a veřejné správy a systém veřejně přístupných informačních služeb, za který byla zodpovědná skupina pro VIS.

Hlavním úkolem této pracovní skupiny bylo vypracovat novou koncepci pro veřejné informační služby, která se měla opírat o důsledné respektování zásad státní informační politiky schválené vládou ČR **Usnesením č. 109, o zásadách státní politiky České republiky v oblasti informatizace** (Komise vlády ČR, 1992, s. 282). VIS měly zpřístupňovat veřejnosti a hospodářským subjektům vybrané okruhy informací. Výchozí principy přeměny VIS měly vycházet z transformace ekonomiky na tržní, přizpůsobení informačních služeb evropským zvyklostem a rozšiřování využití informací ze zahraničí (Komise vlády ČR, 1992, s. 58). Základem celé VIS byla decentralizace těchto služeb.

Základní cíle VIS (tamtéž):

- zvyšování všeobecné, kulturní a odborné vzdělanosti občanů, zejména dětí a mládeže
- podílet se na rozvoji tvůrčí práce
- podílet se na rozvoji ekonomického potenciálu
- podílet se na rozvoji právního vědomí.

Od roku 1990 měla být koncepce přechodná a až v roce 1993 bylo v plánu uplatnit novou koncepci VIS. Odpovědnost za Veřejné informační služby byla přesunuta na samostatné orgány i na soukromý sektor. Klíčové postavení v poskytování VIS měly veřejné knihovny, Národní knihovna, Národní informační středisko, dále archivy, specializované knihovny a informační pracoviště a vysokoškolské knihovny, školní knihovny a po zániku soustavy VTEI se přeměnila její institucionální základna ve specializované knihovny a informační střediska.

V roce 1992 pokračovaly práce na transformaci Veřejných informačních služeb v České republice. Skupina pro VIS v lednu 1992 předložila koncepci VIS k širší diskusi odborné veřejnosti a v květnu 1992 byla tato koncepce schválena vládou ČR **Usnesením č. 357, o koncepci rozvoje veřejných informačních služeb v České republice** (Česko. Usnesení vlády České republiky ze dne 10. května 1992 č. 357 o koncepci rozvoje veřejných informačních služeb v České republice). Skupina byla následně pověřena úkoly směřujícími k realizaci této koncepce.

20. května 1992 vládní **Usnesení č. 367, o koncepci rozvoje Veřejných Informačních služeb** dalo za úkol předsedovi Komise vlády ČR pro SIS, aby předložil zprávu o stavu veřejných informačních služeb. Ten dal za úkol většině ministrů, dále předsedům Českého statistického úřadu a Českého úřadu geodetického a kartografického za úkol předložit zprávu o zajištění, popřípadě o způsobu likvidace veřejných informačních služeb do 30. listopadu 1992 (Komise vlády ČR, 1993, s. 215).

Podíl státních, tedy veřejných prostředků byl na financování VIS snížen, což mělo za následek to, že během let 1990 – 1992 přešlo mnoho institucí VIS do působnosti jiného orgánu, došlo k velké redukci pracovišť a ke snižování počtu pracovníků.

Na základě zadaného úkolu z roku 1992, podat zprávu o stavu VIS v ČR, zadalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy v roce 1993 Státní technické knihovně vypracovat koncepci rozvoje veřejných informačních služeb ve školství. Na základě

zadání byla podniknuta rozsáhlá dotazníková akce s cílem dokumentovat současný stav knihoven na vysokých školách a získat tak podklady pro formulování závěrů. Zjištěný stav byl porovnán s trendy ve vysokém školství ve vyspělých zemích. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR si uvědomovalo význam dobře fungujících vysokoškolských knihoven a nutnost přístupu k zahraničním databázím a internetu. Pozornost si knihovny v tomto smyslu vysloužily i při formulacích zásad nového zákona o vysokém školství v roce 1994. V tomto roce byly pokračující práce na koncepci sítě VIS ve vysokém školství rozšířeny o problémy VIS v rámci Akademie věd ČR (Rupešová, 1994, s. 251).

Na jaře roku 1994 se uskutečnila pracovní schůzka zástupců ústředních orgánů státní správy s cílem konzultovat existující problémy v oblasti VIS. Bylo dohodnuto, že bude vypracována další zpráva, která bude navazovat na analýzu stavu VIS z roku 1992 a zachytí stav VIS po roce 1994. Zpráva obsahovala popis situace v jednotlivých resortech zajišťujících VIS. Analýze se podrobila většina ministerstev. Zpráva zaregistrovala určitý posun v objemu i kvalitě poskytovaných služeb. Vypracované informace se staly východiskem pro další sledování problematiky VIS v orgánech státní správy (Černá, 1995, s. 36).

V rozhovoru s Miroslavou Matoušovou, ředitelkou odboru informačních systémů Ministerstva hospodářství v roce 1996 byl komentován stav Veřejných informačních služeb. Uvedla, že veřejné informační služby neměly takovou prioritu jako vybudování státního informačního systému, protože veřejné informační služby zde již existovaly. Od roku 1992 nedošlo ve VIS k žádným zásadním změnám a počet institucí byl zhruba stejný jako v roce 1992 (Hanková, 1996, s. 103-104).

3.6 Veřejné informační služby knihoven (VISK)

Program Veřejné informační služby knihoven (dále jen VISK) byl zahájen v roce 1997 a pod názvem *Program rozvoje informační sítě knihoven* probíhal do roku 2000. Základním cílem celého programu bylo inovovat veřejné informační služby knihoven na bázi informačních technologií. „Nejpozději do roku 2002 bylo plánováno připojit veřejné knihovny k síti internet tak, aby více než 90% občanů České republiky mělo přístup k internetu ve veřejných knihovnách“ (Hora, 2000). Dalším záměrem programu VISK bylo naplnění **Zákona č. 106/1999 Sb.**,

o svobodném přístupu k informacím, tedy umožnit svobodný a rovnocenný přístup k informacím a dále podpořit celoživotní vzdělávání.

V roce 2000 byly také veřejné informační služby zahrnuty v *Koncepci státní informační politiky*. **Usnesením vlády ČR ze dne 10. 4. 2000 č. 351 o Koncepci státní informační politiky ve vzdělávání** byl schválen program *Veřejné informační služby knihoven (dále jen VISK)*. Realizací Programu VISK s jeho devíti vzájemně provázanými podprogramy se naplňují cíle stanovené v „Koncepci rozvoje knihoven v České republice na léta 2004 - 2010“ a v dokumentu „Státní informační a komunikační politika“. V rámci VISK proběhl také program internetizace knihoven (Ministerstvo kultury, 2005).

Shrnutí

Význam informatizace společnosti byl zřejmý nejen Spojeným státům americkým, ale také nám. Ve výkladu termínu informatizace jsme se tehdy shodli na tom, že je informatizace chápána jako zavádění informačních a komunikačních technologií. Ale druhou část definice, tak jak ji pochopily Spojené státy, jsme u nás začali chápat až po roce 1997. U nás totiž v roce 1991 znamenala informatizace dosažení určité technologické úrovně na rozdíl od Ameriky, která informatizaci chápala jako proces změny fungování společnosti.

Na podporu informatizace společnosti podnikly obě země potřebné legislativní kroky. Ale v pojetí těchto legislativ jsme se opět rozcházel. High-Performance Computing Act z roku 1991 vedl k rozvoji informačních technologií, k vybudování Národní informační infrastruktury. 1992 byl schválen pětiletý plán na výstavbu americké informační superdálnice, která souvisela s rozvojem internetu a v roce 1993 byl na základě HPCA zákona vybudován webový prohlížeč Mosaic, který předurčil rozvoj samotného internetu.

Je pochopitelné, že Spojené státy americké měly jednodušší výchozí pozici pro informatizaci společnosti, protože jejich technické zázemí v roce 1991 se naprosto lišilo od toho českého. Pro nekoordinované řízení, nepochopení u politiků a změny termínů plnění a pro nedostatek financí byla realizace informatizace české společnosti dlouho odsunována.

4. Elektronizace přístupu k informacím

Rok 1993 přinesl ve Spojených státech amerických velké politické změny, stejně jako v České republice³. Do prezidentského úřadu nastoupil Bill Clinton a jako viceprezidenta si zvolil Alberta Gora. Clintonova administrativa byla hodnocena jako jedna z nejúspěšnějších v dějinách USA (Hrabálek, 2010). V období jeho působení v pozici prezidenta se ekonomické ukazatele Spojených států výrazně zlepšovaly. Na zlepšení hospodářské situace USA měly vliv i kroky podniknuté v oblasti informační politiky, především zdůrazňování významu informačních a komunikačních technologií a jejich využití ke zpřístupňování informací.

4.1 Clintonova prezidentská kampaň na internetu

V roce 1992 probíhala prezidentská kampaň ve Spojených státech amerických pro 52. funkční období. Základem kampaně Billa Clintona se stala propagace internetu a demokratizace počítačové komunikace. Kampaň s plnými texty projevů a souvisejícím předvolebním programem byla přístupná nejen skrze klasická papírová média, ale také na internetovském serveru. Každý občan měl možnost dotázat se prezidentského kandidáta a jeho týmu na cokoli přes schránku elektronické pošty s názvem „clinton-info@campaign92.org“ a očekávat odpověď (Vlasák, 2001, s. 175). Při souboji o další volební období probíhala kampaň automaticky také na klasickém webu.

4.2 Srovnání s Českou republikou

Podobné tendence u našich politiků můžeme pozorovat až o 6 let později, při volební kampani politických stran roku 1998. Naši politici poprvé využili webových prezentací. Na internetu mohl volič u některých stran najít informace o volebním programu, kompletní seznamy kandidátů, kontakty na členy, různá prohlášení nebo zprávy z tiskových konferencí (Vojtášek, 1998).

³ Důsledkem vleklých národnostních sporů Československo k 1. lednu 1993 zaniklo a Česká republika a Slovensko se osamostatnily. S tím souviselo mnoho legislativních změn a přizpůsobení se novým podmínkám.

4.3 Využívání elektronické komunikace

Ačkoliv Albert Gore v roce 1992 využíval e-mailové pošty běžně, o možnostech této služby byl pro české čtenáře sepsán „osvětový článek“ až v následujícím roce. Autor článku seznamuje čtenáře s definicí elektronické pošty nebo e-mailem, popisuje způsob práce s e-mailem a výhody e-mailové komunikace. V článku je elektronická pošta vykreslena jako ideální nástroj pro výměnu zpráv např. ve státní správě (Zelený, 1993, s. 286). Problém byl tehdy v tom, že v ČR ještě neexistovala síť propojující organizace státní správy ČR.

4.4 Přístup k vládním informacím

Federální agentury v USA byly povzbuzovány k poskytování přístupu k informacím pro veřejnost a aby stál Bílý dům příkladem v komunikaci s občany, byly zřízeny e-mailové adresy pro komunikaci s prezidentem a jeho týmem. E-mailová adresa Billa Clintona zněla *president@whitehouse.gov* a Alberta Gora *vice.president@whitehouse.gov* (Longley, The Clinton White House Web Site). Tyto e-mailové adresy naplňují ustanovení zákona z 8. června 1993, které nařizuje, aby prezident a viceprezident byli dosažitelní prostřednictvím elektronické pošty. S internetovými adresami pro prezidenta a viceprezidenta USA bylo zveřejněno více než 5 000 souborů o velikosti 60 megabitů s informacemi z Bílého domu skrze elektronický mailový server (McMurdo, 1994).

4.5 Situace v ČR - přístupnost politiků skrze e-mail

U nás nebyla většina vrcholových politiků k dostižení prostřednictvím e-mailu ani v roce 1998. Např. Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR na svých webových stránkách ve stejném roce uváděla mnoho informací o své činnosti, tak jak jí to ukládala Listina základních práv a svobod⁴. Avšak zcela chyběl e-mailový kontakt na členy poslanecké sněmovny i přesto, že v té době už mnoho lidí komunikaci přes e-mail používalo běžně. Není-li příklad v přístupu k novým technologiím ve vrcholové politice, pak je i celý rozvoj této problematiky pomalejší a mnohem

⁴ Zákon o svobodném přístupu k informacím tehdy nebyl ještě platný.

obtížněji se prosazuje. Správce serveru Poslanecké sněmovny sdělil, že zřízení home page nebo e-mailové schránky, zveřejnění její adresy a vyřizování pošty skrze ni, je zcela na rozhodnutí každého poslance. E-mailová komunikace umožňuje politikům přiblížit se blíže občanům a otevřená komunikace s voliči může přinést jiný pohled na politiku jako takovou (Vojtášek, 1998a).

Ani u prezidenta tomu nebylo jinak. I přesto, že Kancelář prezidenta České republiky se liší v kompetencích oproti obdobnému úřadu, ve Spojených státech amerických, možnost dosažení této osoby reprezentující náš národ skrze e-mailu by mělo být samozřejmostí. V České republice příprava www stránek prezidenta a Pražského hradu probíhala v letech 1996 – 1999. V současnosti lze prezidenta kontaktovat pouze skrze elektronickou podatelnu Pražského hradu nebo prezidentovy zástupce.

4.6 GPO Access

Další krok ke zjednodušenému přístupu k informacím vlády podepsal Bill Clinton 8. června 1993. Zákon o rozšíření elektronického přístupu k informacím Vládního tiskového úřadu - **Government Printing Office Electronic Information Enhancement Act of 1993**, je znám také pod zkráceným názvem *GPO Access*. *GPO Access* je službou Vládního tiskového úřadu, který poskytuje volný elektronický přístup k podstatným informacím a materiálům vytvořeným federální vládou (Spojené státy americké. Government Printing Office, 1993).

Uvedený úřad spravuje také službu adresného šíření informací o aktuálních vládních agendách a jejich výsledcích prostřednictvím elektronické pošty, známé pod akronymem *WINDO Bill* (Vlasák, Informační dálnice a knihovny, s. 88).

Do šíření vládních informací byly zapojeny také knihovny, a to rámci programu Oficiálních vládních dokumentů v knihovnách - *Federal Depository Library Program (DLP)*. Program zahrnuje získávání vládních dokumentů, konverzi formátů a distribuci materiálů, dále koordinaci depozitních knihoven po celých Spojených státech amerických. Posláním tohoto programu je šířit informace z vlády do více než 1 250 knihoven na celostátní úrovni. Ty knihovny, které si vzaly funkci vládních depozitářů, mají za úkol udržovat tyto informace v rámci svých sbírek a nesou zodpovědnost za jejich zajištění a zpřístupnění veřejnosti. V rámci tohoto programu mohou knihovny využít možnosti pomoci spolu s Government Printing Office při

hledání a využívání vládních informací. V roce 1996 byl sněmovně představen návrh zákona **Government Printing Reform Act of 1996**. Ten mimo jiné stanovil limit na počet knihoven, které mohou být součástí programu depozitních knihoven. Zákon knihovnám určoval, které materiály mohou odebírat v klasické papírové formě a podporoval je ke zvýšení odběru materiálů v elektronické podobě (Rep. Thomas proposes drastic changes to the Federal Depository Library Program, 1996).

4. 7 Government Performance Results Act (GPRA)

Ve stejném roce vešel v platnost zákon **Government Performance Results Act of 1993**, známý také pod zkratkou *GPRA* (Spojené státy americké. Office of Management and budget. Government Performance Results Act of 1993, 1993). Zákon byl přijat především proto, aby bylo zajištěno strategické plánování a měření výkonnosti ve vládě. Zákon měl zlepšit důvěru amerického lidu ve vládu zpřístupněním metod a prostředků vládnutí. Zdůrazněna byla role informačních technologií.

4. 8 MARVEL

Také Kongresová knihovna přistoupila ke zveřejňování vládních informací aktivně. V roce 1993 spustila informační systém zpřístupňování nejnovějších vládních dokumentů v plných textech on-line. Projekt nazvala zkratkou *LC MARVEL* (Library of Congress Machine-Assisted Realization of the Virtual Electronic Library). Do systému bylo možné přistupovat skrze celosvětovou počítačovou síť internet.

Hlavní menu na *LC MARVEL* se skládá z následujících možností (Library of Congress, 1993):

1. O LC MARVEL
2. Knihovna kongresu: zařízení, činnosti a služby
3. Výzkum
4. Knihovna kongresu systémů Online
5. Kongres USA
6. Informace vlády
7. Služby knihoven a nakladatelů
8. Copyright

9. Informace o zaměstnancích
10. Globální Elektronická knihovna (podle předmětu)
11. Internetové zdroje
12. Co je nového na LC MARVEL.

4.9 THOMAS

V roce 1995 byl v Kongresu spuštěn elektronický systém *THOMAS*. Vedení kongresu tehdy nařídilo Kongresové knihovně, aby byly přístupné vládní zákony a nařízení. Systém je pojmenovaný po významném americkém prezidentu Thomasi Jeffersonovi. Na stránkách systému *THOMAS* lze vyhledat následující informace: Usnesení, nařízení, činnost Kongresu, zápisy z jednání Kongresu, kalendář setkání Kongresu, vládní informační zdroje, prezidentské nominace, Ústava USA aj. (Library of Congress. THOMAS, 1995).

4.10 White House Web Pages

Dalším krokem ve zpřístupňování informací se staly nově zřízené webové stránky Bílého domu. První verze, oficiálně pojmenovaná Vítejte v Bílém domě - *Welcome to the White House*, byla spuštěna 21. října 1994⁵. Viceprezident Gore tehdy poznamenal: „Tato služba je příkladem toho, jak můžeme poskytovat služby veřejné správy a informovat veřejnost včas, účinněji a s minimem nákladů. Je to náš trvalý závazek být lídrem v rozvoji národní informační infrastruktury“ (Longley, The Clinton White House Web Site). Ačkoliv v tomto roce mělo přístup k internetu méně než 10 % Američanů, viceprezident očekával velkou poptávku po včasných a relevantních informacích. Další rok web obsahoval více než 50 miliónů html stránek a obrázků, což souviselo s velkým rozvojem internetu. Počet návštěvníků těchto stránek se každý rok od spuštění zvyšoval více než o trojnásobek (tamtéž). Na těchto stránkách byly k dispozici všechny projevy prezidenta, vyhlášení, tiskové konference, mnoho materiálů prezidenta on-line nebo e-mailem každý den.

S rozvojem technologií a se zdokonalováním webových aplikací se webové stránky Bílého domu měnily. Během Clintonovy administrativy byly vytvořeny celkem

⁵ první verze - <http://clinton1.nara.gov/>

4 verze. Všechny verze se všemi informacemi, které obsahovaly, byly zachovány a jsou plně přístupné.

Druhá verze stránek Bílého domu byla spuštěna v srpnu 1995 a měla představovat „bránu k vládě a vládním informacím“⁶. Třetí verze v březnu 1996⁷ a čtvrtá verze byla zpřístupněna v červenci 2000⁸. Tato verze obsahuje už také audio a video záznamy z Bílého domu. Pátá verze⁹ je poslední verzí webových stránek Bílého domu, která je součástí historického webu. Byla spuštěna v posledních dnech Clintonovy administrativy. Obsahuje tiskové konference a radiová vysílání proslovů prezidenta. Existuje také virtuální knihovna Bílého domu, která slouží jako archiv dokumentů Bílého domu. Obsahuje exekutivní nařízení, tiskové zprávy, proslovy publikované v letech 1993 – 2001¹⁰.

Vzhledem k historické hodnotě, ale především kvůli obsahu jsou všechny verze webových stránek Bílého domu archivovány v Národním archivu Spojených států, on-line. Všechny verze jsou přístupné a díky archivaci byla zachována část americké historie.

Také webové stránky Bílého domu dalšího prezidenta, George W. Bushe, jsou archivovány i s veškerým obsahem z let 2001-2009¹¹. Aktuální webové stránky¹² prezidenta Baraka Obamy obsahují informace z prezidentského úřadu, administrativy a vlády, včetně blogu a odkazů videí na internetovém serveru pro sdílení filmových souborů youtube.com.

4. 11 Webové stránky českého prezidenta

V době, kdy Bill Clinton s Albertem Gorem spustili první webové stránky Bílého domu, se ponětí o internetu v České republice teprve utvářelo. V Americe bylo v roce 1994 celkem 4,9 uživatelů internetu na 100 obyvatel oproti České republice, kde bylo pouze 1,3 uživatelů internetu na 100 obyvatel (ČSU, 2010).

⁶ Druhá verze webových stránek Bílého domu - <http://clinton2.nara.gov/>

⁷ Třetí verze webových stránek Bílého domu - <http://clinton3.nara.gov/>

⁸ Čtvrtá verze webových stránek Bílého domu - <http://clinton4.nara.gov/>

⁹ Pátá verze webových stránek Bílého domu - <http://clinton5.nara.gov/>

¹⁰ Virtuální knihovna Bílého domu - <http://clinton6.nara.gov/>

¹¹ Webové stránky Bílého domu za prezidenta George Bushe – <http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/>

¹² Aktuální webové stránky Bílého domu - <http://www.whitehouse.gov/>

První webové stránky Kanceláře prezidenta republiky a Správy Pražského hradu byly uvedeny do provozu v roce 1996. Staré stránky¹³ prvního porevolučního prezidenta Václava Havla jsou stále dostupné. Po roce 2003, kdy byl novým prezidentem zvolen Václav Klaus, prošly webové stránky změnou. Potvrdily, že bude Václav Klaus prezidentem opravdu všech občanů. Návštěvník na těchto oficiálních webových stránkách¹⁴ může najít také odkaz nazvaný „*Prezident pro mladé*“. Stránka obsahuje mimo jiné pracovní plán a aktuální informace týkající se prezidenta.

4. 12 Government Information Locator Service (GILS)

V roce 1994 vznikl vládní projekt systému vyhledávacích služeb v elektronických fondech dokumentů státní administrativy - *Government Information Locator Service (GILS)*. Objem zveřejňovaných dokumentů vládou USA elektronicky se spolu s novými technologiemi během let několikanásobně zvětšil. Jako *GILS* byla označena služba, která identifikovala a lokalizovala informační zdroje ve státní správě.

V roce 1996 se projekt *GILS* dostal mezi 60 finalistů celostátní soutěže *National Information Infrastructure Award (NII Award)*. Ocenění získají ty projekty, které s využitím technologií naplňují představy o tzv. informační dálnici (Cvrčková, 2001). Kvůli rychle se měnícím technologiím a zastarávání standardů nebyla aplikace *GILS* 2008 dále aktualizována. Nyní funguje jako archiv a obsahuje dokumenty a informace od 7. prosince 1994 do 2. září 2008 (Government Printing Office, 2010).

¹³ První webové stránky prezidenta ČR - <http://old.hrad.cz/>

¹⁴ Aktuální webové stránky prezidenta ČR - <http://hrad.cz>

5. Globální informační infrastruktura (GII)

V roce 1994 se Albert Gore zúčastnil konference Mezinárodní telekomunikační unie - *International Telecommunication Union (ITU)* s názvem *World Telecommunication Development Conference (WTDC-94)*. „Pojďme vytvořit globální společenství, kde by lidé ze sousedních zemí neviděli ostatní jako potenciální nepřátele, ale jako potenciální partnery, jako členy jedné rodiny, neustále se rozrůstající a čím dál tím více propojené rodiny lidstva“ (Global Information Infrastructure : Agenda for Cooperation, 1995). Těmito slovy představil vize USA pro Globální informační infrastrukturu. Jeho myšlenka vyjadřovala podstatu Globální informační infrastruktury (dále jen GII). Základem GII měla být celosvětová síť telekomunikačních superdálnic, která by umožnila vzájemné propojení mezi existujícími počítači a telekomunikačními sítěmi (Vlasák, 1994, s. 219). Viceprezident Gore vyzval každý stát, aby se aktivně podílel na budování celosvětové informační sítě. Koncepce byla založena na pěti základních principech (tamtéž) :

1. podpora investic v soukromém sektoru
2. podpora prostředí pro konkurenci a hospodářskou soutěž
3. umožnění přístupu k sítím a informačním zdrojům všem uživatelům
4. vytvoření takového legislativního prostředí, které by dokázalo udržet krok s prudkým rozvojem technologií
5. vytvoření univerzálních informačních služeb.

Těchto pět principů bylo začleněno do deklarace Mezinárodní telekomunikační unie (ITU) s názvem "*Buenos Aires Declaration on Global Telecommunication Development for the 21st Century*." Deklarace zdůraznila rozvoj v oblasti technologií a telekomunikací jako prostředku, který ovlivňuje globální informační společnost a ekonomiku. Na rozvoji telekomunikací se měl podílet soukromý sektor a měla být podporována konkurence (Buenos Aires Declaration on Global Telecommunication Development for the 21st Century, 1994).

V únoru 1995 vydala IITF zprávu s názvem „*Global Information Infrastructure* :

Agenda for Cooperation“ (The Global Information Infrastructure : Agenda for Cooperation). Účelem této zprávy bylo rozšířit princip GII a určit kroky, které by k vybudování GII vedly. V úvodu materiálu se uvádí, že cílem GII není pouze technologický pokrok, jako je šířka pásma, rychlejší přepínání, výkonnější zpracování a větší skladovací kapacity. To všechno má být pouze prostředkem, jehož prostřednictvím GII může realizovat svůj potenciál pro zlepšení života všech lidí na této planetě. Materiál obsahoval nejen pět základních principů GII, ale také se zabýval požadavky na bezpečnost, ochranu soukromí, ochranu duševního vlastnictví (tamtéž).

5.1 Globální informační infrastruktura a Česká republika

Pojem globální informační infrastruktura je v České terminologické databázi knihovnictví a informační vědy definován jako informační infrastruktura vytvořená na základě celosvětové sítě místních, národních a regionálních telekomunikačních a počítačových sítí. Jejím prostřednictvím zabezpečuje globální informační společnost volný přístup k poznatkům (informacím) všem svým občanům. (Národní knihovna : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV); termín "informační infrastruktura").

Vytvoření globální informační infrastruktury v České republice, tak jak vyzval Albert Gore, nebylo prozatím možné. Ačkoliv jsme oproti předrevolučním letům nebyli od těchto výzev a technologií izolováni a jako členi FID jsme stáli při podpoře realizace projektu GII, tak realizace tohoto projektu ztroskotávala na zastaralých komunikacích a nedostačující technice (Vlasák, 1994, s. 221).

Na rozvoj internetu u nás působilo během let několik negativních vlivů. Ze začátku byly důvody politické a ideologické, později technologické a legislativní.

Pomalý nárůst síťové infrastruktury byl způsoben také vysokými cenami za pevné linky účtované SPT Telecom. Tento fakt odrazoval především individuální uživatele. V České republice bylo tempo růstu počtu připojených počítačů na obyvatele jedno z nejpomalejších. Bezkonkurenční prostředí telekomunikací velmi zpomalilo růst České republiky v této oblasti. Na nasazování nových aplikací bylo nutné reagovat revizí právního řádu tak, aby podporoval a nebrzdil využívání technologií (Zlatuška, 1999).

5.2 Internetové připojení v České republice

První významnější krok byl učiněn v roce 1990, kdy bylo vybudováno první trvalé spojení po pevném okruhu na síť EARN. Národním uzlem této sítě se stalo pracoviště při ČVUT v Praze. Na podzim roku 1991 toto pracoviště realizovalo první kroky k napojení na internet a oficiálně byl přístup k internetu možný v únoru 1992 na půdě ČVUT. Možnost růstu připojení a šíření internetu limitovaly zastaralé telekomunikace. Proto bylo rozhodnuto vybudovat domácí páteří síť, která by dovedla internet do velkých městských aglomerací. Původně federální projekt FESNET se po rozpadu ČSFR rozdělil na dvě samostatné sítě: český CESNET a slovenský SANET. V lednu 1995 měl CESNET 15 uzlů po celé České republice v: Praze, Brně, Plzni, Chebu, Českých Budějovicích, Ústí nad Labem, Liberci, Jindřichově Hradci, Hradci Králové, Pardubicích, Olomouci, Opavě, Ostravě, Karvině a Zlíně. Cesnet byl zamýšlen především pro připojení vysokých škol. Komerční verze se jmenovala Conet (Infocus, 1995 Internet a my). Už v roce 1992 se začalo s realizací projektu počítačové sítě vysokých škol a vědeckých institucí s propojením na internet a v roce 1995 tato síť byla běžně využívána (Horák, 1995, s. 151).

Shrnutí

Výzva pro celý svět, zapojení se do vybudování Globální informační infrastruktury (GII), opravdu celý svět ovlivnila a měla dopad na všechny ekonomiky světa. Česká republika se v roce 1994 formálně k myšlence GII jako člen připojila. Po praktické stránce jsme nebyli na tak vysoké technologické úrovni, abychom se mohli rovnocenně zapojit, a hlavní překážkou byly zastaralé telekomunikace. Postupně jsme však tento problém začali řešit.

6. Rozšíření elektronizace

18. - 22. května 1996 se v San Diegu konala konference Americké společnosti pro informační vědu (American Society for Information Science – ASIS). Název konference byl „Digitální revoluce: zhodnocení dopadu na obchod, vzdělávání a sociální struktury“ - *The Digital Revolution : Assessing the Impact on Business, Education and Social Structures* (American Society for Information Science. ASIS 1996 Annual Meeting). Název napovídá, že cílem konference bylo identifikovat a pochopit dynamiku, změny a rozvoj digitální revoluce. Digitální revoluce zahrnuje malé i velké změny ve způsobu, jakým jsou informace tvořeny, ukládány a předávány. Dopady digitální revoluce pocítily všechny vrstvy obyvatelstva, mladí staří, muži i ženy, všechny národnosti, vyznání i náboženství (American Society for Information Science. 1996).

V USA v roce 1996 probíhaly další prezidentské volby. Bill Clinton vyhrál a získal tak druhé volební období pro léta 1997 – 2001. Ve 2. volebním období bylo pro Billa Clintona hlavním cílem snížit digitální propast (digital divide) mezi Američany, kteří měli přístup k počítačům a internetu a mezi těmi, kterým byly informační technologie nedostupné. Mezi další cíle patřilo vytvoření nových pracovních příležitostí, rozšiřování přístupu ke vzdělání a technologiím, posílení bezpečnosti a soukromí na internetu, využití internetu pro zlepšení života Američanů nebo odstranění překážek elektronického obchodu.

6.1 Americans Communicating Electronically (ACE)

Rozšířit online komunikaci po celé americké společnosti si dal za cíl projekt *Americans Communicating Electronically* označovaný zkratkou (ACE). ACE představoval tým dobrovolníků ze soukromého i veřejného sektoru, který umožnil zájemcům využít otevřeného přístupu k informacím. ACE se zavázala poskytovat přístup k informacím vlády USA pro všechny Američany ve veřejných knihovnách i obchodních centrech. Členy ACE se staly např. Bílý dům, ministerstvo zemědělství, Národní archiv, ministerstvo obchodu, obrany, školství, energetiky, senát, ministerstvo zdravotnictví a sociálních služeb, vnitra, spravedlnosti, práce, dopravy,

řada sdružení a v neposlední řadě univerzity (Americans Communicating Electronically, 1993).

6.2 Paper Reduction Act (PRA)

Na původní zákon z roku 1980 navazoval zákon nově navržený roku 1995, který podporoval elektronickou komunikaci na místo používání tradičních tištěných dokumentů. Zákon **Paper Reduction Act (PRA)**, který měl vést k tzv. paperless society. Elektronické společnosti, kde jsou informace dostupné přes internet. Tím by se snížily náklady. Účelem tohoto zákona bylo (Spojené státy americké. Congress. Paperwork reduction Act of 1995, 1995):

- minimalizovat administrativní zátěž pro jednotlivce, malé a střední podniky, vzdělávací instituce a neziskové organizace, státu, vládu a ostatní osoby, vyplývající ze shromažďování informací vytvořených vládou nebo pro ni
- zajistit co možná největší prospěch veřejnosti a maximalizovat užitek z informací, které byly vytvořeny, zajištěny, udržovány, používány, sdíleny a rozšiřovány federální vládou
- koordinovat, integrovat a sjednocovat politiku a praktiky správy vládních informačních zdrojů coby prostředku ke zlepšení produktivity, účinnosti a efektivnosti vládních programů, včetně snížení zátěže shromažďování a získávání informací pro veřejnost a zlepšování poskytování služeb veřejnosti
- zvýšit kvalitu informací a jejich využívání, které mají posílit rozhodování, odpovědnost, otevřenost ve vládě a ve společnosti
- minimalizovat náklady federální vlády na vytváření, shromažďování, udržování, využívání, šíření a uspořádání informací
- posílení partnerství mezi federální vládou a místními vládami minimalizací zatížení a maximalizací užitečnosti informací pocházejících z federální vlády
- poskytování informací veřejnosti včas, na základě spravedlivých podmínek a takovým způsobem, který podporuje využívání informací veřejností a umožňuje efektivní využití informačních technologií
- zajistit, že vytváření, shromažďování, udržování, využívání, šíření a nakládání s informacemi pocházejícími od či vytvářených pro federální vládu je v souladu s platnými zákony

- zajištění integrity, kvality a prospěšnosti vládního statistického systému
- zajistit, že informační technologie jsou získány, používány a spravovány s cílem zlepšit výkonnost agentur, včetně snížení zátěže veřejnosti na shromažďování informací
- zvýšení odpovědnosti a pravomocí Úřadu pro řízení a rozpočet (OMB) a dalších vládních agentur vůči Kongresu a veřejnosti při provádění revize procesu shromažďování informací, správy informačních zdrojů a dalších souvisejících metod a pokynů zavedených tímto zákonem.

Zákon nařídil, aby byl zřízen Úřad pro informace a regulační záležitosti - *Office of Information and Regulatory Affairs* v rámci Úřadu pro správu a rozpočet (OMB). Ve vedení úřadu má stát správce jmenovaný prezidentem. Tento správce má zastávat roli hlavního poradce ředitele Úřadu pro správu a rozpočet v otázkách správy vládních a informačních zdrojů.

„PRA“ v ČR

První srovnatelný krok muselo učinit Ministerstvo zahraničních věcí v roce 1997, především kvůli snížení nákladů. Rozhodnutí padlo pouze v oblasti tradičního tisku, ale i přesto to byl krok kupředu ve využívání internetu. Diplomatickým misím bylo zrušeno předplatné českého tisku, byly tak odkázány na elektronické verze. V případě denního tisku byl tento krok více jak logický, protože internet poskytuje zpravodajství aktualizované, téměř bez zpoždění v čase, a zasílání českého tisku bylo vždy s více jak denním zpožděním. Některé ambasády měly s tímto krokem problémy, protože se s internetem teprve seznamovaly (Vojtášek, 1997).

6.3 Clinger – Cohen Act

Na Paper Reduction Act navázal Zákon o reformě v managementu informačních technologií - **Implementation of the Information Technology Management Reform Act of 1996 (ITMRA)** (Spojené státy americké. Congress. Information Technology Management Reform Act of 1996). Zákon je znám také pod jmény iniciátorů tohoto zákona jako *Clinger-Cohen Act*. Zákon zavedl nové úpravy pro správu technologií. Určil, kdo má jaké odpovědnosti při získávání informačních technologií. Memorandum se zabývalo dvěma pracovními pozicemi a jejich

povinnostmi - funkcí informačního manažera – Chief Information Officer (CIO) a funkcí General Services Board of Contract Appeals (GSBCA).

6. 4 Library Bill of Rights

V roce 1996 Americká knihovnická asociace - American Library Association (ALA) aktualizovala Listinu knihovnických práv - **Library Bill of Rights**. Základem této listiny byla transformace knihovnických služeb na síťové počítačové služby a podpora jejich rozvoje. Další rok bylo k internetu připojeno více než 75% knihoven ve Spojených státech amerických (Larue, 1997).

Listina byla původně přijata 19. června 1939, poté upravena 14. října 1944, 18. června 1948, 2. února 1961, 27. června 1967, 23. ledna 1980 a naposledy aktualizována 23. ledna 1996.

Šest základních principů listiny (American Library Association, 1996a):

1. Knihy a další zdroje knihovny by měly být poskytnuty pro uspokojení potřeb, zájmů, získávání informací a pro poučení všech lidí, kterým knihovna slouží. Materiály by neměly být vyloučeny z důvodu původu, historie nebo názorům těch, kteří přispívají k jejich vytváření.
2. Knihovny by měly poskytovat materiály a informace, které mají všechny úhly pohledu na současné a historické otázky. Materiály by neměly být zakázány, nebo odstraněny ze stranických či doktrinálních důvodů.
3. Knihovny by měly podnikat kroky proti cenzuře a na základě plnění jejich povinností poskytovat informace a vzdělání.
4. Knihovny by měly spolupracovat se všemi osobami a skupinami, které dohlíží na krácení a zabraňování vyjadřování svobodného projevu a svobodného přístupu k myšlenkám.
5. Každá osoba má právo užívat knihovnu a neměla by mít odepřen nebo omezen přístup do knihovny kvůli původu, věku, sociálnímu prostředí nebo odlišnému názoru.
6. Knihovny, které umožňují veřejnosti využívat výstavních prostor a zasedacích místností, by měly tato zařízení poskytovat na spravedlivém

základě, a to bez ohledu na přesvědčení nebo afiliaci jednotlivců nebo skupin, které požadují jejich použití.

6.5 Internetizace knihoven v České republice

České knihovny dlouhou dobu považovaly internet za svou konkurenci, místo aby jej chápaly jako most mezi uživateli a knihovnami. Ale již v roce 1996 na podzim byl prosazen program na podporu rozvoje sítě veřejných knihoven známý pod zkratkou *RISK* a byl úspěšně realizován v letech 1997 – 2000. Výsledky se dostavily již v roce 1999, kdy bylo, podle zástupců Sdružení knihovníků a informačních pracovníků (SKIP), k 30. září 1999 připojeno k internetu kolem 300¹⁵ knihoven v České republice (Vojtášek, 1999). V letech 1997 a 1998 bylo v rámci programu RISK poskytnuto 34 miliónů korun na 189 projektů z 297 přihlášených. Pro rok 1999 bylo určeno 30 miliónů korun ze státního rozpočtu.

První koncepční řešení na celostátní úrovni o vybavení knihoven počítači a internetem se objevilo v dokumentu „*Státní informační politika*“, který byl vládou přijat **Usnesením č. 525, k návrhu státní informační politiky** ze dne 31. května 1999. V dokumentu je zdůrazněno „vytvoření optimálního systému poskytování informací občanům a právnickým subjektům s využíváním moderních informačních a komunikačních technologií a s dostupností nezávislou na sociálním postavení subjektu pro zkvalitnění každodenního života“ (Úřad pro státní informační systém, 1999, s. 55). Na základě tohoto usnesení o státní informační politice byl zpracován tzv. Akční plán. Program na rozvoj veřejných informačních služeb byl jeho součástí. Tím měl být naplněn také **Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím**. Původně bylo plánováno na realizaci celé státní informační politiky 200 miliónů korun, nakonec však nebyla poskytnuta žádná finanční částka (Vojtášek, 1999).

Shrnutí

Procesy elektronizace byly především ve Spojených státech amerických nastaveny správným směrem, také legislativa kráčela vstříc a americká vláda učinila mnoho kroků, které vedly k využívání těchto výhod. PRA vedla k tzv. paperless society a na novou situaci reagovaly také knihovnické služby, které se začaly transformovat na

¹⁵ okresních, městských a místních knihoven

síťové počítačové služby a do roka byla většina knihoven připojena k internetu. České knihovny nejprve váhaly, ale záhy pochopily nutnost přístupu k internetu. Proces informatizace českých knihoven trval déle než ve Spojených státech.

7. Telekomunikace

Po celém světě docházelo v posledních dvaceti letech k liberalizaci telekomunikací. Vlády zemí si uvědomují nutnost rozvoje této oblasti. Dostupné a levné telekomunikace pozitivně ovlivňují prosperitu státu.

7.1 Telecommunications Act

Na podporu informatizace a rozvoje informační infrastruktury ve Spojených státech vešel v platnost zákon o telekomunikacích ze dne 8. února 1996 - **Telecommunications Act of 1996**, který doplňoval a nahrazoval po 62 letech *Communications Act of 1934*. Tento zákon měl zásadní význam. Snažil se podpořit hospodářskou soutěž a redukovat různá omezení s cílem zajistit nižší ceny a vyšší kvalitu služeb v oblasti telekomunikací a zároveň podpořit rychlé zavádění nových telekomunikačních technologií. Zákon měl snahu změnit způsob, jakým lidé pracovali, žili a učili se. Tento legislativní akt přivedl Američany k prosperující budoucnosti a otevřel dveře informačního věku.

Nejdůležitějšími ustanoveními tohoto zákona jsou:

- otevřená hospodářská soutěž mezi telefonními společnostmi
- připojení všech učeben, knihoven a nemocnic na informační superdálnice do konce desetiletí, tzn. do roku 2000
- umožňovat rodičům kontrolu nad programy v televizních stanicích
- podporovat rozmanitost názorů v televizních a rozhlasových stanicích.

Tento zákon se zaměřil na pět oblastí (Spojené státy americké. Congress. Telecommunications Act of 1996, 1996):

1. Telekomunikační služby
2. Rozhlasové služby
3. Kabelové služby
4. Regulační reforma
5. Nemravnost a násilí.

V září 1998 byla zveřejněna studie, která hodnotila dopady telekomunikačního zákona z roku 1996. Zákon byl považován za důležitý bod v historii telekomunikací Spojených států. Ačkoliv snahou zákona bylo přesunout telekomunikační trh ke konkurenčnímu boji, jeho četné sporné pasáže vedly ke zpomalení zavádění zákona. Studie konstatuje, že během dvou let, co byl zákon platný, došlo jen k malým změnám na monopolní trh (Economides, 1998).

7.2 Communications Opportunity, Promotion, and Enhancement Act (COPE)

8. června 2006 byla navržena revize telekomunikačního zákona z roku 1996 *The Telecommunications Act of 1996 Communications Opportunity, Promotion, and Enhancement Act of 2006 - COPE* (Spojené státy americké. Congress Communications Opportunity, Promotion, and Enhancement Act of 2006, 2006). Zákon pokračoval v liberalizaci v oblasti telekomunikací, včetně multimediálních a televizních služeb. Měl umožnit např. klasickým telefonním společnostem nabízet také jiné služby a tím více konkurovat kabelovým operátorům. Zákon se týkal tzv. síťové neutrality, „... která v zásadě říká, že přenosové sítě, resp. jejich provozovatelé, nemají nikoho diskriminovat, mají se chovat neutrálně vůči tomu, co přenáší. Ale ani nemají blokovat žádný provoz, ani nemají dávat některému provozu přednost před jiným, třeba na základě cenových pobídek“ (Peterka, 2006a). Návrh tohoto zákona však nakonec neprošel Senátem.

7.3 Telekomunikační zákon v České republice

Až do roku 1992 u nás platil *Zákon č. 110/1964 Sb., o telekomunikacích* ze 12. března 1964, který svěřoval monopol do rukou státu. V České republice byla liberalizace telekomunikací dlouhodobým procesem. První významnějším zákonem po roce 1989 byl **Zákon č. 150/1992 Sb., kterým se měnil a doplnil zákon č. 110/1964 Sb., o telekomunikacích**. Tento zákon umožnil jen částečnou liberalizaci telekomunikací (Peterka, 2001).

Ve Spojených státech amerických při schvalování *Telecommunications Act of 1996* bylo všem kongresmanům zřejmé, že v této oblasti musí posílit hospodářskou soutěž

a redukovat omezení, aby dosáhli zvýšení kvality a snížení cen. Česká republika se v této oblasti rozhodla v roce 1994 naopak. Rok 1994 byl prvním rokem, kdy Česká republika přijímala první koncepci v oblasti telekomunikací. Důraz byl kladen na vyřešení neuspokojivého rozvoje veřejné telefonní sítě. Tuto situaci se vláda rozhodla řešit poskytnutím monopolu SPT Telecom na hlasové služby. Původně byl tento monopol plánován do roku 1998, ale nakonec bylo schváleno poskytnutí monopolu SPT Telecom na hlasové služby až do konce roku 2000. Cílem tehdy bylo dosáhnout co nejrychleji zvýšení počtu hlavních telefonních stanic do roku 2000 na více než dvojnásobek oproti původnímu stavu. Monopol se podle zásad státní telekomunikační politiky týkal pouze hlasových služeb realizovaných pomocí účastnických stanic s pevným připojením. Ostatní oblasti byly pomalu liberalizovány a rozvíjeny.

K uvolnění telekomunikačního trhu došlo na jaře 1999, kdy si vláda uvědomila, že podmínky se změnily, a rozhodla se realizovat záměr plně liberalizovat trh. Toto stanovisko potvrdila v dokumentu nazvaném „*Národní telekomunikační politika*“ (dále jen NTP), který byl přijat 14. dubna 1999 **Usnesením č. 324, k návrhu Národní telekomunikační politiky České republiky** (Peterka, 2001a).

Hlavním cílem Národní telekomunikační politiky bylo zajistit kvalitní, spolehlivé a dostupné telekomunikační služby, které odpovídají vyspělým státům Evropské unie a světa. Tento dokument respektoval aktuální trendy v oblasti telekomunikací a požadavky a nařízení EU. Definoval plánovaný vývoj v oblasti telekomunikací (Peterka, 2000). Tyto tendence byly zakotveny v **Zákoně č. 151/2000 Sb., o telekomunikacích ze 16. května 2000**. Zákon nabyl účinnosti 1. července 2000. K otevřenému trhu s telekomunikacemi mělo dojít od 1. ledna 2001, a proto bylo nutné schválit nový zákon tak, aby umožnil zájemcům o trh s telekomunikacemi se včas na tuto situaci připravit. Úkolem zákona bylo vymezit postavení nezávislého regulátora telekomunikačního trhu, upřesnit proces udělování licencí, stanovit základní pravidla pro vztahy subjektů na otevřeném trhu. Schválení bylo důležité proto, aby zájemci o vstup na náš telekomunikační trh znali podmínky, které budou na tomto trhu uplatňovány, a mohli začít budovat své infrastruktury tak, aby s okamžikem otevření trhu, tedy 1. ledna 2001, mohli začít nabízet své služby. K tomuto však nedošlo. Byly sice vydány telekomunikační licence zájemcům, ale jejich majitelé neměli dostatek času k uzavření dohody s dominantním operátorem

(Peterka, 2001b). I přes zpoždění se podařilo naplnit cíle telekomunikačního zákona. Vytvořil se regulační rámec. Byl ustanoven nezávislý regulátor a rozděleny kompetence a začala se uplatňovat licenční politika.

Nezávislým regulačním orgánem byl zvolen Český telekomunikační úřad (dále jen ČTU), který byl původně ustanoven v roce 1993 jako součást tehdejšího Ministerstva hospodářství ČR¹⁶. Později, v roce 1996, přešel ČTU pod Ministerstvo dopravy a spojů ČR. Zákon změnil ČTU na samostatný orgán státní správy a definoval jeho postavení, pravomoci i povinnosti. Prvním úkolem ČTU bylo vydávání telekomunikačních licencí, o které byl velký zájem (Peterka, 2001c). V roce 2001 byla vyslovena zásadní myšlenka o spojení Státní informační politiky a Telekomunikační politiky.

Se vstupem České republiky do Evropské unie měl vejít v platnost nový **Zákon č. 127/2005, o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích)**, který nahradil zákon č. 151/2000 Sb. "o telekomunikacích". Změna názvu ze zákona o telekomunikacích na zákon o elektronických komunikacích proběhla proto, že nový zákon měl původně zahrnovat také problematiku digitálního vysílání, která byla nakonec z návrhu zákona vyjmuta (Peterka, 2006).

Práce na tomto zákonu začaly již se založením ministerstva informatiky v roce 2003. Do původního zákona bylo nutné vnést nový evropský regulační rámec elektronických komunikací. Ten přinesl významné změny ve fungování telekomunikačního trhu. Zákon rozšířil svou působnost z telekomunikací na širší oblast elektronické komunikace, která zahrnuje také část problematiky digitálních médií, tu část, která souvisí s jejich technickou stránkou, zejména šíření rozhlasového a televizního vysílání. Byl změněn nejen regulační úřad, ale také způsob regulace trhu. Zákon umožnil přenositelnost mobilních čísel.

Shrnutí

Spojené státy si brzy uvědomily, že pro další rozvoj telekomunikací je nutná jejich liberalizace. Od schválení zákona Telecommunications Act z roku 1996 si slibovaly nižší ceny a vyšší kvalitu služeb. I přesto, že proces liberalizace telekomunikací v Americe nebyl tak rychlý, jak se původně předpokládalo, liberalizace českého trhu

¹⁶ Dnešní Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky.

telekomunikací si prošla podstatně delší cestou, což ovlivnilo udělení monopolu na hlasové služby v roce 1994 společnosti SPT Telecom až do roku 2001. V rámci žebříčku Organizace spojených národů zveřejňovaném v průzkumu „*United Nations Public Administration Network*“ pro rok 2010 je hodnocena telekomunikační infrastruktura členských států Organizace Spojených Národů. Tento žebříček je složený z pěti ukazatelů (viz tabulka). Hlavním zdrojem těchto dat je Mezinárodní telekomunikační unie. V tomto žebříčku pro rok 2010 obsadily Spojené státy americké 11. místo a Česká republika obsadila 40. místo ze 191 zkoumaných zemí (United Nations, 2010).

	Celkové pořadí	Počet osobních počítačů na 100 osob	Počet uživatelů internetu na 100 osob	Počet telefonních linek na 100 osob	Počet mobilních připojení na 100 osob	Počet pevných širokopásmových přístupů na 100 osob
USA	11	74.00	51.33	86.79	78.67	25.35
ČR	40	48.61	22.08	133.54	27.47	17.05

Tabulka č. 1 Žebříček telekomunikační infrastruktury.

8. Ochrana dětí na internetu

S novými informačními technologiemi a internetem musela být řešena otázka ochrany dětí před nebezpečným obsahem na internetu.

8.1 Ochrana dětí na internetu v USA

Zákon, který se věnoval ochraně dětí na internetu, **Communications Decency Act of 1996 (CDA)** vznikl na základě páté kapitoly Telekomunikačního zákona - Telecommunications Act of 1996 nazvané *Nemravnost a násilí* (obscenity and violence). Bill Clinton CDA podepsal 8. února 1996. Řeší odpovědnost poskytovatelů volného prostoru na internetu a jako první zákon se snaží řešit problematiku pornografických materiálů. Zákon měl uchránit děti před pornografií a šířením nenávisti. Autorem CDA byl demokratický senátor James Exon z Nebrasky (Kaplický, 1998). Od počátku platnosti tohoto zákona se vedly diskuse o jeho nepotřebnosti a rozporu s prvním dodatkem ústavy¹⁷ a okamžitě byl po vydání napaden. Podle tohoto zákona „každá osoba, která vědomě odešle nebo zobrazí materiály přes internet mladistvým do 18 let, které by mohly být vykládány jako „neslušné“ nebo „zjevně urážlivé podle současných norem společnosti“, mohla být uvězněna až na dva roky a dostat pokutu až do výše 250.000 dolarů (American Library Association, 1996b).

Nastala tedy situace, kdy tištěný časopis mohl obsahovat vulgární slova, ale nikoliv jeho internetová podoba. Soud musel řešit mnoho soudních sporů.

Mezi žalobci byly např.: Americká knihovnická asociace (ALA) America Online, Inc.; American Booksellers Association, Inc.; American Society of Newspaper Editors; Apple Computer, Inc.; Association of American Publishers, Inc.; Association of Publishers, Editors and Writers; Commercial Internet Exchange; Compuserve Incorporated; Families Against Internet Censorship; Magazine Publishers of America, Inc. and the Society of Professional Journalists, EFF - Electronic Frontier Foundation, CIEC - Citizens Internet Empowerment Coalition nebo ACLU - American Civil Liberties Union. ALA se ohrazovala názorem, že:

¹⁷ Tento dodatek schválený kongresem již roku 1791, zakazuje kongresu schválit jakýkoli zákon odporující svobodě vyznání, slova, tisku a pokojného shromažďování.

„Internet je unikátní nové komunikační médium, které si zaslouží ochranu svobody projevu, alespoň tak širokou, jakou mají tisková média v naší demokracii“ (Larue, 1997).

Na protest proti tomuto zákonu byl vyhlášen dobrovolný 48hodinový protest, iniciovaný sdružením „*Coalition to Stop Net Censorship*“. Podoba protestu byla vyjádřena zahalením domovských www stránek do černého hávu, tedy nastavením černého pozadí. Z českých serverů se k tomuto protestu připojily např. firma ProInfo a pražský SunSite (Peterka, 1996).

26. června 1997 byly problematické pasáže prohlášeny za protiústavní a ze zákona vyjmuty.

8.2 Platform for Internet Content Selection (PICS)

Pro kontrolu obsahu stránek na internetu a snahou uchránit děti před nevhodnými stránkami byla v roce 1996 v USA vytvořená platforma (PICS) - *Platform for Internet Content Selection*, specifikace zformována World Wide Web Consorciem (W3C), která používala metadata k označení webové stránky pro rodiče a učitele. Umožňovala kontrolu nad obsahem, který byl dětem a studentům přístupný na internetu. Později byl PICS nahrazen POWDER - *Protocol for Web Description Resources*. Jako první webový prohlížeč nabízel podporu pro PICS byl Internet Explorer 3 (World Wide Web Consortium, 2009).

8.3 Ochrana dětí na internetu v ČR

Česká republika připravila v rámci svého předsednictví v Evropské unii v roce 2009 konferenci s názvem „*Bezpečnější internet pro děti – společný boj proti nelegálnímu obsahu a chování on-line*“. Cílem konference bylo zformulování nového přístupu Evropy k problematice bezpečnějšího on-line světa pro děti. Účastníci konference v jejím závěru přijali a podepsali dokument „*Nový evropský přístup k bezpečnějšímu Internetu pro děti*“, známý také pod názvem *Pražská deklarace*. Obsah dokumentu zdůrazňuje prevenci, osvětu, vzdělávání a spolupráci všech subjektů, kteří se podílí na výchově dětí a mládeže. Při zjištění „závadného obsahu“ bude přistoupeno nejprve k jeho odstranění, teprve poté k blokování.

Deklaraci podepsali všichni zástupci Evropské unie, Švýcarska a Norska, ale je dobrovolným aktem a nikoho nezavazuje se podle ní chovat.

Část obsahu deklarace byla zahrnuta do nové směrnice “o boji proti sexuálnímu zneužívání, sexuálnímu vykořisťování a dětské pornografii” - *Combating sexual abuse, sexual exploitation of children a child pornography*. Do té doby platila za unijní normu pro danou oblast směrnice 2004/68/JHA „o boji proti pohlavnímu vykořisťování dětí a dětské pornografii“ (Peterka, 2009a).

K samotnému blokování některých stránek s nelegálním obsahem došlo ze strany mobilních operátorů. Jako první začal Vodafone, později se přidala společnost T-mobile i Telefónica O2. Snahou těchto společností je bojovat proti nelegálnímu obsahu a ochránit tak děti. Tyto kroky mají své zastánce i odpůrce, kteří argumentují tím, že je to nedobrovolné blokování stránek (Peterka, 2009b).

Rodičům se dnes nabízí mnoho možností, jak zabránit dítěti vstupu na „nebezpečné“ stránky. Prvního ledna 2009 vzniklo Národní centrum bezpečnějšího internetu, projekt *Safer Internet CZ* za podpory Evropské komise. Cílem centra je přispívat ke zvyšování povědomí o zásadách bezpečného užívání internetu. Projekt řídí společnost CZI s. r. o. a spolupracuje s neziskovou organizací Linka bezpečí a Online Safety Institute (Národní centrum bezpečnějšího internetu, 2009).

Shrnutí

Ve Spojených státech byla snaha řešit problematiku ochrany dětí před obsahem na internetu v rámci zákona již v roce 1996, avšak problematické pasáže musely být zrušeny. Nakonec byla vyvinuta platforma PICS pro kontrolu obsahu samotnými rodiči. Česká republika se v tomto směru řídí instrukcemi Evropské unie a v posledních letech vznikla speciální centra, která se touto problematikou zabývají.

9. Počítačová gramotnost

Využívání informačních technologií a internetu širokou veřejností je důležité pro zvýšení kvality života a zároveň se musí klást důraz na to, aby široká veřejnost uměla tyto výhody použít.

Dnes je dovednost práce s počítačem a internetem chápána jako běžný jev, ale před pár lety tato schopnost nebyla samozřejmostí. Počítačová gramotnost je „schopnost a dovednost jednotlivce efektivně využívat informační a komunikační technologie“ (Národní knihovna : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV); termín "počítačová gramotnost").

9.1 Počítačová gramotnost v USA

Aby tehdejší prezident Bill Clinton dostal své vizi, zmenšení digitální propasti, založil spolu s viceprezidentem Albertem Gorem v roce 1997 fond na podporu počítačové vzdělanosti - *The Technology Literacy Challenge Fund*. Cílem bylo pomoci poskytnout software a přístup k internetu pro studenty, zvýšit počet počítačů ve třídách a také poskytnout školení pro učitele. V roce 2000 prezident získal pro tento fond 425 miliónů dolarů.

Již v roce 1999 bylo připojeno k internetu více než 95 % veřejných škol, z původních 35 % z roku 1994 (White House. President Clinton and Vice President Gore: Increasing Technology Access and Innovation A Record of Accomplishment, 2000).

9.2 Počítačová gramotnost v ČR

Informační gramotnost v České republice se začala řešit po roce 2000. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR dostalo za úkol vypracovat koncepci, která by řešila základní principy a přístupy v oblasti informační politiky ve vzdělávání. Po připomínkovém období byla koncepce v dubnu 2000 schválena. Základním cílem bylo zvyšovat informační gramotnost naší společnosti, připojení škol k internetu a vzdělávání učitelů a veřejnosti v této oblasti.

Koncepce obsahovala harmonogram pro další léta:

- rok 2001 – počátek připojování škol k internetu

- do konce roku 2003 by připojení středních škol na internet mělo být s kapacitou alespoň 64 kb/s a 30% a 15% základních škol mělo být připojeno rychlostí 2 Mb/s a vyšší kapacitou
- do konce roku 2003 měli mít všichni učitelé k dispozici počítač s přístupem na internet, každá škola měla mít své webové stránky a všichni studenti měli mít svoji e-mailovou adresu, pořízenou na škole
- do konce roku 2004 měla být dosažena plná integrace ICT do výukového procesu, vybavení multimediální technikou a její přímé či nepřímé využití
- do konce roku 2004 měli být informačně gramotní všichni absolventi všech stupňů škol
- do konce roku 2005 měli být informačně gramotní všichni občané.

Tento harmonogram nebyl dodržen. Celkové náklady na realizaci *Koncepce státní informační politiky ve vzdělávání* (dále jen SIPVZ) s výhledem do roku 2005 byly plánovány ve výši 7 miliard korun.

Ústav pro informace ve vzdělávání zpracoval údaje o počtu připojených škol k internetu na základě studie *SITES - Second Information Technology in Education Study*. Bylo zjištěno, že v roce 2000, v době plánování nové koncepce, mělo celkem 24 % základních škol a 65 % středních škol celé České republiky připojení k internetu bez pomoci státu (Peterka, 2000).

Stanovené cíle koncepce SIPVZ byly rozpracovány v dokumentu pojmenovaném "*Plán Realizace státní informační politiky ve vzdělávání*". Mírné změny oproti původní koncepci byly znovu schváleny vládou 14. března 2001 **Usnesením vlády č.244, o plánu I. etapy realizace státní informační politiky ve vzdělávání** (Česko. Usnesení Vlády České republiky ze dne 14. března 2001 č. 244, o plánu I. etapy realizace státní informační politiky ve vzdělávání, 2001) a zároveň byla schválena I. etapa realizace plánu. Koncepce byla přeskupena do tří hlavních projektů (Peterka, 2001c):

- první projekt s názvem „informační gramotnost“ se zabýval vzděláváním a informační gramotností učitelů, knihovníků a občanů
- druhý projekt „výukový software a informační zdroje“ popisoval zavádění informačních a komunikačních technologií do výuky s použitím informačních zdrojů a multimediálních nástrojů

- třetí projekt pojmenovaný „infrastruktura“ řešil vybavování škol výpočetní technikou a jejich připojováním k internetu.

V rámci první etapy SIPVZ byl v roce 2001 vyhlášen třetí projekt „infrastruktura“ pod názvem *Internet do škol*, známý jako projekt „Indoš“¹⁸ s oficiálními stránkami www.indos.cz. Cílem třetího projektu bylo do pěti let umožnit přístup k internetu a vybraným službám informační a komunikační infrastruktury na poskytnutých počítačích všem pedagogům a 8 % žáků.

Projektu se zúčastnilo 3620 škol, které vybralo ministerstvo školství. Realizace projektu "*Internet do škol*" začala 18. února 2002. V původním plánu mělo být do roku 2001 vybaveno multimediální počítačovou učebnou připojenou k síti internet 70 % škol a do roku 2003 100 % škol. Z důvodu snížení financí pro tento projekt musel být snížen počet zapojených škol do projektu. Z původně plánovaných 100 % bylo vybráno a připojeno pouze 55 % škol.

Realizátory projektu byly společnosti AutoCont On Line, a. s. a Český Telecom, a. s. a pro školy zajistily tyto služby:

- vybudovaly počítačové sítě LAN na škole
- pronajmuly školám výpočetní techniku, tj. zejména server, žákovské počítače, učitelský počítač, tiskárny a dalších aktivní prvky počítačové sítě. Součástí využívání (pronájmu) byl i záruční servis zmíněných počítačů a technologií
- umožnily legálně využívat programové vybavení na zmíněném serveru a počítačových stanicích a připojení sítě na internet prostřednictvím uzavřené školské sítě provozované společností Český Telecom, a. s.
- poskytly služby vzdálené správy počítačové sítě v jednotlivých školách prostřednictvím dohledového centra včetně centrální pomoci při řešení závad a problémů prostřednictvím hotline, dále zajištění ochrany počítačů a sítě před napadením viry či útokem z internetu
- metodicky podpořily správce učeben

Poskytování těchto služeb bylo původně omezeno na 3 roky. Později se provozovatelé s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR dohodli na

¹⁸ Oficiální stránky projektu „Indoš“ jsou www.idos.cz.

jednotném ukončení k 31. srpnu 2005. Technologie byly převedeny do majetku školy za symbolickou jednu korunu (Peterka, 2002).

Druhá etapa SIPVZ byla schválena 8. října 2003 **Usnesením č. 992, k průběžné zprávě o plnění plánu realizace státní informační politiky ve vzdělávání a o Aktualizovaném plánu II. etapy Realizace státní informační politiky ve vzdělávání**. Byl vypracován nový harmonogram, ze kterého vyplývá, že školy, ve kterých neproběhl projekt „Indoš“, měli šanci získat dotace až v dalších letech, konkrétně 2005 a 2006. V roce 2004 byla schválena roční dotace ve výši zhruba 1 miliardy korun pro pokračování projektu SIPVZ v letech 2007 – 2013. Avšak z rozhodnutí ministryně školství byla činnost celého odboru SIPVZ ukončena k 30. červnu 2007 (Wagner, 2007).

Po zrušení programu SIPVZ a tím také podpory využívání informačních a komunikačních technologií ve vzdělání ze strany státu bylo nutné najít jiné prostředky, které by zajistily pokračování zavádění ICT do vzdělávacího procesu.

Proto bylo v roce 2007 schváleno rozhodnutí o Operačním programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost (dále jen OP VK), což je jeden ze tří programů pro realizaci podpory z Evropského sociálního fondu v oblasti rozvoje lidských zdrojů v České republice na období 2007 – 2013 (Česko. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2006).

9.3 Národní program počítačové gramotnosti (NPPG)

Národní program počítačové gramotnosti se stal jednou z priorit Ministerstva informatiky ČR. Cílem programu bylo naučit širokou veřejnost základy práce s počítačem a internetem. Program byl zahájen v únoru 2003. Průběh byl realizován v rámci dvouhodinových kurzů se zkušenými lektory za částku 100 Kč v regionálních centrech, kterých postupně přibývalo. Základními centry se staly školy a knihovny. Program měl umožnit všem rovnocenné pracovní, ekonomické i sociální příležitosti (Česko. Archiv stránek bývalého Ministerstva informatiky, 2006).

Shrnutí

Problematiku počítačové gramotnosti vyřešil Bill Clinton zřízením speciálního fondu v roce 1997. V České republice byla snaha zvýšit počítačovou gramotnost několika programy, ale opět zejména kvůli nedostatku financí došlo pouze k částečné realizaci oproti původnímu plánu.

10. Státní informační politika ČR po roce 2000

V roce 2001 se začalo postupně naplňovat slučování oblastí informační politiky a národní telekomunikační politiky. Do té doby existovala Koncepce státní informační politiky a Národní telekomunikační politiky zcela rozděleně, s minimální, téměř žádnou provázaností mezi sebou. Státní informační politika se do té doby nezabývala otázkami týkajícími se zlevnění přístupu k internetu, aby tak byl dostupnější širší veřejnosti a mohly tak být využívány z něj vyplývající výhody a přínosy. Namísto toho se očekávalo, že situaci vyřeší liberalizace telekomunikací. Evropská unie chápala tyto dvě oblasti jako blízce provázané a závislé na sobě. První zmínka o možném sloučení těchto dvou koncepcí v České republice byla zveřejněna na podzim roku 2001 na Fóru Invex (Peterka, 2003).

V roce 2001 se Česká republika jako kandidátský stát pro vstup do Evropské unie přidala ke koncepci „*Akční plán eEurope+*“ (eEurope+ 2003 : Akční plán připravený kandidátskými státy s přispěním Evropské komise, 2003) určený kandidátským zemím 23. dubna 2001. Vláda rozhodla o připojení České republiky k Akčnímu plánu eEurope+ v **Usnesení č. 405, k návrhu na připojení České republiky k Akčnímu plánu eEurope+ kandidátských zemí střední a východní Evropy**. 13. června 2001 bylo vládou nařízeno rozpracovat nový Akční plán do českých podmínek s termínem do 31. října 2001.

Český akční plán se od akčního plánu Evropské unie lišil v tom, že náš plán se zabýval informatizací státní správy, zatímco akční plán Evropské unie řešil tři velké oblasti: investice do lidských zdrojů, levnější, rychlejší a dostupnější přístup k internetu a podporu používání internetu. Hlavním cílem akčního plánu Evropské unie bylo urychlení realizace základních stavebních prvků informační společnosti (Peterka, 2003).

Spolu s Akčním plánem byl vypracován i systém kontroly a hodnocení postupu implementací Akčního plánu v jednotlivých kandidátských zemích. Byla stanovena konkrétní kritéria a byla vyhodnocovaná každého půl roku. Došlo ke zpoždění a aktualizovaný Akční plán realizace státní informační politiky do roku 2003 byl přijat **Usnesením č. 265, k aktualizovanému Akčnímu plánu realizace státní informační politiky (do roku 2003)** z 18. března 2002. Přímo v tomto usnesení

vláda konstatovala, že rozpočtová situace roku 2002 neumožní realizaci tohoto Akčního plánu v potřebném rozsahu.

Nová sloučená koncepce s názvem „*Státní informační a komunikační politika*“ dále jen (SIKP) byla dána počátkem července 2002 k veřejné diskusi. Tento dokument navazoval na předchozí oddělené koncepce. Stejně jako předchozí Státní informační politika zdůrazňoval informatizaci veřejné správy a v rámci dřívější Koncepce národní telekomunikační politiky očekával postupnou liberalizaci telekomunikací a obsahoval některá opatření podporující konkurenci.

Nová Koncepce SIKP měla i podobnou strukturu jako prvotní dokument „*Státní informační politika*“ (SIP) z roku 1999. Koncepce obsahovala deset prioritních oblastí:

- informační gramotnost
- právo občana na přístup k informacím (původně informatizovaná demokracie)
- rozvoj informačních systémů veřejné správy jako nutný předpoklad elektronické veřejné správy
- elektronické komunikace (původně komunikační infrastruktura veřejné správy)
- důvěryhodnost a bezpečnost informačních systémů a ochrana osobních dat
- elektronický obchod
- využití informačních a komunikačních technologií pro zvýšení transparentnosti ekonomického prostředí (původně transparentní ekonomické prostředí)
- informační společnost stabilní a bezpečná
- sociální vliv rozvoje informačních a komunikačních technologií
- podpora výzkumu a vývoje.

Prvních osm bylo aktualizováno z původního dokumentu SIP. Poslední dvě priority v původní Koncepci SIP chyběly.

Dokument se zmínil o Národním akčním plánu eEurope+ a o připravenosti jej naplnit. Stále zdůrazňoval zejména informatizaci veřejné správy, ale důležitý požadavek eEurope+ na levnější a dostupnější internet a telekomunikační služby pro širokou veřejnost nezahrnoval. Následně byl dokument předložen k diskusi (Peterka, 2002).

Přípravu nové verze dokumentu se zpracováním připomínek ovlivnilo rozhodnutí vytvořit ministerstvo, které by řešilo jak telekomunikace, tak informační technologie.

Bylo zřízeno Ministerstvo informatiky ČR **Zákonem č. 517/ 2002 Sb., kterým se provádějí některá opatření v soustavě ústředních orgánů státní správy a mění některé zákony.**

1. ledna 2003 Ministerstvo informatiky ČR vzniklo a převzalo kompetence v oblasti telekomunikací od původního Ministerstva dopravy a spojů ČR i v oblasti informačních technologií od Rady vlády pro státní informační politiku, která byla zrušena, a z dosavadního Úřadu pro veřejné informační systémy (ÚVIS). **Novela zákona č. 356/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy** definuje a vymezuje činnost samotného Ministerstva informatiky ČR.

Až v roce 2004 byla **Usnesením vlády č. 265, o Státní informační a komunikační politice** ze dne 24. 3. 2004 schválena nová koncepce realizace státní informační politiky pod názvem „*Státní informační a komunikační politika – e-Česko 2006*“ připravená Ministerstvem informatiky ČR s výhledem do roku 2006. Tento dokument nahradil samostatné koncepce v oblasti telekomunikací *Národní telekomunikační politika* a koncepci v oblasti informační politiky *Státní informační politika*. „Hlavní důraz je kladen na zásady a principy, které vláda hodlá uplatňovat při dalším rozvoji informační společnosti v ČR“ (Česko. Ministerstvo informatiky, 2004). *Koncepce e-Česko 2006* definovala 6 oblastí, na které se by se vláda měla v budoucnosti zaměřit (tamtéž):

- budování moderních a bezpečných služeb veřejné správy dostupných on-line
- pokračování liberalizace sektoru elektronických komunikací s cílem zajistit efektivní konkurenční prostředí, které povede ke snížení cen služeb a podpoře investic
- podporu rozšíření vysokorychlostního přístupu k internetu a zajištění jeho dostupnosti pro všechny skupiny obyvatelstva
- pokračování legislativního zakotvení informační společnosti tam, kde je to vhodné
- podporu zvyšování počítačové gramotnosti obyvatelstva
- podporu rozvoje elektronického podnikání vytvářením vhodných technologicky neutrálních podmínek.

Ministerstvo informatiky v dokumentu označilo čtyři prioritní oblasti Státní informační a komunikační politiky podle přikládaného významu vlády ČR s úkoly a cíli v dané oblasti:

- dostupné a bezpečné komunikační služby: zahrnuje problematiku regulace trhu elektronických komunikací a posilování konkurence na trhu, včetně převzetí nového evropského regulačního rámce elektronických komunikací, a dále dořešení zbývajících úkolů z koncepce eEurope+ v oblasti dostupnosti základních (tzv. úzkopásmových) i vysokorychlostních internetových služeb
- informační vzdělanost: zahrnuje především problematiku informatizace škol a problematiku informační gramotnosti, e-learningu a řešení problému digital divide (digitální propasti)
- moderní veřejné služby on-line: zahrnuje veřejné on-line služby, tedy především služby e-governmentu, e-procurementu a e-zdravotnictví
- dynamické prostředí pro elektronické podnikání: zahrnuje opatření státu zejména v legislativní oblasti a odpovídá stejnojmenné prioritní oblasti eEurope 2005.

Ministerstvo v roce 2006 vydalo hodnotící zprávu, ve které konstatovalo, že ze 33 úkolů splnilo 25.

1. června 2006 bylo Ministerstvo informatiky zrušeno a jeho kompetence byly rozděleny na základě **Zákona č. 110/2007 Sb., o některých opatřeních v soustavě ústředních orgánů státní správy, souvisejících se zrušením Ministerstva informatiky a o změně některých zákonů z 19. dubna 2007**. Působnost Ministerstva informatiky ČR převzalo Ministerstvo vnitra ČR. Pouze oblast elektronických komunikací a poštovních služeb přešla na Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR a působnost ve věcech veřejných dražeb přešla na Ministerstvo pro místní rozvoj ČR.

Do svého výčtu úspěchů si Ministerstvo informatiky ČR mohlo zapsat několik důležitých zákonů, které připravilo a prosadilo. Jsou jimi např.: **Zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích**, **Zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti**, novela **Zákona č. 365/2000 Sb. o informačních systémech veřejné správy**, či **Zákona č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím** a **Zákona č. 29/2000 Sb. o poštovních službách**. Z koncepčních dokumentů ministerstvo vypracovalo zmiňovanou „*Státní informační a komunikační politiku – eČesko 2006*“, „*Národní strategii informační bezpečnosti ČR*“ a „*Národní broadbandovou strategii*“ (Peterka, 2006). Mimo jiné spustilo v roce 2003 Ministerstvo informatiky ČR Portál veřejné správy.

Zánikem Ministerstva informatiky ČR vznikl odborný poradní orgán vlády, Rada vlády pro informační společnost (dále jen Rada), ustanovena **Usnesením vlády č. 293, k návrhu na zřízení Rady vlády pro informační společnost** z 28. 3. 2007 jako strategický a koncepční orgán. Tato Rada měla zastřešovat a koordinovat oblast e-Governmentu a nasazování informačních technologií. První úkol této Rady vlády pro informační společnost bylo předložit vládě strategický záměr rozvoje českého e-Governmentu. Později Rada sama iniciovala zpracování základního strategického dokumentu „*Strategie informační společnosti v České republice pro období 2008 – 2010*“. Avšak k tomu nedošlo, protože koordinační kompetence v oblasti ICT byly přesměrovány na resort vnitra, a tak činnost Rady byla po roce prohlášena za zbytečnou (Peterka, 2008).

Shrnutí

Teprve po roce 2000 se pomalu začaly uplatňovat navržené koncepce Státní informační politiky. Tato koncepce se postupně sloučila s Telekomunikační politikou. Ministerstvo informatiky v tomto směru sehrálo důležitou roli. Během svého tříletého období prosadilo Ministerstvo informatiky ČR mnoho důležitých zákonů a strategií, které nakonec přešly pod kompetenci Ministerstva vnitra ČR.

11. e-Government

„E-Government je vše, co umožní využít informační a komunikační technologie k poskytování lepších veřejných služeb občanům a podnikům“ (Egonov.cz, 2010). Jádrem e-Governmentu tvoří elektronizace státní správy. Nejedná se pouze o využití informačních technologií, ale je nutné změnit fungování státní správy tak, aby tyto technologie byly využity efektivně. Za ideální fungování se pak považuje, pokud jsou informace od občanů získávány pouze jednou a ukládány do centrální databáze, do které by jednotlivé složky přistupovaly samostatně a potřebné informace si zjišťovaly samy.

Důvodem, proč se v posledních letech buduje e-Government jsou jeho pozitiva: rychlost, cena a pohodlí.

11.1 e-Government v USA – vývoj

V roce 1999 vydal prezident Clinton dvě důležitá memoranda: o elektronické společnosti a o elektronické vládě (**Memorandum on the Use of Information Technology to Improve Our Society, Memorandum on Electronic Government**), obě určená vedoucím představitelům ústředních orgánů státní moci USA. Specifikoval v nich úkoly pro konkrétní útvary či osoby, které měly být uskutečňovány v závislosti na dostupnosti finančních prostředků v souladu s prioritami institucí a v rozsahu povoleném zákonem. Prezident Clinton pověřil viceprezidenta, aby všechno důsledně kontroloval a vyhodnocoval kvalitu plnění zadaných úkolů a pokračoval v koordinaci informatizačních aktivit vládních úřadů a jmenovitě sledoval činnost speciálně zaměřené dočasné Pracovní skupiny pro elektronický obchod (Electronic Commerce Working Group).

K dalšímu prohloubení informatizace Spojených států vydal prezident Clinton 17. prosince 1999 memorandum - **Memorandum on the Use of Information Technology to Improve Our Society** (White House. Memorandum on the Use of Information Technology to Improve Our Society, 1999). Předmětem tohoto sdělení bylo: „...využití informačních technologií ke zlepšení naší společnosti“ (tamtéž). Účelem bylo posílit používání moderních technologií a především internetu

ve veřejné správě a v občanském životě pro posílení ekonomiky státu, elektronického obchodu a v neposlední řadě také demokracie ve Spojených státech amerických.

Rozvíjení informačních technologií a využívání internetu vede k ekonomickým a sociálním přínosům. Bill Clinton vydal opatření, aby byly tyto tendence posíleny, a proto nařídil:

- odstranění překážek v soukromém sektoru pro investice do internetových aplikací
- prozkoumat možnosti vztahů mezi firmami, státem, vládou a dalšími subjekty, včetně neziskových organizací a vysokých škol
- provést výzkum v oblasti nových mechanismů pro možnosti elektronické společnosti
- vypracovat politiku pro podporu elektronické společnosti.

Zpráva obsahovala 15 úkolů (tamtéž):

- ministerstvu zdravotnictví a sociálních služeb bylo nařízeno, aby určilo další kroky, které pomohou přijmout opatření ke zvýšení kvality zdravotní péče v zaostalejších částech států a aplikovat informační technologie do zdravotnictví;
- ministerstvo školství mělo podpořit a pomoci vybudovat dostupné informace školy na internetu;
- ministerstvu práce a školství uložil prezident společné zabezpečení široké dostupnosti distančního vzdělávání, uložil odstranění právní a regulační překážky, zvýšení povědomí o dostupnosti tohoto typu vzdělání jako alternativním způsobu vzdělávání a odborné přípravy, podporovat obory v oblasti informačních technologií;
- ministerstvo školství mělo vypracovat fáze vzdělávání v informačních technologiích, proškolení učitelů a integrace technologií do vzdělávacích programů a zveřejnit potřebné kroky, které jsou nutné pro vybavení multimediálních učeben a nutnost výzkumu a vývoje v oblasti technologií;
- ministerstvo práce dostalo za úkol takové kroky, které by pomohly najít práci zdravotně postiženým a najít způsob, jak poskytnout práci těm občanům, kteří žijí v nedostupných lokalitách nebo izolovaně ve své komunitě;
- ministerstvo školství a National Science Foundation měly rozvíjet výzkumný program internetu a informačních technologií pro osoby se zdravotním postižením a pro tyto občany měl ministr obchodu podpořit soukromý sektor, aby jim byl

přizpůsoben obsah webových stránek a software. Měly být přijaty technické standardy v souladu s Web Accessibility Initiative;

- ministerstvo životního prostředí dostalo za úkol vypracovat národní strategii pro podporu životního prostředí s využitím informačních technologií;
- ministerstvo zemědělství mělo zavést pro farmáře komplexní internetové informační služby;
- ministerstvo financí dostalo za úkol podpořit přístupnost vyspělé informační a telekomunikační techniky i pro neziskové organizace;
- ministerstvo vnitra mělo vypracovat kroky, které by urychlily využití geografických informačních systémů na celostátní a lokální úrovni;
- federální agentura pro řízení záchranných prací měla spolu s univerzitami a soukromým sektorem pracovat na využití informačních technologií pro řízení odstraňování následků přírodních a ekologických katastrof;
- Smithsonian Institute měl zavést ve spolupráci s Institute of Museum and Library Services "digitální knihovnu pro vzdělávání" - Digital Library of Education;
- státní zástupce dostal za úkol pracovat s právními orgány tak, aby společně využili informačních technologií k ochraně obyvatel a zajistili tak větší bezpečnost.

Bill Clinton hovořil o nadcházející elektronické společnosti „electronic society“. Česká republika převzala pojem stejného významu z Evropské unie „informační společnost“ – „Information Society“.

Ve druhém memorandu s předmětem „elektronická vláda“ - **Memorandum on Electronic Government** ze 17. prosince 1999 prezident Bill Clinton zmiňuje neuspokojující stav komunikace ve veřejné správě i přesto, že jeho administrativa vytvořila mnoho informací online. Poukazoval na to, že některé úkony státní správy trvají příliš dlouho, že veřejná správa zveřejňuje informace dle zákona, ale neřeší způsob poskytování informací pro běžného občana a efektivní přizpůsobení se všem uživatelům. Prezident zdůraznil významnou roli bezpečné online komunikace s vládou a ochranu soukromí.

V tomto memorandu pověřil určité osoby úkoly (White House. Memorandum on the Electronic Government, 1999):

- vrchnímu administrátoru vládních informačních služeb, ministrům a řídícím pracovníkům vybraných ministerstev a vládních úřadů dal za úkol zajistit snazší a uživatelsky příjemnější přístupnost informací vládních agentur a institucí, které mají ze zákona informace poskytovat;
- do prosince 2000 měly být výkonné orgány a agentury přístupné online a do října 2003 poskytovat služby online;
- agentury měly podporovat elektronický obchod všude tam, kde byl tento způsob rychlejší a levnější, důsledkem toho měly být úspory daňového poplatníka;
- agentury měly za úkol ochránit osobní údaje na svých webových stránkách a zavést speciální výchovné a vzdělávací webové stránky pro děti;
- vedení agentur mělo povinnost vytvořit a zpřístupnit veřejnou e-mailovou adresu, kam se mohli občané obracet se svými dotazy, připomínkami a návrhy. Stránky měly být přístupné také zdravotně postiženým;
- National Science Foundation dostalo za úkol spolu s příslušnými úřady provést jednoletou studii, zda a jakým způsobem by byla možná elektronická volba;
- ministerstvo zdravotnictví a sociálních služeb, školství, zemědělství, komisař pro sociální zabezpečení a ředitel Federal Emergency Management Agency měli s pomocí dalších agentur umožnit bezpečný přístup k internetu;
- vrchnímu administrátor vládních informačních služeb ve spolupráci s ministrem financí, obchodu a ostatními příslušnými úřady měli umožnit rozvoj bezpečné a efektivní komunikace mezi orgány veřejné správy a veřejností s využitím klíčových technologií. V tomto duchu měly agentury vydat více jak 100 000 certifikátů pro digitální podpis do prosince 2000;
- vedoucí agentur měli vypracovat strategie pro zlepšení a modernizaci agentur tak, aby mohli využít výhody internetu a stát se otevřenější, efektivnější. Tohoto bodu se mělo dosáhnout školením zaměstnanců, využíváním inovačních postupů a spoluprací se společnostmi, které vyvíjí nové technologické postupy a aplikace.

Tato výzva ovlivnila další kroky k vytvoření e-Governmentu Spojených států amerických. Budování e-Governmentu urychlily následující zákony. Prvním důležitým zákonem byl **Government Performance Results Act of 1993 (GPRA)**, dále **Government Performance Results Act of 1993 (GPRA)**, **Clinger-Cohen Act of 1996**, **Government Paperwork Elimination Act of 1998 (GPEA)**.

Dalším krokem bylo vydání memoranda - **OMB Memorandum M-01-28** 18. července 2001 s předmětem Občan střed E-Governmentu: rozvoj Akčního plánu (M-01-28. Citizen-Centered E-Government: Developing the Action Plan, 2001). Na základě tohoto memoranda byla vytvořena zvláštní skupina e-Government Task Force, která měla za úkol určit prioritní opatření, která povedou k dosažení strategického zlepšení čtyř oblastí služeb veřejné správy:

- služby pro jednotlivce. Vytvoření kontaktních míst tzv. one stop shop¹⁹ pro přístup občanů k vysoce kvalitním službám veřejné správy;
- služby pro firmy. Snížení nadbytečných požadavků byrokracie skrze internetové protokoly;
- mezivládní záležitosti. Usnadnění zpravodajské povinnosti států a umožnění lepšího měření výkonnosti a výsledků speciálně u grantů;
- vnitřní účinnost a efektivita. Snaha zvýšit výkon a snížit náklady na správu federální vlády pomocí e-businessu, osvědčených postupů v oblastech jako je řízení dodavatelského řetězce, finančního řízení nebo řízení znalostí.

E-Government Task Force identifikovala základní opatření, která vedla k transformaci činnosti vlády v oblasti služeb občanům.

Skupina začala pracovat 9. srpna 2001 a do poloviny září dokončila svůj úkol navrhla doporučení. Na schůzce 3. října 2001 byla doporučení zvážena a poté schválena. Následně byl vypracován plán realizace.

27. února 2002 byla publikována „*Strategie E-Governmentu*“ federální vlády (Executive Office of the President Office of Management and Budget Washington, D.C. 20503. E-Government Strategy, 2002), která představovala práci 81 členů zvláštní skupiny E-Government Task Force ze 46 agentur a kanceláří. Obsažené iniciativy byly zaměřeny na zlepšení kvality služeb pro občany, podniky, vládu a státní zaměstnance. Agentury v té době pracovaly na zavedení každého doporučení v několika fázích.

Dokument „*Strategie E-Governmentu*“ obsahoval akční plán zavedení e-Governmentu. Hlavní iniciativy v rámci e-Governmentu, byly:

¹⁹ One stop shop jsou kontaktní místa s veřejnou správou, obdoba českého CzechPOINTu.

- zjednodušení získání informací a zlepšení interakce mezi občany a federální vládou
- zlepšit výkonnost a účinnost veřejné správy
- zlepšit schopnost vlády reagovat na podněty občanů

E-Government Act

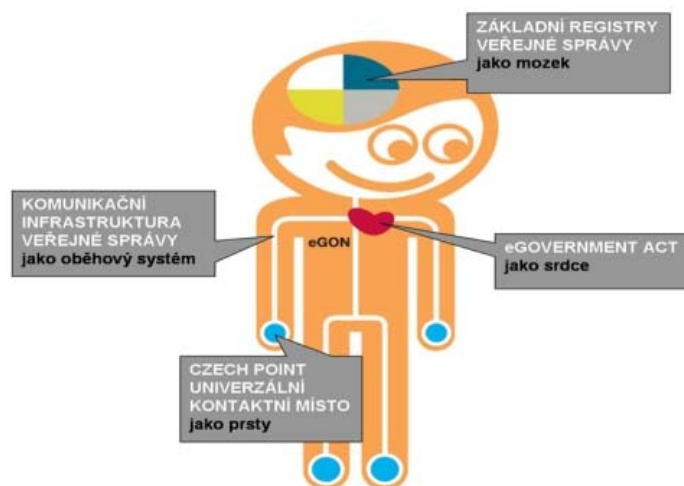
Významným krokem bylo podepsání zákona o eGovernmentu tzv. **E-Government Act** ze 17. prosince 2002 (Spojené státy americké. Congress. E-Government Act of 2002, 2002). Cílem tohoto zákona bylo zlepšit metody, kterými vláda poskytuje informace, včetně informací na internetu, tak, aby byl proces podávání informací lépe organizován a chráněn a informace byly občanům přístupnější. Zákon byl určen k „posílení správy a propagace elektronických služeb veřejné správy a jejich procesů“. Zákon stanovil federálním agenturám využívání internetu ve větší míře v rámci služeb pro veřejnost. Agentury musely zavést standardy pro centralizaci informací a zvýšit počet veřejně přístupných záznamů, které by byly dostupné online. Zákon také pamatuje na ty občany, kteří nemají přístup k internetu a stanoví, že při vyhlášení a provádění programů, které se týkají poskytování vládních informací přes internet, musí agentura zvážit dopad na osoby, které přístup k internetu nemají.

11. 2 e-Government v ČR – vývoj

Počátky české strategie e-Governmentu byly stanoveny v rámci Státní informační politiky z roku 1999. Tato politika definovala osm prioritních oblastí pro rozvoj informační společnosti v České republice a zahrnovala také elektronizaci veřejné správy a e-demokracii. Tato politika měla být realizována Akčními plány. Bylo několik verzí a z důvodu nedostatku financí se realizace často odkládala. Důležitým krokem bylo sloučení dvou koncepcí státní informační politiky s telekomunikační politikou. V roce 2004 se vláda rozhodla přeformulovat základní cíle informační politiky do nové národní strategie. V tomto dokumentu byly definovány tři prioritní oblasti: elektronizace služeb veřejné správy, elektronické zadávání veřejných zakázek a e-Healt. Dalším dokumentem, který popisuje koncepci rozvoje e-Governmentu, je materiál s názvem *Smart Administration pro léta 2007 – 2012*. Zde jsou uvedeny plány pro celkový rozvoj a modernizaci české veřejné správy. Všechny strategie jsou v souladu s prioritami Evropské unie.

I přesto, že počátky myšlenek o e-Governmentu byly zahrnuty v dokumentu již v roce 1999, její realizace přišla později a jejím propagátorem byl od roku 2006 politik Ivan Langer.

Jako znak e-Governmentu se v České republice vžila postavička eGona viz obrázek č.2, který symbolizuje elektronizaci veřejné správy jako moderní, přátelský a efektivní úřad. Nedílnou součástí je: soustava dostupných kontaktních míst Czech POINT, Komunikační infrastruktura veřejné správy (dále jen KIVS), zajišťující bezpečný přenos dat, **Zákon o e-Governmentu č. 300/2008 Sb.** a Základní registry veřejné správy – bezpečné a aktuální databáze dat o občanech a státních i nestátních subjektech.

Obrázek č. 2 Postavička eGONa (zdroj: www.mvcr.cz)

Projekt eGON byl spuštěn na konci roku 2006. Cílem bylo usnadnění života občanům a zvýšení efektivity veřejné správy pomocí informačních technologií.

Prvním impulzem ke změnám v legislativě v oblasti elektronizace státní správy bylo usnesení vlády ČR č. 1085 ze dne 20. září 2006 o souboru opatření pro urychlení rozvoje e-Governmentu v České republice. Tímto zákonem jsme se přiblížili k realizaci účinného e-Governmentu

Czech POINT

Prvním projektem, který byl realizován v rámci e-Government, se stal Czech POINT, *Český Podací Ověřovací Informační Národní Terminál*. Projekt vznikl v roce 2005. Cílem je omezit byrokracii ve vztazích mezi veřejnou správou a občanem. Czech POINT je služba pro komunikaci se státem prostřednictvím jednoho místa, kde občan může získat a ověřit data z veřejných i neveřejných informačních systémů, úředně ověřit dokumenty a listiny, získat informace o průběhu správních řízení (Česko. Ministerstvo vnitra, 2010a). Síť byla naplno spuštěna 28. ledna 2008.

Služby Czech POINT:

- výpis z katastru nemovitostí
- výpis z obchodního rejstříku
- výpis z živnostenského rejstříku
- výpis z rejstříku trestů
- výpis z bodového hodnocení řidiče
- výpis ze seznamu kvalifikovaných dodavatelů (SKD)
- podání podle živnostenského zákona (§ 72)
- podání do registru účastníků provozu modulu autovraků ISOH
- konverzi dokumentů z listinné do elektronické formy a naopak
- podání žádosti o zřízení datové schránky

Dostupnost CzechPOINT („tamtéž“):

- na obecních a městských úřadech
- na pobočkách České pošty
- na pobočkách Hospodářské komory ČR
- na českých zastupitelstvích v zahraničí
- u vybraných notářů
- nebo prostřednictvím e-shopu na www.czechpoint.cz

Celkový počet výstupů z kontaktních míst Czech Pointu byl k 1. srpnu 2010 celkem 3 601.895 (Česko. Ministerstvo vnitra, 2010b).

Zákon o eGovernmentu

Zákon o eGovernmentu nebo eGovernment Act byl vyhlášen 19. srpna 2008. Celý název zní **Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů**. Nabyl účinnosti 1. července 2009. Cílem zákona bylo vytvoření optimálních podmínek pro elektronickou komunikaci mezi úřady a občany i mezi úřady samotnými (Česko. Ministerstvo vnitra. Zákon o eGovernmentu, 2010).

Zákon nařizoval povinnou formu elektronické komunikace mezi orgány veřejné moci prostřednictvím datových schránek, povinnou formu elektronického doručování dokumentů orgánů veřejné moci fyzickým a právnickým osobám, které mají zřízenou a zpřístupněnou datovou schránku a možnost provádění úkonů fyzických a právnických osob, které mají datovou schránku zřízenou a zpřístupněnou vůči orgánům veřejné moci. Zákon plnohodnotně nahradil klasický papír. Spis v elektronické podobě zajišťuje ochranu osobních údajů spolu s elektronickým podpisem a systémem elektronické identity.

Rok 2009 v e-Governmentu znamenal rozvoj „*Komunikační infrastruktury veřejné správy*“ a spuštění systému datových schránek.

KIVS

Komunikační infrastruktura veřejné správy představuje sjednocení různých datových linek subjektů veřejné správy do jedné sítě. Pozitiva jsou v zefektivnění služeb. Projekt KIVS začal v roce 2007, kdy existovalo mnoho datových linek jednotlivých ministerstev a úřadů. KIVS mělo dva cíle. Prvním bylo vytvoření jednotné datové sítě a druhým cílem bylo odstranění monopolu poskytovatelů datových služeb. Nyní jsou do projektu zapojeni tři operátoři: Telefonika O2, GTS Novera a konsorcium T-Systems a ČD Telematika.

Datové schránky

Zákon o e-Governmentu se stal zásadní normou pro zavádění datových schránek od 1. července 2009. Datové schránky jsou elektronickým úložištěm, pomocí kterého se doručují dokumenty orgánů veřejné moci mezi jednotlivými institucemi nebo občany. Tímto způsobem byla nahrazena komunikace v klasické písemné podobě (Česko. Ministerstvo vnitra. Co jsou datové schránky?, 2010d).

Rok 2010 má v e-Governmentu znamenat závěrečnou fázi, spuštění pilotního a později ostrého provozu základních registrů.

11. 3 Elektronický podpis

Součástí efektivního fungování e-Governmentu musí být elektronický podpis. Pro stvrzení nějaké smlouvy nebo úřední záležitosti lze využít elektronického nebo také digitálního podpisu, který je definován jako: „Technologie, která představuje elektronickou analogii vlastnoručního podpisu na tištěném dokumentu. Digitální podpis využívá autorizace dat na základě asymetrického šifrování. Podepisující uživatel zašifruje informaci svým soukromým klíčem a příjemce ji dešifruje uživatelským veřejným klíčem, jehož pravost potvrzuje digitální certifikát“ (Národní knihovna : Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV); termín "elektronický podpis"). Odborníci rozlišují mezi digitálním podpisem a elektronickým. Digitálním podpisem je míněno, jakých hodnot může nějaká veličina nabývat, zatímco elektronický se týká veličiny a reprezentace její hodnoty (Peterka, 2000).

Elektronický podpis má své kladné i záporné stránky. Usnadňuje například komunikaci s úřady. Další výhodnou je nezpochybnitelnost elektronického podpisu na rozdíl od klasického podpisu. Záporům mohou být technické a organizační důvody. Elektronický podpis je závislý na elektřině a počítačích. Jako další negativum se uvádí také ztráta mezilidského kontaktu, kdy danou osobu známe pouze podle e-mailové adresy a fotek z webových stránek (Houdek, 2000). Identifikace, autentizace, nepopíratelnost a integrita jsou vlastnosti elektronického podpisu.

11.3.1 Elektronický podpis v USA

V USA byl podepsán zákon o elektronickém podpisu - **The Electronic Signatures in Global and National Commerce Act** nebo zkráceně **ESIGN Act** 30. června 2000 (National Telecommunications and Information Administration, 2001). Bill Clinton zákon podepsal jak elektronicky, tak tradičně inkoustovým perem. Účinnosti nabyl zákon 1. října 2000. Dával stejnou váhu smlouvám s elektronickým podpisem i s tradičním vlastnoručním podpisem. Zákon, obdobně jako český, měl zajistit, že podpisem smlouvy nebo jiného dokumentu v elektronické podobě nebude právně

zpochybněna účinnost, splatnost a vykonatelnost. 30. června 2010 vyhlásil senát Spojených států toto datum jako národní den elektronického podpisu - *National ESIGN Day 2010* na počest desátého výročí tohoto zákona.

11.3.2 Elektronický podpis v ČR

Aby bylo možné používat novou technologii, která zjednoduší určité administrativní kroky, je nutné nejprve vytvořit příslušnou legislativu. **Zákon o elektronickém podpisu a o změně některých zákonů č. 227/2000 Sb.** vstoupil v platnost 1. října 2000. Do té doby bylo možné používat pouze klasický podpis. O dva roky později byl zákon novelizován **Zákonem č. 226/2002 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu a o změně některých dalších zákonů (zákon o elektronickém podpisu).** Účelem zákona bylo zavedení legislativního pořádku do oblasti používání elektronického podpisu. Zákon upřesňuje terminologii a definuje související pojmy tak, aby bylo dosaženo odlišení stupňů důvěryhodnosti a bezpečnosti jednotlivých elektronických podpisů (BusinessInfo, 2002).

Elektronický podpis však do roku 2001 nebylo možné v kontaktu s úřady využívat. Až po stanovení závazných pravidel prováděcím předpisem mohl občan ČR využívat elektronický podpis i ve styku s úřady. V roce 2004 využilo možnosti elektronického podpisu méně občanů, než se čekalo. Rozhodující vliv měla pravděpodobně cena ročního poplatku za platnost certifikace. S akreditací České pošty se konkurenční podmínky zlepšily. Největší počet žadatelů o elektronický podpis plynul z řad podnikatelů, především díky možnosti podávat daňové přiznání, silniční daň nebo daň z nemovitosti elektronicky (ISVS, 2001).

11. 4 Portál veřejné správy

Portál veřejné správy slouží široké veřejnosti a jeho hlavním cílem je usnadnit orientaci nejen firmám, ale také občanům v orientaci a komunikaci s úřady.

11.4.1 Portál veřejné správy USA

Další místo umožňující přístup ke všem informacím vlády, které byly zveřejněny na webových stránkách různých institucí, mohli občané Spojených států amerických využívat od září 2000, kdy byl spuštěn portál *FirstGov.gov*. Vyhledávat bylo možné několika způsoby: podle klíčového slova nebo slovního spojení, procházením zajímavých témat, výběrem oblasti nebo podle státních či lokálních odkazů. Portál *FirstGov.gov* nabízel více jak 86 milionů *www* stran vládních informací, služeb a online transakcí. *First.gov* byl základním stavebním kamenem americké iniciativy e-Governmentu (Fletcher, 2003).

V roce 2007 se *First.gov* změnil na *USA.gov*. Zajímavostí je, že tento portál využívá moderních trendů současnosti, proto jsou informace a služby dostupné také na Facebooku, Twitteru a YouTube.

11.4.2 Portál veřejné správy ČR

První místo, kde měli občané České republiky možnost najít informace z veřejné správy přes internet byl Portál veřejné správy České republiky²⁰. Portál veřejné správy je elektronická brána do veřejné správy, vznikl v roce 2000 na základě **Zákona č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy** (Česko. Zákon č. 365 ze dne 14. září 2000 o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů, 2000). Zákon stanoví práva a povinnosti, které souvisejí s vytvářením, užíváním, provozem a rozvojem informačních systémů veřejné správy. Cílem portálu je usnadnit občanům a firmám orientaci a komunikaci s úřady veřejné správy a poskytovat kvalitní, důvěryhodné a garantované informace, včetně poskytování relevantních informací cizincům. Ačkoliv zákon, který stanovil povinnost zřídit portál veřejné správy jako jednotné přístupové místo k zaručeným informacím a elektronickým službám veřejné správy pro občany, podnikatelské subjekty i orgány a organizace veřejné správy, byl schválen již v roce 2000, k realizaci a spuštění portálu došlo až v roce 2003. Portál je rozdělen na dvě části: informační a transakční. Informační část portálu poskytuje novinky z veřejné správy, obecné informace o České republice. Tato část je určena k jednosměrnému poskytování informací. Základem této části je adresář veřejné správy, zákony

²⁰ Webové stránky portálu veřejné správy ČR www.portal.gov.cz

a životní situace. V sekci „životní situace“ jsou připraveny podrobné návody, jak se má člověk zachovat v určité životní situaci, např. pokud ztratí osobní doklady aj. Transakční část slouží především k elektronické komunikaci mezi občany nebo firmami a orgány veřejné správy.

Portál veřejné správy přispívá k modernizaci veřejné správy a snaží se naplnit motto: „Efektivní veřejná správa a přátelské veřejné služby“.

Od února 2007 je obsah Portálu veřejné správy archivován v rámci projektu WebArchiv. Tato skutečnost umožní dohledat vybrané povinně zveřejňované informace zpětně, nejen na samotném portálu.

Srovnání

Za další stupeň využívání technologií a internetu by se dala považovat elektronizace veřejné správy. Oba státy schválily zákon, který e-Government přiblížil k realizaci. V Americe byl tou hlavní osobností Bill Clinton, který vyzval v memorandech k vytvoření elektronické vlády. V České republice tuto myšlenku prosazoval politik Ivan Langer. Podepsáním zákona se v roce 2002 stal e-Government v USA skutečností. Náš zákon byl schválen o šest let později. Součástí fungování e-Governmentu jsou dva důležité prvky. Portál veřejné správy a elektronický podpis. V obou zemích byly schváleny již v roce 2000, ale v České republice se posunula realizace elektronického podpisu až na rok 2001 a portálu veřejné správy na rok 2003.

Existuje mnoho žebříčků, které srovnávají e-Government v různých zemích podle určitých kritérií. Organizace Spojených národů vydává jeden z nejčastěji citovaných průzkumů „*United Nations Public Administration Network*“ (United Nations. United Nations E-Government Survey 2010: Leveraging e-government at a time of financial and economic crisis, 2010). Jeho součástí je také průzkum vyspělosti e-Governmentu v zemích OSN. Průzkum hodnotí 191 členských států OSN, včetně České republiky a Spojených států amerických. Žebříček zobrazuje pořadí zemí světa podle dvou základních ukazatelů. Prvním je stav vyspělosti e-Governmentu (the State of e-government readiness), který popisuje, jak vlády v této oblasti pokročily. Pro rok 2010 jsou Spojené státy druhé v pořadí. Česká republika obsadila až 33. místo. Druhým ukazatelem je rozšíření účasti občanů v rozhodování o veřejných věcech (the Extent of e-participation). Tento ukazatel zahrnuje oblast online služeb, které

otvírají komunikační kanály pro online účast občanů ve veřejných záležitostech. Ukazatel se měří na základě tří kritérií. Zda vláda vůbec o zveřejňování informací uvažuje, zda existují způsoby pro veřejnost, jak se zapojit do diskuse s politiky, úředníky a dalšími veřejně činnými osobami a poslední kritérium se zabývá tím, zda mohou občané přímo ovlivnit rozhodnutí například hlasováním on-line nebo pomocí mobilního telefonu. V tomto žebříčku stojí Spojené státy na šestém místě a Česká republika až na 86 ze 191 zemí.

12. Vysokorychlostní přístup k internetu

S rozšířením využívání internetu se na něj postupně zvýšily nároky. Státy všech zemí začaly řešit tzv. vysokorychlostní přístup. „Jeho původní smysl, tedy širokopásmový přístup, představoval připojení rychlostí minimálně stovek kb/s, dnes se pod ním v mnoha případech rozumí jakékoliv připojení rychlejší než klasické modemy 56 kb/s“ (Chvalovský, 2001).

Vysokorychlostní přístup umožňuje rychlejší a efektivnější vykonávání činností, např. multimédii. Měřitelné výhody, které vyplývají z vysokorychlostního přístupu, jsou následující (Česko. Ministerstvo informatiky. Národní politika pro vysokorychlostní přístup : broadband strategie ČR, 2005, s. 8):

- snažší a rychlejší vyhledávání informací – informace jsou široce dostupné bez místního a časového omezení
- podpora celoživotního vzdělávání bez geografických a sociálních překážek
- zjednodušení vzájemného kontaktu mezi občany, podniky, obchodními společnostmi, veřejnou správou i jinými organizacemi
- vytváření nových možností na trhu práce (např. práce z domova)
- efektivnější řízení podniků, zejména malých a středních, které vedou ke zvýšení jejich výkonnosti a následně konkurenceschopnosti
- nové možnosti zábavy a kulturního vyžití
- zvýšení kvality života obyvatel ve venkovských a odlehlých oblastech země včetně podpory rozvoje odlehlých oblastí formou stimulace cestování a turistiky.

12. 1 Vysokorychlostní přístup k internetu – situace v USA

USA je světovým lídrem v širokopásmových službách. Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj - *Organization for Economic Cooperation Development (OECD)* zveřejňuje statistiky zabývající se porovnáním situace v oblasti internetu a vysokorychlostního přístupu k internetu. Pro rok 2009 se v tomto žebříčku umístily Spojené státy americké na prvním místě s 81 146 225 připojeními a Česká republika na 26. místě se 1 354 986 připojeními (Organization for Economic Cooperation Development, 2010).

Zatímco se náš stát od finanční podpory rozšiřování vysokorychlostního přístupu v době finanční krize distancoval, Spojené státy americké, konkrétně Vládní komise pro komunikace - Federal Communications Commission (FCC), 16. března 2010 vydala plán - *the National Broadband Plan*, jak rozšířit přístup k vysokorychlostnímu připojení a tak podpořit hospodářský růst a vytvořit tak nové pracovní příležitosti. Prezident Obama se zavázal k tomu, aby se „americká celonárodní vysokorychlostní infrastruktura stala nejmocnější platformou na světě pro hospodářský růst a prosperitu“ (White House. Office of Science and Technology Policy. Connecting America, 2010). Byl založen Podvýbor pro vysokorychlostní přístup Komise pro technologie Národní rady pro vědu a techniku - Broadband Subcommittee of the National Science and Technology Council's Committee on Technology. Úkolem tohoto podvýboru, jako nezávislé agentury, je soustředit se na plán a pomáhat při jeho implementaci pro zkvalitnění každodenního života Američanů a řídit inovace v ekonomice.

Zároveň má být do diskuse o této problematice zapojena veřejnost. Konkrétním příkladem bylo zveřejnění návrhu Národního vzdělávacího technologického plánu. Občané byli zapojeni do veřejné diskuse k této problematice. Zároveň jsou občané vyzýváni k účasti a spolupráci na zlepšení využití možností vysokorychlostního připojení.

12. 2 Vysokorychlostní přístup k internetu – situace v ČR

První návrh národní broadbandové strategie připravilo Ministerstvo informatiky České republiky v roce 2004. Poté co byly zapracovány podněty z připomínkového řízení, byla tato strategie představena v dokumentu „*Národní politika pro vysokorychlostní přístup*“.

Broadband strategie České republiky navazovala na „*Státní informační a komunikační politiku*“. **Usnesením č. 105, k návrhu Národní politiky pro vysokorychlostní přístup k internetu (Broadband strategie ČR)** vláda schválila 26. ledna 2005 dokument s názvem „*Národní politika vysokorychlostního přístupu*“, známý jako „*Národní broadbandová strategie*“. Dokument shrnoval situaci v České republice v roce 2004 v této oblasti. Podle průzkumu se na přelomu roku 2003 a 2004 zlepšila situace v oblasti nízkorychlostního přístupu, ke kterému jsme se zavázali v rámci

iniciativy eEurope +. V roce 2004 bylo k nízkorychlostnímu připojení k Internetu zapojeno 15 - 20 % domácností v ČR. Příčinou tohoto nízkého počtu byla neatraktivní nabídka služeb společností nabízející přístup k internetu (Česko. Ministerstvo informatiky. Národní politika pro vysokorychlostní přístup : broadband strategie ČR, 2005, s. 14). Dokument shrnoval význam vysokorychlostního přístupu k internetu. Obsahoval fáze budoucího rozvoje v České republice a konkrétní opatření na jeho podporu.

Podíl vysokorychlostních přípojek se zvýšil z 23 % z roku 2004 na 79% v roce 2008.

Do budoucna se vláda rozhodla oblast vysokorychlostního přístupu přesunout do oblasti strategie zaměřené na celkový rámec služeb elektronických komunikací. Tzn., že se touto problematikou nebude nadále zabývat ministerstvo vnitra, ale ministerstvo průmyslu a obchodu v rámci státní politiky elektronických komunikací. Stát nebude finančně podporovat rozvoj internetu kvůli finanční krizi. Z tohoto důvodu se stát rozhodl nastavit příznivé regulační prostředí a podmínky rovné hospodářské soutěže. 7. dubna 2010 vydalo Ministerstvo průmyslu a obchodu tiskovou zprávu, kde představilo základní teze pro strategii „*Digitální Česko*“ a 26. dubna 2010 ukončilo veřejnou diskusi k těmto tezím. „Cílem této strategie nazvané *Digitální Česko* je vytvoření vhodných podmínek pro rozvoj vysokorychlostního přístupu k internetu a služeb využívaných jeho prostředím v České republice.“ (Česko. Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2010).

Shrnutí

V roce 2010, kdy se stále obě země potýkají s finanční krizí, se od vysokorychlostního přístupu k internetu Česká republika distancovala, a naopak Spojené státy americké vytvořily plán, jak broadband rozšířit. USA v něm vidí hospodářský potenciál s možností vytvoření nových pracovních míst.

USA je světovým lídrem v širokopásmových službách. Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj - Organization for Economic Cooperation Development (OECD) zveřejňuje statistiky zabývající se porovnáváním situace v oblasti internetu a vysokorychlostního přístupu k internetu. Pro rok 2009 se v tomto žebříčku umístily Spojené státy americké na prvním místě s 81 146 225 připojeními a Česká republika na 26. místě se 1 354 986 připojeními (Organization for Economic Cooperation Development, 2010).

Závěr

Cílem mé diplomové práce bylo porovnat a analyzovat důležité aspekty informační politiky Spojených států amerických a České republiky. V práci jsem uvedla několik kapitol, které podrobně pojednávají o této problematice. Přestože jsou tyto dvě země diametrálně rozdílné a z mnoha pohledů i měřítek zdánlivě neporovnatelné, můžeme závěrem vyvodit několik obecných aspektů, které ovlivnily vznik a následný vývoj informační politiky v těchto zemích. Základní rozdíl tvoří historický aspekt informační politiky. Ve Spojených státech amerických se informační politika utvářela mnohem déle na základě Zákona o svobodném přístupu k informacím (*FOIA*) z roku 1966, na rozdíl od České republiky, která začala tvořit informační politiku na základě Zákona o svobodném přístupu k informacím až od roku 1999. Spojené státy měly v tomto ohledu velký náskok. Velkým krokem kupředu bylo pro Ameriku období vlády Billa Clintona. Během jeho administrativy se Amerika přeměnila v zemi se vzorově fungující informační politikou. Česká republika po roce 1989 procházela velkými změnami. Rozdělení Československa a vstup do Evropské unie mělo velký vliv na utváření zákonů, které ovlivnily informační politiku. Značný vliv na tyto přeměny měla legislativa, která se utvářela v mnoha oblastech. Druhý aspekt zahrnuje legislativu a její uvedení do praxe. Z porovnání a analýzy materiálů v mé práci můžeme konstatovat, že Spojené státy jsou v tomto ohledu mnohem více efektivnější a flexibilnější. Autoři některých zákonů v České republice se nechávali inspirovat pozitivními zkušenostmi ze zahraničí, ale prosazení a uvedení těchto zákonů do praxe provázela často nedostatečná koordinace. Problémem mnohdy bylo, že vypracované koncepce z oblasti informační politiky nebyly přijímány jako zásadní dokument, kterým by se politici měli řídit. Je možné říci, že nepochopení důležitosti informační politiky způsobilo její neefektivní přijímání a naplňování v České republice. Chyběla výrazná politická osobnost, která by prosazovala novinky v této oblasti. Posun v této problematice nastal až se vstupem České republiky do Evropské unie v roce 2004, kdy se ČR zavázala dodržet určité směrnice a nařízení EU.

Další výrazný aspekt, který odlišuje naši informační politiku od informační politiky v USA, nacházíme v nedostatku financí na realizaci. Po roce 1989 finance zpomalily vývoj informační politiky v České republice. Z důvodu nedostatku finančních

prostředků ve státním rozpočtu se některé projekty informační politiky odsunuly a některé nebyly realizované vůbec. Při následném pokusu realizovat již v minulosti plánované projekty informační politiky musely být přepracovány z důvodu neaktuálnosti a zastaralosti, a tím se jejich uvedení do praxe opět velmi zpomalilo. Čtvrtým hlediskem informační politiky po roce 1989 u nás považují neefektivní, chaotickou a nekoordinovanou realizaci státní informační politiky. Zatímco v USA byl celý proces uvádění státní informační politiky do praxe pečlivě plánován a koordinován.

Pátou problematickou oblastí, která vymezuje velké rozdíly, byla odlišná technologická vyspělost obou zemí v devadesátých letech dvacátého století. Česká republika se v té době snažila tento náskok vyrovnat, aby byla schopná obecné konkurenceschopnosti země s okolními státy.

Šestým bodem, ve kterém se Česká republika liší od USA, je celkový pohled na informační politiku státu. USA lze označit jako zemi s vedoucí pozicí v této oblasti, a také za zemi, která informační politiku plánuje, a vytváří s určitou vizí a pohledem do budoucnosti. Z tohoto můžeme usuzovat, že představitelé Spojených států amerických považují nástroje informační politiky za účinný prostředek, jak dosáhnout mnoha různých cílů jakou jsou např. ekonomická prosperita nebo vytvoření nových pracovních míst.

I přes mnohé problémy si dovoluji konstatovat, že se informační politika v České republice během analyzovaných let formovala správným směrem. Základním krokem se stalo schválení Zákona o svobodném přístupu k informacím č. 106/1999 Sb. jako základního pilíře informační politiky.

Seznam použité literatury

- American Library Association. *ALA : American Library Association* [online]. Chicago : American Library Association, 1996a [cit. 2010-07-25]. Library Bill of Rights. Dostupný z WWW: <
<http://www.ala.org/ala/issuesadvocacy/intfreedom/librarybill/index.cfm> >.
- American Library Association. *Background of CDA* [online]. Chicago : American Library Association, 1996b [cit. 2010-07-25]. Dostupný z WWW:<
<http://www.ala.org/news/cdabackground.htm> >.
- American Society for Information Science. *ASIS&T : The American Society for Information Science & Technology* [online]. Silver Spring : American Society for Information Science and Technology, 1996 [cit. 2010-07-26]. ASIS 1996 Annual Meeting. Dostupný z WWW: <<http://www.asis.org/annual-96>>.
- American Society for Information Science. *ASIS&T : The American Society for Information Science & Technology* [online]. Silver Spring : American Society for Information Science and Technology, 1996 [cit. 2010-07-18]. ASIS 1996 Annual Meeting. Dostupný z WWW: <<http://www.asis.org/annual-96>>.(
http://findarticles.com/p/articles/mi_qa3633/is_199602/ai_n8742765/)
- *Americans Communicating Electronically (ACE)* [online]. [1993] [cit. 2010-07-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.friends-partners.org/oldfriends/news/ace.html>>.
- Archiv stránek bývalého Ministerstva informatiky ČR. Projekt internetizace knihoven (PIK) [online]. 2008 [cit. 2010-07-27]. Dostupný z WWW: <
http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/micr/scripts/detail.php_id_3076.html>.
- BRAMAN, S. *Change of state : information, policy, and power*. Cambridge, Mass. : MIT Press, c2006. s. 545. 0-262-02597-3.
- BROŽEK, Ivo. Zákon o svobodném přístupu k informacím po novele (všeobecná informace a praktická zkušenost). *Ikaros* [online]. 2006, roč. 10, č. 8 [cit. 2010-07-27]. Dostupný na WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/3558>>. ISSN 1212-5075.

- BusinessInfo.cz. *Elektronický podpis a jeho využití* [online] 30.09.2002 [cit. 2010-07-28]. Dostupný z WWW:<
<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/podnikatelske-prostredi/elektronicky-podpis-a-jeho-vyuziti/1001234/2984/>>.
- CEJPEK, J. Síla a slabost právních norem. I'91 : časopis informačních pracovníků, knihovníků a uživatelů informací. 1991, Roč. 3, č. 2, s. 65.
- CUMPL, Stanislav. K problematice „informační společnosti“. Aktuální otázky sdělování a využívání informací: sborník prací 1988. *Problémy teorie a praxe VTEI*, sv. 14. s. 151-165.
- CVRČKOVÁ, Radka. Služba GILS jako nástroj pro řízení informačních zdrojů z oblasti státní správy USA. [online]. *Národní knihovna : knihovnická revue*. 2001, č. 2 [cit. 2010-07-14]. Dostupný z WWW:
<<http://knihovna.nkp.cz/NKKR0102/0102099.html>>.
- ČERNÁ, J. Veřejné informační služby v České republice v r. 1994. I'95 : časopis informačních pracovníků, knihovníků a uživatelů informací. 1995, Roč. 37, č. 2, s. 30 - 36. ISSN 0862-9382.
- Česká republika. Úřad pro státní informační systém. *Státní informační politika : cesta k informační společnosti*. Praha : Úřad pro státní informační systém, 1999. s. 64
- Česko. Archiv stránek bývalého Ministerstva informatiky. *Národní program počítačové gramotnosti (NPPG)* [online]. 2003 [cit. 2010-07-14]. Dostupný z WWW: < <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/micr/nppg.html>>.
- Česko. Česká národní rada. *Listina základních práv a svobod* [online]. 1992. [cit. 2010-07-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>>.
- Česko. Ministerstvo informatiky. *Státní informační a telekomunikační politika* [online]. Praha : Ministerstvo informatiky ČR, březen 2004 [cit. 2010-08-06] Dostupný z WWW: < http://www.micr.cz/files/275/SIKP_def.pdf>.
- Česko. Ministerstvo kultury ČR. *Veřejné informační služby knihoven* [online]. 2005 [cit. 2010-07-28]. Dostupný také z WWW: < <http://visk.nkp.cz/index.htm>>.

- Česko. Ministerstvo kultury ČR. VISK : veřejné informační služby knihoven. [online]. 2005 [cit. 2010-07-27]. Dostupný z WWW: <
<http://visk.nkp.cz/VISKcile.htm>>.
- Česko. Ministerstvo průmyslu a obchodu. *Aktuální stav příprav strategie Digitální Česko* [online]. 4.5.2010 [cit. 2010-08-08]. Dostupný z WWW:<
<http://www.mpo.cz/dokument73227.html>>.
- Česko. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchov. *OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost období 2007-2013* [online]. 2006 [cit. 2010-08-06]. Dostupný z WWW < <http://www.msmt.cz/strukturalni-fondy/op-vpk-obdobi-2007-2013> >.
- Česko. Ministerstvo vnitra. *Aktuální statistiky* [online]. [2010]b [cit. 2010-08-01]. Dostupný z WWW: < <http://www.czechpoint.cz/web/index.php?q=node/424>>.
- Česko. Ministerstvo vnitra. *Co je Czech POINT* [online]. [2010]a [cit. 2010-08-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.czechpoint.cz/web/?q=node/22>>.
- Česko. Ministerstvo vnitra. *Co jsou datové schránky?* [online]. [2010]d [cit. 2010-08-01]. Dostupný z WWW: < <http://www.mvcr.cz/clanek/co-jsou-datove-schranky.aspx>>.
- Česko. Ministerstvo vnitra. *Zákon o eGovernmentu* [online]. [2010]c [cit. 2010-08-01]. Dostupný z WWW: < <http://www.mvcr.cz/clanek/ega-cili-zakon-o-egovernmentu.aspx>>.
- Česko. Usnesení vlády České republiky ze dne 14. března 2001 č. 244, o plánu I. etapy realizace státní informační politiky ve vzdělávání [online]. 2001. [cit. 2010-07-18]. Dostupný také z WWW: <
http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/7CF200B14F86BD03C12571B6006E6589>.
- Česko. Usnesení vlády České republiky ze dne 1. července 1998 č. 467 k *Základním tezím rozvoje informačních systémů veřejné správy a Tezím zavádění účinné ochrany osobních údajů* [online]. 1998. [cit. 2010-07-18]. Dostupný také z WWW: <
http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/272B9998CA39ABCCC12571B6007069A4>.

- Česko. *Usnesení vlády České republiky ze dne 10. května 1992 č. 357 o koncepci rozvoje veřejných informačních služeb v České republice* [online]. 1992. [cit. 2010-07-18]. Dostupný také z WWW: <
http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/1081BA920A42ABFCC12571B6006D2859>.
- Česko. *Usnesení vlády České republiky ze dne 11. dubna 1991 č. 109 o zásadách státní politiky České republiky v oblasti informatizace* [online] 1991. [cit. 2010-07-18]. Dostupný také z WWW:
<http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/AB27AED27A0CD8FDC12571B6006C7EC3>.
- Česko. *Usnesení vlády České republiky ze dne 19. října 1998 č. 680 o zřízení Rady vlády České republiky pro státní informační politiku* [online]. 1998. [cit. 2010-07-29]. Dostupný také z WWW: <
http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/7009DCB92A8EE35EC12571B6006D5546>.
- Česko. Zákon č. 106 ze dne 11. května 1999 o svobodném přístupu k informacím. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1999, částka 39, s. 2578-2582. Dostupný také z WWW: <<http://www.mvcr.cz/sbirka/1999/sb039-99.pdf>>.
- Česko. Zákon č. 365 ze dne 14. září 2000 o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 99. Dostupný také z WWW: <
<http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?zdroj=sb00365&cd=76&typ=r>>.
- Česko. Ministerstvo informatiky. *Národní politika pro vysokorychlostní přístup : broadband strategie ČR*. Praha : Ministerstvo informatiky České republiky, 2005. s. 49.
- Český statistický úřad. *Telekomunikační a internetová infrastruktura* [online]. 2010. [cit. 2010-07-18]. Dostupný z WWW:<
http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/telekomunikacni_a_internetova_infrastruktura>.

- ECONOMIDES, Nicholas. *The Telecommunications Act of 1996 and its Impact*. [online]. 1998 [cit. 2010-07-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.stern.nyu.edu/networks/telco96.html>>.
- *eEurope+ 2003 : Akční plán připravený kandidátskými státy s přispěním Evropské komise* [online]. Červen 2001 [cit. 2010-08-06]. Dostupný z WWW: <<http://www.micr.cz/files/368/eEurope+-CJ.pdf>>.
- Egonov.cz. *Egovernment* [online]. 2010 [cit. 2010-07-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.egonov.cz/sluzby/analyzy/egovernment.html>>.
- Executive office of the President office of Management and Budget Washington. *E-Government Strategy*. [online] February 27, 2002 [cit. 2010-07-07] Dostupný také z WWW: <www.usa.gov/Topics/Includes/Reference/egov_strategy.pdf>.
- *Executive Order 13233 of November 1, 2001. Further Implementation of the Presidential Records Act* [online]. 2001 [cit. 2010-07-17]. Dostupný z WWW: <www.gwu.edu/~nsarchiv/news/20011128/eo13233.pdf>.
- Federation of American Scientist. *National security information* [online]. 2008 [cit. 2010-07-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.fas.org/irp/offdocs/eo12356.htm>>.
- FEISTNER, J. Působnost a perspektivy informační agentury státního informačního systému ČR. *I'92 : časopis informačních pracovníků, knihovníků a uživatelů informací*. 1991, Roč. 34, č. 8, s. 143 – 144.
- FELLEMAN, John. *Deep information : the role of information policy in environmental sustainability*. Greenwich, Conn. : Ablex Pub. Corp., 1997. 188 s. ISBN 1-567-50303-9.
- FLETCHER, Patricia Diamond. *FirstGov: The Portal to the U.S. Federal Government : Case Study for Center for Technology in Government* [online]. 2003 [cit. 2010-08-01]. Dostupný z WWW: <http://www.ctg.albany.edu/publications/online/new_models/cases/first_gov.pdf>.
- GEYER, M; Goldšmíd, I. *Standardizace datových prvků ve SIS ČR*. *I'93 : časopis informačních pracovníků, knihovníků a uživatelů informací*. 1993, Roč. 35, č. 3, s. 58.

- Global Information Infrastructure : Agenda for Cooperation [online]. 1995 [cit. 2010-07-11]. Dostupný z WWW: <http://www.ntia.doc.gov/reports/giiagend.html>.
- GOLDŠMÍD, I. Globální architektura státního informačního systému České republiky. *I'93 : časopis informačních pracovníků, knihovníků a uživatelů informací*. 1993, Roč. 35, č. 4, s. 86 - 88.
- GOLDŠMÍD, I. Standardy pro postup vývoje informačních systémů státní správy – důvody vzniku a použití v praxi. *I'97 : časopis informačních pracovníků, knihovníků a uživatelů informací*. 1997, Roč. 39, č. 1, s. 2 - 4.
- GOLDŠMÍD, I.; MAŠKOVÁ, M. Využití modelu funkčních a informačních vazeb státního informačního systému. *I'94 : časopis informačních pracovníků, knihovníků a uživatelů informací*. 1994, Roč. 36, č. 1, s. 2– 4.
- GOLDŠMÍD, Ivan. Koncepce činnosti atestačních středisek pro státní IS. *I'95 : časopis informačních pracovníků, knihovníků a uživatelů informací*. 1995, Roč. 37, č. 6, s. 142 - 143.
- GORE, Al. *Summary of Telecommunications Act* [online]. 1996 [cit. 2010-07-25]. Dostupný z WWW: <http://clinton4.nara.gov/WH/EOP/OP/telecom/summary.html>.
- Government Printing Office. *Government Information Locator Service (GILS): About* [online]. Poslední aktualizace 5. dubna 2010. [cit. 2010-07-14]. Dostupný z WWW: <http://www.gpoaccess.gov/gils/about.html>.
- HANKOVÁ, J. Interview s PhDr. Miroslavou Matoušovou. Infocus : Informační zdroje - služby - systémy - sítě. 1996, Roč. 2, č. 5, s. 103-104.
- HAVELDA, Z. Standardy v územní informatice a předávání dat. *I'94 : časopis informačních pracovníků, knihovníků a uživatelů informací*. 1994, Roč. 36, č. 10, s. 242 – 244. ISSN 0862-9382.
- HAVELDA, Z.; Matoušová, M.; Goldšmíd, I. Standardy státního informačního systému České republiky. *I'96 : časopis informačních pracovníků, knihovníků a uživatelů informací*. 1996, Roč. 38, č. 1, s. 2 – 3.

- HERNON, P.; Relyea H.C. Historical development of information policy. In *Encyklopedia of Library and Information Sciences Volume IV*. Third Edition. Boca Raton : CRC Press ; Taylor & Francis Group, 2010. ISBN 978-0-8493-9712-7.
- HOJDAR, J.; MARTINEK, M. Informatizace ve veřejné správě a možnosti jejího dalšího rozvoje v České republice. *I'97 : časopis informačních pracovníků, knihovníků a uživatelů informací*. 1997, Roč. 39, č. 1, s. 5- 8. ISSN 0862-9382.
- HOJDAR, J.; MARTINEK, M. Informatizace ve veřejné správě a možnosti jejího dalšího rozvoje v České republice. *I'97 : časopis informačních pracovníků, knihovníků a uživatelů informací*. 1997, Roč. 39, č. 1, s. 5- 8.
- HORA, Michal; RICHTER, Vít. Veřejné informační služby knihoven - nový program pro občany a knihovny. *Ikaros* [online]. 2000, roč. 4, č. 8 [cit. 2010-07-28]. Dostupný na WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/1039>>. ISSN 1212-5075.
- HORÁK, V. Internet v ČR v prostředí vysokých škol. *I'95 : časopis informačních pracovníků, knihovníků a uživatelů informací*. 1995, Roč. 37, č. 6, s. 151.
- HOUDEK, Aleš. Najdeme papír pro elektronický podpis?. *Ikaros* [online]. 2000, roč. 4, č. 4 [cit. 2010-08-08]. Dostupný na WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/543>>. ISSN 1212-5075.
- HRABÁLEK, Martin. *Bill Clinton*. Panovníci. cz [online]. 2010[cit. 2010-07-14]. Dostupný z WWW:< <http://www.panovnici.cz/bill-clinton>>.
- CHVALOVSKÝ, Karel. Broadband přístup k Internetu v ČR. *Lupa* [online]. 16. 2. 2001 [cit. 2010-08-05]. Dostupný z WWW < <http://www.lupa.cz/clanky/broadband-pristup-k-internetu-v-cr/>>.
- Informační Systémy Veřejné Správy. *E-government - Strategické dokumenty (1. díl)*[online]. 1999 [cit. 2010-07-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.isvs.cz/e-government/e-government-strategicke-dokumenty-1-dil.html>>.
- Information Infrastructure Task Force [online]. 1994 [cit. 2010-07-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.ibiblio.org/nii/NII-Task-Force.html>>.

- Information Policy. In *International encyclopedia of information and library science* / edited by John Feather and Paul Sturges. 2nd ed. London ; New York : Routledge, 2003. s. 688. ISBN 0-415-25901-0.
- International Telecommunication Union. *Buenos Aires Declaration on Global Telecommunication Development for the 21st Century* [online]. 1994 [cit. 2010-07-21]. Dostupný z WWW: <<http://habitat.igc.org/ics/gii-itu/wtdcbad.html>>.
- ISVS.cz. *E-podpis – očekávání a skutečnost (1. díl)*. [online] 2001 [cit. 2010-07-28]. Dostupný z WWW:< <http://www.isvs.cz/e-podpis-podatelny/e-podpis-ocekavani-a-skutecnost.html/> >.
- JEDLIČKOVÁ, Petra. Koncepce státní informační politiky ve vzdělávání - téma k diskusi. *Ikaros* [online]. 2000, roč. 4, č. 3 [cit. 2010-07-28]. Dostupný na WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/557>>. ISSN 1212-5075.
- JELÍNKOVÁ, M. Komise vlády ČR pro státní informační systém. *I'91 : časopis informačních pracovníků, knihovníků a uživatelů informací*. 1991, Roč. 33, č. 5, s. 131.
- JELÍNKOVÁ, M. Zásady státní politiky ČR v oblasti informatizace : zásady státní informační politiky schváleny vládou ČR dne 11. 4. 1991 – usnesením č. 109. *I'91 : časopis informačních pracovníků, knihovníků a uživatelů informací*. 1991, Roč. 33, č. 4, s. 98- 131.
- JONÁK, Zdeněk. Knihovny a Internet. *Ikaros* [online]. 1998, roč. 2, č. 9 [cit. 2010-07-28]. Dostupný na WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/462>>. ISSN 1212-5075.
- KAPLICKÝ, Jiří. Proti pokusu o cenzuru na Internetu se zvedla vlna odporu. *Ikaros* [online]. 1998, roč. 2, č. 2 [cit. 2010-07-25]. Dostupný na WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/155>>. ISSN 1212-5075.
- Komise vlády České republiky pro Státní informační systém. Zásady státní politiky České republiky v oblasti informatizace. *I'91 : časopis informačních pracovníků, knihovníků a uživatelů informací*. 1991, Roč. 33, č. 4, s. 98 - 101.
- Komise vlády ČR. *Činnost skupiny pro veřejné informační služby Komise vlády ČR pro Státní informační systém*. I'92 : časopis informačních pracovníků, knihovníků a uživatelů informací. 1992, Roč. 34, č. 16, s. 282- 283.

- Komise vlády ČR. Koncepce rozvoje veřejných informačních služeb. *I'92 : časopis informačních pracovníků, knihovníků a uživatelů informací*. 1992, Roč. 34, č. 12, s. 198 - 202.
- Komise vlády ČR. Návrh řešení státního informačního systému České republiky. *I'91 : časopis informačních pracovníků, knihovníků a uživatelů informací*. 1991, Roč. 33, č. 6, s. 162 – 167.
- Komise vlády ČR. Výsledky práce Komise vlády ČR pro SIS. *I'92 : časopis informačních pracovníků, knihovníků a uživatelů informací*. 1992, Roč. 34, č. 2, s. 31-33.
- Komise vlády ČR. Zpráva o stavu veřejných informačních služeb. *I'93 : časopis informačních pracovníků, knihovníků a uživatelů informací*. 1993, Roč. 35, č. 9, s. 215 – 218.
- KUČERA, R. Datový standard státního informačního systému. *I'94 : časopis informačních pracovníků, knihovníků a uživatelů informací*. 1994, Roč. 36, č. 5, s. 115. ISSN 0862-9382.
- KUČERA, R. Standardizace v SIS a antivirové programy pro státní správu. *I'93 : časopis informačních pracovníků, knihovníků a uživatelů informací*. 1993, Roč. 35, č. 11, s. 270 – 271.
- KUŽÍLEK, Oldřich; ŽANTOVSKÝ, Michael. *Svoboda informací : Svobodný přístup k informacím v právním řádu České republiky*. Praha : Linde, 2002. 182 s. ISBN 80-7201-318-1.
- LARUE, James. *Internet Freedoms and Filters: Roles and Responsibilities of the Public Librarian on the World Wide Web* [online]. 1997 [cit. 2010-07-25] Dostupný z WWW: < <http://www.jlarue.com/iff.html> >.
- Library of Congress. *News from the Library of Congress : New Online Information System Available* [online]. 1993 [cit. 2010-07-22]. Dostupný z WWW: < <http://www.loc.gov/today/pr/1993/93-121.html> >.
- Library of Congress. *THOMAS* [online] 1995 [cit. 2010-07-23]. Dostupný z WWW: <<http://thomas.loc.gov/>>.

- LONGLEY, Robert. *The Clinton White House Web Site* [online]. About.com : US Government Info [cit. 2010-07-21]. Dostupný z WWW: <<http://usgovinfo.about.com/library/weekly/aa012201a.htm>>.
- M-01-28. *Memorandum Citizen-Centered E-Government: Developing the Action Plan* [online]. 2001[cit. 2010-07-18]. Dostupný z WWW: <http://www.whitehouse.gov/omb/memoranda_m01-28/>.
- M-96-20. Implementation of the Information Technology Management Reform Act of 1996. [online]. 1996 [cit. 2010-07-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.whitehouse.gov/omb/memoranda/m96-20.html>>.
- M-99-18. Privacy Policies on Federal Web Sites [online]. 1997 [cit. 2010-07-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.whitehouse.gov/OMB/memoranda/m99-18.html>>.
- MÁLEK, M. Program výzkumu, rozvoje techniky a technologií „informatizace“ *I'91 : časopis informačních pracovníků, knihovníků a uživatelů informací*. 1991, Roč. 33, č. 11, s. 306 – 307.
- MAŠTALKA, J. Listina Základních práv a svobod a právo na informace. *I'91 : časopis informačních pracovníků, knihovníků a uživatelů informací*. 1991b, Roč. 3, č. 6, s. 150.
- MAŠTALKA, J. Nástin legislativních opatření v oblasti nakládání s informacemi. *I'91 : časopis informačních pracovníků, knihovníků a uživatelů informací*. 1991a, Roč. 3, č. 2, s. 34 – 38.
- MATOUŠOVÁ, M. Evidence, registry, rejstříky a státní správa. *I'95 : časopis informačních pracovníků, knihovníků a uživatelů informací*. 1995, Roč. 37, č. 5, s. 114 - 116.
- MATOUŠOVÁ, M. Informační politika, mezinárodní kontext a Československo. *I'91 : časopis informačních pracovníků, knihovníků a uživatelů informací*. 1991, Roč. 33, č. 2. s. 226 – 228.
- MATOUŠOVÁ, M. Perspektivy využití Internetu ve veřejné správě v České republice. *I'97 : časopis informačních pracovníků, knihovníků a uživatelů informací*. 1997, Roč. 39, č. 1, s. 18-20. ISSN 0862-9382.

- MATOUŠOVÁ, M. Perspektivy využití Internetu ve veřejné správě v České republice. *I'97 : časopis informačních pracovníků, knihovníků a uživatelů informací*. 1997, Roč. 39, č. 1, s. 18-20.
- MATOUŠOVÁ, M. Problémy, které v lepším případě naše veřejné informační služby minou, v horším ohrozí na životě. *I'93 : časopis informačních pracovníků, knihovníků a uživatelů informací*. 1993, Roč. 35, č. 7-8, s. 181-183.
- MATOUŠOVÁ, M. Situační zpráva o Státním informačním systému (SIS). *I'93 : časopis informačních pracovníků, knihovníků a uživatelů informací*. 1993, Roč. 35, č. 7-8, s. 174-175.
- MATOUŠOVÁ, M.; FEISTNER, J. Komise vlády ČR pro státní informační systém. *I'93 : časopis informačních pracovníků, knihovníků a uživatelů informací*. 1993, Roč. 35, č. 10, s. 242 – 244.
- MATOUŠOVÁ, Miroslava. Svoboda informací jako téma informační politiky. *Ikaros* [online]. 1998, roč. 2, č. 6 [cit. 16.07.2010]. Dostupný na WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/227>>. ISSN 1212-5075.
- MCMURDO, George; SIMPSON, Evelyn. *The White House files* [online]. [cit. 2010-07-21]. Dostupný z WWW: <<http://bubl.ac.uk/archive/journals/jinfsci/v20n0594.htm>>.
- Národní centrum bezpečnějšího internetu. *O projektu* [online]. 2009 [cit. 2010-07-29]. Dostupný z WWW <<http://www.saferinternet.cz/o-projektu/538-3>>.
- Národní knihovna České republiky. *Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. [Praha] : Národní knihovna České republiky, 2005 [cit. 2010-06-01]. Dostupný z WWW: <http://aleph.nkp.cz/F/CK8S8C4F24EXNE7BQ5V1KMLV5J64FUSGMEYK7M648SG7793FD2-14603?func=full-set-set&set_number=042066&set_entry=000002&format=999>.
- National Performance Review. *Creating A Government that Works Better & Costs Less : Status Report September 1994* [online]. 1994a [cit. 2010-07-15]. Dostupný z WWW: <<http://govinfo.library.unt.edu/npr/library/papers/bkgrd/nprtoc.html>>.

- National Performance Review. *Reengineering Through Information Technology*. [online]. 1994b [cit. 2010-07-15]. Dostupný z WWW: <<http://govinfo.library.unt.edu/npr/library/reports/itexe.html>>.
- National Research Network Review Committee a kolektiv. Toward A National Research Network [online]. [cit. 2010-07-18]. 1988. Dostupný z WWW: <http://books.nap.edu/catalog.php?record_id=10334#toc>.
- National Security Archive. *The FOIA and President Lyndon Johnson* [online]. 1995 [cit. 2010-07-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.gwu.edu/~nsarchiv/nsa/foia/lbj.html>>.
- National Telecommunications and Information Administration. *Electronic Signatures in Global and National Commerce Act* [online]. 2001 [cit. 2010-07-28]. Dostupný z WWW: <<http://www.ftc.gov/os/2001/06/esign7.htm>>.
- NĚMEC, J. Státní informační systém. I'91 : časopis informačních pracovníků, knihovníků a uživatelů informací. 1991, Roč. 33, č. 1, s. 8-9.
- OPPENHEIM, CH.; MACMORROW NOREEN. Information policy. In *International Encyclopedia of Information and Library Science*. London : Routledge, 1997, s. 198-209. ISBN 0-415-09860-2.
- Organization for Economic Cooperation Development. *OECD Broadband Portal : Total broadband subscribers by country (Dec. 2009)* [online]. 10.6.2010 [cit. 2010-08-08]. Dostupný z WWW: <http://www.oecd.org/document/54/0,3343,en_2649_34225_38690102_1_1_1_1,00.html>.
- PETERKA, J. Jak se daří českému e-governmentu?. *Lupa* [online]. 7.2.2008 [cit. 2010-08-05]. Dostupný z WWW <<http://www.lupa.cz/clanky/jak-se-dari-ceskemu-e-governmentu/>>.
- PETERKA, J. Stalo se: názorem stáda proti cenzuře Internetu. *EArchiv.cz : archiv článků a přednášek Jiřího Peterky* [online]. 2009b [cit. 2010-07-29]. Dostupný z WWW <<http://www.earchiv.cz/b09/b0824001.php3>>.

- PETERKA, J. Stalo se: Pražská deklarace za bezpečnější Internet. *EArchiv.cz : archiv článků a přednášek Jiřího Peterky* [online]. 2009a [cit. 2010-07-29]. Dostupný z WWW < <http://www.earchiv.cz/b09/b0427001.php3>>.
- PETERKA, J. Zatmění v Internetu. *EArchiv.cz : archiv článků a přednášek Jiřího Peterky* [online]. 1996 [cit. 2010-07-26]. Dostupný z WWW < <http://www.earchiv.cz/a96/a608k140.php3>>.
- PETERKA, Jiří. Co přinesl rok 2005 v elektronických komunikacích? (2.). *Lupa* [online]. 3.1.2006 [cit. 2010-08-05]. Dostupný z WWW < <http://www.lupa.cz/clanky/ohlednuti-za-rokem-2005-ii/>>.
- PETERKA, Jiří. Čeká nás rychlostní mýtné na informační dálnici?. *EArchiv.cz : archiv článků a přednášek Jiřího Peterky* [online]. 8.6.2006a [cit. 2010-08-04]. Dostupný z WWW:< <http://www.earchiv.cz/b06/b0608001.php3>>.
- PETERKA, Jiří. Elektronický podpis v on-line světě. *Ikaros* [online]. 2001, roč. 5, č. 2 [cit. 2010-08-08]. Dostupný na WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/704>>. ISSN 1212-5075.
- PETERKA, Jiří. Historie naší liberalizace – I. *EArchiv.cz : archiv článků a přednášek Jiřího Peterky* [online]. 8.10.2001 [cit. 2010-08-04]. Dostupný z WWW:< <http://www.earchiv.cz/b01/b1008002.php3>>.
- PETERKA, Jiří. Historie naší liberalizace, díl I-XII [online]. *EArchiv.cz : archiv článků a přednášek Jiřího Peterky*, 12.4.2001a [cit. 2010-08-04]. Dostupný z WWW:< <http://www.earchiv.cz/b01/b1008002.php3>>.
- PETERKA, Jiří. Historie naší liberalizace, díl XXI: Akční plán eEurope+. *EArchiv.cz : archiv článků a přednášek Jiřího Peterky* [online]. 3. 2. 2003.[Cit. 2010-08-06]. Dostupný z WWW: <<http://www.earchiv.cz/b03/b0203001.php3>>>
- PETERKA, Jiří. Informační a telekomunikační politika konečně dohromady. *EArchiv.cz : archiv článků a přednášek Jiřího Peterky* [online]. 8.7.2002 [cit. 2010-07-28]. Dostupný z WWW:< <http://www.earchiv.cz/b02/b0708001.php3> >.
- PETERKA, Jiří. Internet do škol startuje. *EArchiv.cz : archiv článků a přednášek Jiřího Peterky* [online]. 19.2.2002 [Cit. 2010-07-29]. Dostupný z WWW: < <http://www.earchiv.cz/b02/b0219001.php3>>

- PETERKA, Jiří. Jaké bylo eČesko 2006?. *EArchiv.cz : archiv článků a přednášek Jiřího Peterky* [online]. 11.7.2006 [Cit. 2010-08-06]. Dostupný z WWW: <<http://www.earchiv.cz/b06/b0711001.php3>>
- PETERKA, Jiří. Kolik českých škol už je na Internetu? *EArchiv.cz : archiv článků a přednášek Jiřího Peterky* [online]. 4.12.2000 [cit. 2010-07-14]. Dostupný z WWW:<<http://www.earchiv.cz/b00/b1204001.php3>>.
- PETERKA, Jiří. Liberalizace našich telekomunikací. *EArchiv.cz : archiv článků a přednášek Jiřího Peterky* [online]. 1.5.2000 [cit. 2010-07-28]. Dostupný z WWW:< <http://www.earchiv.cz/a005s200/a005s200.php3> >.
- PETERKA, Jiří. Počítače do škol. *EArchiv.cz : archiv článků a přednášek Jiřího Peterky* [online]. 1.7.2001c [Cit. 2010-08-06]. Dostupný z WWW: <<http://www.earchiv.cz/b01/b0700001.php3>>
- PETERKA, Jiří. Stalo se : samé špatné zprávy. *EArchiv.cz : archiv článků a přednášek Jiřího Peterky* [online]. 19.6.2006b [cit. 2010-08-04]. Dostupný z WWW: <<http://www.earchiv.cz/b06/b0619001.php3>>.
- PETERKA, Jiří. Zásadní objev na Invexu: Konvergence politik! *EArchiv.cz : archiv článků a přednášek Jiřího Peterky* [online]. 17.10.2001 [cit. 2010-07-28]. Dostupný z WWW:< <http://www.earchiv.cz/b01/b1017001.php3> >.
- REITZ, Joan M. *ODLIS – Online Dictionary for Library and Information Science*. 2004 -. [cit. 2010-06-01]. Dostupný z WWW: <http://lu.com/odlis/odlis_I.cfm#infopolicy>.
- Rep. Thomas Proposes Drastic Changes to the Federal Depository Library Program –Comments Needed. *ALAWON* [online]. 1996, vol. 5, no. 76 [cit. 2010-07-20]. Dostupný z WWW: <<http://bubl.ac.uk/archive/journals/alawon/v05n7696.htm>>. ISSN 1069-7799.
- Reporters Committee for Freedom of the Press. III. *President Clinton's classification executive order dramatically changed the criteria for national security exemptions to FOIA* [online]. 1999 [cit. 2010-07-15]. Dostupný z WWW: < <http://www.rcfp.org/news/documents/weatherhead.html#III>>.
- ROWLANDS, Ian. General Overview In Understanding information policy : Proceedings of a Workshop held at Cumberland Lodge, Windsor Great park, 22-

24 July 1996 / Rowlands, Ian. (ed.). London : Bowker-Saur, 1996. s. 305. ISBN 1-85739-179-9.

- RUPEŠOVÁ, M. Východiska koncepcie verejných informačných služieb na vysokých školách. *I'94 : časopis informačných pracovníkov, knihovníkov a užívateľů informací*. 1994, Roč. 36, č. 10, s. 245 – 251. ISSN 0862-9382.
- Spojené štáty americké. Congress. Communications Opportunity, Promotion, and Enhancement Act of 2006 [online]. 2006 [cit. 2010-07-23]. Dostupný z WWW: <http://frwebgate.access.gpo.gov/cgi-bin/getdoc.cgi?dbname=109_cong_bills&docid=f:h5252rh.txt.pdf>.
- Spojené štáty americké. Congress. Digital Millennium Copyright Act of 1998 [online]. 1998 [cit. 2010-07-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.copyright.gov/legislation/dmca.pdf>>.
- Spojené štáty americké. Congress. E-Government Act of 2002 [online]. 2002 [cit. 2010-08-01]. Dostupný z WWW: <<http://thomas.loc.gov/cgi-bin/bdquery/z?d107:HR02458:|TOM:/bss/d107query.html>>.
- Spojené štáty americké. Congress. Government Performance Results Act of 1993 [online]. 1993 [cit. 2010-07-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.whitehouse.gov/omb/mgmt-gpra/gplaw2m.html>>.
- Spojené štáty americké. Congress. High-Performance Computing Act of 1991 [online]. 1991 [cit. 2010-07-05]. 6 s. Dostupný z WWW: <<http://thomas.loc.gov/cgi-bin/query/z?c102:s.272.enr>>.
- Spojené štáty americké. Congress. High-Performance Computing Act of 1991 [online]. 1991 [cit. 2010-07-18]. 6 s. Dostupný z WWW: <<http://thomas.loc.gov/cgi-bin/query/z?c102:s.272.enr>>.
- Spojené štáty americké. Congress. OPEN Government Act of 2007 [online]. 2007 [cit. 2010-07-15]. Dostupný z WWW: <<http://thomas.loc.gov/cgi-bin/query/D?c110:4:./temp/~c110ACWnb4:>>.
- Spojené štáty americké. Congress. Paperwork reduction Act of 1995 [online]. 1995 [cit. 2010-07-21]. Dostupný z WWW: <http://www.cio.gov/documents/paperwork_reduction_act_1995.html>.

- Spojené státy americké. Congress. Presidential Memorandum, *Administration of Freedom of Information Act* [online]. Washington : The White House, Office of the Press Secretary, 1993 [cit. 2010-07-15]. Dostupný z WWW: <<http://govinfo.library.unt.edu/npr/library/direct/memos/243e.html>>.
- Spojené státy americké. Congress. *Telecommunications Act of 1996* [online]. 1996 [cit. 2010-07-25] Dostupný z WWW: <<http://thomas.loc.gov/cgi-bin/query/z?c104:s.652.enr>>.
- Spojené státy americké. Departement of justice. *The Freedom of Information Act* [online]. 1996 [cit. 2010-07-15]. Dostupný z WWW: <http://www.justice.gov/oip/foia_updates/Vol_XVII_4/page2.htm>.
- Spojené státy americké. *Government Paperwork Elimination Act* [online]. 1998 [cit. 2010-07-15]. Dostupný z WWW: <<http://thomas.loc.gov/cgi-bin/query/z?c105:s2107>>.
- Spojené státy americké. Government Printing Office. *GPO Access Home Page* [online]. 1993- [cit. 2010-07-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.gpoaccess.gov/>>.
- Spojené státy Americké. U.S. Departement of State. *About NCLIS* [online]. 1999 [cit. 2010-07-]. Dostupný z WWW: <<http://www.ait.org.tw/infousa/enus/government/branches/nclis.html>>.
- SVOBODA, Václav. Bezpečnostní a ekologické aspekty ve státní informační politice [cit. 2010-06-01]. Dostupný z WWW: <http://www.army.cz/avis/vojenske_rozhledy/2000_1/chara.htm>.
- ŠMÍD, Vladimír. *Právní aspekty informační politiky ČR* [online]. Brno : Masarykova univerzita, 1999 [cit. 2010-07-20]. Reforma státní správy USA a role informačních technologií. Dostupný z WWW: <<http://www.fi.muni.cz/~smid/praspinfpol.html>>.
- ŠMÍD, Vladimír. *Právní aspekty informační politiky ČR*. [online] [cit. 2010-07-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.fi.muni.cz/~smid/praspinfpol.html>>.
- United Nations. *United Nations E-Government Survey 2010 : Leveraging e-government at a time of financial and economic crisis*. New York : UN

Publishing Section, 2010. s. 97. ISBN 978-92-1-123183-0 Dostupný také z WWW: <http://www2.unpan.org/egovkb/global_reports/10report.htm>.

- Veřejná správa online. *Problematika zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím* [online]. 1999, roč. 2000, č. 1 [cit. 2010-07-07]. Dostupný na WWW <<http://vsol.obce.cz/clanek.asp?id=2000104>>.
- Vice President Albert Gore's National Performance Review. *From Red Tape to Results Creating a Government that Works Better & Costs Less Report of the National Performance Review* [online]. 1993 [cit. 2010-07-15]. Dostupný z WWW: <<http://govinfo.library.unt.edu/npr/library/nprprt/annrpt/redtpe93/23ba.html>>.
- VIDLÁK, Martin. *Tvůrci stránek : stručná historie* [online]. 1996-1999 [cit. 2010-07-21]. Dostupný z WWW:<<http://www.vaclavhavel.cz/index.php?id=2,%20http://www.hrad.cz/cs/kontakty/elektronicka-podatelna.shtml>>.
- VLASÁK, R. Informační společnost, Internet, FID a my. *I'94 : časopis informačních pracovníků, knihovníků a uživatelů informací*. 1994, Roč. 36, č. 9, s. 218 – 221. ISSN 0862-9382.
- VLASÁK, R. Informační společnost, Internet, FID a my. *I'94 : časopis informačních pracovníků, knihovníků a uživatelů informací*. 1994, Roč. 36, č. 9, s. 218 - 221. ISSN 0862-9382.
- VLASÁK, R. Internet, FID a my. *I'94 : časopis informačních pracovníků, knihovníků a uživatelů informací*. 1994, Roč. 36, č. 9, s. 218 - 221. ISSN 0862-9382.
- VLASÁK, R. Nová evropská informační politika a svět. *I'95 : časopis informačních pracovníků, knihovníků a uživatelů informací*. 1995, Roč. 37, č. 3, s. 63- 67. ISSN 0862-9382.
- VLASÁK, R. Nová evropská informační politika a svět. *I'95 : časopis informačních pracovníků, knihovníků a uživatelů informací*. 1995, Roč. 37, č. 3, s. 63- 67.
- VLASÁK, Rudolf. *Informační dálnice a knihovny*. 2. přeprac. a aktualiz. vyd. Praha : SKIP, 1996. 116 s. (Aktuality SKIP ; sv. 11). ISBN 80-85851-05-9.

- VLASÁK, Rudolf. *Informační dálnice a knihovny*. 2. přeprac. a aktualiz. vyd. Praha : SKIP, 1996. 116 s. (Aktuality SKIP ; sv. 11). ISBN 80-85851-05-9.
- VLASÁK, Rudolf. *Informační politika: základní východiska a současnost ve vyspělých demokraciích*. In: Informační studia a knihovnictví v elektronických textech I. 1. vyd. Praha : ÚISK FF UK, 2001. s. 194.
- VLASÁK, Rudolf. *Svobodný přístup k informacím*. In: Informační studia a knihovnictví v elektronických textech. Verze 1.0. Praha : ÚISK FF UK, 2008. s. 38.
- VOJTÁŠEK, Filip. Anketa: Bez e-mailu ani ránu. *Ikaros* [online]. 1997, roč. 1, č. 2 [cit. 2010-07 -20.]. Dostupný na WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/13>>. ISSN 1212-5075.
- VOJTÁŠEK, Filip. Na ambasádách papír vystřídají bity. *Ikaros* [online]. 1997, roč. 1, č. 8 [cit. 2010-07-22]. Dostupný na World Wide Web: <<http://www.ikaros.cz/node/125>>. ISSN 1212-5075.
- VOJTÁŠEK, Filip. Na konci září bylo připojeno k Internetu přibližně 300 českých knihoven. *Ikaros* [online]. 1999, roč. 3, č. 10 [cit. 2010-07-28]. Dostupný na WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/424>>. ISSN 1212-5075.
- VOJTÁŠEK, Filip. Politické strany vedou kampaň také na webu. *Ikaros* [online]. 1998a, roč. 2, č. 6 [cit. 2010-07 -20]. Dostupný na WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/231>>. ISSN 1212-5075.
- VOJTÁŠEK, Filip. Radnice se skleněnými zdmi. *Ikaros* [online]. 1999, roč. 3, č. 6 [cit. 17.07.2010]. Dostupný na WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/370>>. ISSN 1212-5075.
- VOJTÁŠEK, Filip. Většina poslanců je přes e-mail nedostižitelná. *Ikaros* [online]. 1998b, roč. 2, č. 4 [cit. 2010-07 -20]. Dostupný na WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/188>>. ISSN 1212-5075.
- WAGNER, Jan. Kostlivec Internetu do škol znovu vypadl ze skříně. *Lupa* [online]. 12.9.2007 [cit. 2010-08-05]. Dostupný z WWW <<http://www.lupa.cz/clanky/jak-se-dari-ceskemu-e-governmentu/>>.

- WERTMAN, J. Bush's Obstruction of History. In *The Washington Post* [online]. 2006 [cit. 2010-07-17]. Dostupný z WWW: <<http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2006/02/24/AR2006022401805.html>>.
- White House Conference on Library and Information Services . *Information 2000 : Library and Information Services for the 21st Century. Summary Report of the White House Conference on Library and Information Services (2nd, Washington, D.C., July 9-13, 1991)*. Washington D.C. : US Government Printing Office, 1991. s. 83. ISBN O-16-035978-3.
- White House Conference on Library and Information Services : knihovnická doporučení pro prezidenta Bushe. *I'92 : časopis informačních pracovníků, knihovníků a uživatelů informací*. 1992, Roč. 34, č. 8, s. 162.
- White House. *Memorandum on the Use of Information Technology To Improve Our Society* [online]. 1999 [cit. 2010-07-30]. Dostupný z WWW: <www.estrategy.gov/documents/31.pdf>.
- White House. *Executive Order 13489 of January 21, 2009. Presidential Records*. [online]. 2009 [cit. 2010-07-17]. Dostupný z WWW: <http://www.whitehouse.gov/the_press_office/ExecutiveOrderPresidentialRecords/>.
- White House. Memorandum on the *Electronic Government* [online]. 1999 [cit. 2010-07-30]. Dostupný z WWW:<<http://govinfo.library.unt.edu/npr/library/direct/memos/elecgovnmnt.html>>.
- White House. *Office of Science and Technology Policy. Connecting America*. [online]. 16.3.2010 [cit. 2010-08-08]. Dostupný z WWW: <<http://www.whitehouse.gov/blog/2010/03/16/connecting-america>>.
- White House. *President Clinton and Vice President Gore: Increasing Technology Access and Innovation A Record of Accomplishment* [online]. 2000 [cit. 2010-07-28]. Dostupný z WWW: <<http://clinton3.nara.gov/WH/Accomplishments/technology.html>>.

- White House. The Clinton-Gore Administration : A Record of Progress [online]. 2000 [cit. 2010-07-27]. Dostupný z WWW: <<http://clinton4.nara.gov/WH/Accomplishments/technology.html>>.
- World Wide Web Consortium (W3C). *Platform for Internet Content Selection (PICS)* [online]. 2009 [cit. 2010-07-26]. Dostupný z WWW <<http://www.w3.org/PICS/>>.
- ZELENÝ, J. Průvodce potenciálního uživatele elektronické pošty. *I'93 : časopis informačních pracovníků, knihovníků a uživatelů informací*. 1993, Roč. 35, č. 11, s. 279 – 286.
- ZLATUŠKA, Jiří. Perspektivy rozvoje informační společnosti v ČR. *Sborník konference Internet ve státní správě a samosprávě, 15. – 16. března 1999, Hradec Králové*[online]. 1999 [cit. 2010-07-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.isss.cz/archiv/1999/sbornik/cz/zlatuska.htm>>.

Seznam zkratek

Zkratka	Anglický název	Český název
ALA	American Library Association	Asociace amerických knihoven
ČIS		Česká informační společnost
ČTU		Český telekomunikační úřad
ČVUT		České vysoké učení technické
DLP	Depository Library Program	Program deponování vládních dokumentů v knihovnách
DMCA	Digital Millenium Copyright Act	Zákon, který doplňuje americký Copyright Law o problematice digitálních materiálů
E-FOIA	Electronic Freedom of Information Act Amendments	Dodatek k zákonu o svobodném přístupu k elektronickým informacím
EPA	United States Enviromental Protection Agency	Agentura pro ochranu životního prostředí
FID	International Federation for Information and Documentation	Mezinárodní federace pro informace a dokumentaci
FOIA	Freedom of Information Act	Zákon o svobodném přístupu k informacím
GII	Global Information Infrastructure	Globální informační infrastruktura
GILS	Global Information Locator Service	Globální systém pro vyhledávání informací
GPO	Government Printing Office	Úřad pro oficiální publikace
HPC	High Performance Computing	
HPCA	High-Performance Computing Act	Zákon na podporu informatizace americké společnosti
IIA	Information Industry Association	Sdružení podniků informačního průmyslu
ISVS		Informační systém veřejné správy

ITU	International Telecommunication Union	Mezinárodní telekomunikační unie
KIVS		Komunikační infrastruktura veřejné správy
LC	Library of Congress	Kongresová knihovna
NASA	National Aeronautics and Space Administration	Národní úřad pro aeronautiku a kosmický prostor
NCLIS	National Commission on Libraries and Information Science	Národní komise pro knihovny a informační vědu
NII	National Information Infrastructure	Národní informační infrastruktura
NIST	National Information System for Science and Technology	Národní systém pro vědu a techniku
NREN	National Research and Education Network	Národní síť pro výzkum a vzdělávání
NSF	National Science Foundation	Národní nadace pro vědu
NSF	National Science Foundation	Národní nadaci pro vědu
NTIS	National Technical Information Service	Národní služba pro technické informace
ODLIS	Online Dictionary Library and Information Science	Online slovník knihovnictví a informační vědy
OECD	Organization for Economic Cooperation Development	Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci a rozvoj
OPEN Government Act	Openness Promotes Effectiveness in our National Government Act	
RISK		Program Rozvoje sítě veřejných knihoven
SIKP		Státní informační a komunikační politika
SIP		Státní informační politika
SIPVZ		Koncepce státní informační politiky ve vzdělávání
SIS		Státní informační systém
SKIP		Sdružení knihovníků a informačních pracovníků
SLA	Special Libraries Association	Sdružení odborných (specializovaných) knihoven
TDKIV		Česká terminologická

		databáze knihovnictví a informační vědy
THOMAS		Legislativní informační systém
UN	United Nations	Spojené národy
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization	Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu
ÚSIS		Úřad pro státní informační systém
ÚVIS		Úřad pro veřejné informační systémy
VIS		Veřejné informační služby
VISK		Program Veřejné informační služby knihoven
WHCLIS	White House Conference on Libraries and Information services	konference v Bílém domě pořádaná Národní komisí pro knihovny a informační vědu

Evidence výpůjček

Prohlášení:

Dávám svolení k půjčování této diplomové práce. Uživatel potvrzuje svým podpisem, že bude tuto práci řádně citovat v seznamu použité literatury.

V Praze, 15. 08. 2010

Bc. Lucie Daňková

Jméno	Katedra / Pracoviště	Datum	Podpis